ul.Strzegomska 42 j /14, 53-611 Wrocław, Polska
www.geoplan.com.pl, email:info@geoplan.com.pl
tel/fax.(+48)71/3590509, kom.0501475117
NIP 8981635959, REGON 932773864
GEOPLAN

Inwestor:

GMINA OLSZANKA
Olszanka 16
49-332 Olszanka

Temat:

PLAN OGÓLNY GMINY OLSZANKA

Zakres dokumentów:

Prognoza oddziaływania na środowisko

Data:

30 września 2025 r.

Aktualizacja: 30 stycznia 2026 r., 10 marca 2026 r.

Zespół autorski:
mgr inż. Adrian Luszka –nr uprawnień urbanistycznych Z-381 - projektant
mgr inż. Katarzyna Matusiak - projektant
mgr inż. Aleksandra Wiśniewska – asystent projektanta
inż. Klaudia Poręba – mł. asystent projektanta

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE ... 3
1.1 CEL, ZAKRES PRACY, POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI ... 3
1.2 METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY ... 4
1.3 CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU 4
1.4 USTALENIA I GŁÓWNE CELE PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO ... 5
2.1 POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE ... 6
2.2 BUDOWA GEOLOGICZNA ... 6
2.3 WODY POWIERZCHNIOWE ... 7
2.4 WODY PODZIEMNE ... 9
2.5 KLIMAT, WARUNKI TOPOKLIMATYCZNE ORAZ JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO. ... 12
2.6 UKSZTAŁTOWANIE TERENU, ZAGROŻENIE OSUWISKOWE ... 15
2.7 GLEBY ... 15
2.9 PRZYRODA OŻYWIONA ... 16
2.8 ZASOBY NATURALNE ... 16
2.10 OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004 R. ... 19
2.11 KRAJOBRAZ ... 19
2.12 ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH ... 21
3. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN STANU ŚRODOWISKA PRZY BRAKU REALIZACJI USTALEŃ PLANU ... 46
4. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY ... 46
5. SKUTKI DLA ŚRODOWISKA WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI USTALEŃ PLANU ... 47
5.1 WPŁYW NA WODY POWIERZCHNIOWE ... 47
5.2 WPŁYW NA WODY PODZIEMNE ... 47
5.3 WPŁYW NA KLIMAT ... 48
5.4 WPŁYW NA UKSZTAŁTOWANIE TERENU ... 49
5.5 WPŁYW NA GLEBY ... 49
5.6 WPŁYW NA ZASOBY NATURALNE ... 49
5.7 WPŁYW NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE ... 49
5.8 WPŁYW NA OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004 R. ... 51
5.9 WPŁYW NA KRAJOBRAZ ... 56
5.10 WPŁYW NA ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH ... 58
5.11 WPŁYW NA WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW ... 58
5.11.1 JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO ... 58
5.11.2 KLIMAT AKUSTYCZNY ... 58
5.11.3 POLA ELEKTROMAGNETYCZNE ... 59
5.11.4 GOSPODARKA ODPADAMI ... 60
5.11.5 TERENY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ... 60
5.11.6 ZAGROŻENIE RUCHAMI MASOWYMI ZIEMI ... 60
6. PRZEWIDYWANE MOŻLIWOŚCI TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO ... 61
7. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJE PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO ... 61
8. MOŻLIWOŚCI ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000 ... 62
9. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO PLANU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA ... 62
10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM ... 62
11. LITERATURA ... 65
12. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA ... 66

ZAŁĄCZNIKI:
Rys. 1 Ustanowione formy ochrony przyrody i korytarze ekologiczne
Rys. 2 Uwarunkowania geologiczne, hydrograficzne, infrastrukturalne i kulturowe i krajobrazowe

Oświadczenie zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. f ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 1112 z późn .zm.)

Oświadczam, że ja, Adrian Luszka, kierujący zespołem autorów prognozy, spełniam wymagania, o których mowa w art. 74a ust. 2 ww. ustawy: ukończyłem studia wyższe z dziedziny planowania przestrzennego. Posiadam wieloletnie (co najmniej wymagane 3-letnie) doświadczenie w pracach w zespołach autorów przygotowujących prognozy oddziaływania na środowisko i byłem wielokrotnie (co najmniej pięciokrotnie) członkiem zespołów autorów przygotowujących takie prognozy. Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

1. WPROWADZENIE

1.1 CEL, ZAKRES PRACY, POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI

Przedmiotem opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko sporządzanego w 2025 r. projektu planu ogólnego gminy Olszanka.

Obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego wynika z przepisu art. 51 ust 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Podstawowym celem prognozy jest wykazanie, jak określone w planie kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy wpłyną na środowisko i czy – a jeśli tak to w jakim stopniu – naruszą zasady prawidłowej gospodarki zasobami naturalnymi. Ze względu na dużą złożoność zjawisk przyrodniczych, ograniczony zakres rozpoznania środowiska oraz ogólny charakter dokumentów planistycznych, ocena potencjalnych przekształceń środowiska wynikających z projektowanego przeznaczenia terenów ma formę prognozy. Nie jest ona dokumentem rozstrzygającym o słuszności realizacji zamierzeń inwestycyjnych przewidzianych nowymi ustaleniami planu, a jedynie przedstawia prawdopodobne skutki jakie niesie za sobą ich realizacja na poszczególne komponenty środowiska w ich wzajemnym powiązaniu, w szczególności na ekosystemy, krajobraz, a także ludzi, dobra materialne oraz dobra kultury.

Niniejszy dokument został sporządzony w oparciu o wymogi wynikające z przepisu art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z wyżej wymienionym artykułem sporządzana prognoza:

a) zawiera:
   - informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
   - informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
   - propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego planu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
   - informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
   - streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
   - oświadczenie kierującego zespołem autorów o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy,
   - datę sporządzenia prognozy, imię, nazwisko i podpis członków zespołu autorów - imię, nazwisko i podpis kierującego tym zespołem oraz imiona, nazwiska i podpisy członków zespołu autorów;

b) określa, analizuje i ocenia:
   - istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
   - stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
   - istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
   - cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
   - przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko;

c) przedstawia:
   - rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
   - możliwości rozwiązań alternatywnych w odniesieniu do obszaru Natura 2000.

Przedmiotowy projekt planu ogólnego gminy Olszanka powiązany jest z następującymi dokumentami:

- Planem zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego przyjętym uchwałą Nr VI/54/2019 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 24 kwietnia 2019 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2019 r., poz. 1798 z dnia 14 maja 2019 r.)
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka, które zostało przyjęte uchwałą Nr XXXVIII/232/2013 z dnia 27 września 2013 r. w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy – dalej: Studium;
- Opracowaniem ekofizjograficznym dla gminy Olszanka, Geoplan, Wrocław, grudzień 2024 r.
- Audytem krajobrazowym województwa opolskiego uchwalonym Uchwałą nr XIV/158/2025 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 25 marca 2025 r.

1.2 METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

W celu sporządzenia prognozy przeprowadzono następujące prace:

- zaznajomiono się z projektem planu ogólnego, w tym z wnioskami do planu;
- zaznajomiono się z danymi fizjograficznymi oraz innymi dostępnymi opracowaniami sozologicznymi obejmującymi obszar objęty prognozą;
- dokonano oceny projektu planu ogólnego w odniesieniu do obowiązujących aktów prawnych, w tym przepisów gminnych;
- przeprowadzono wizję obszaru objętego prognozą w grudniu 2024 r.;
- dokonano analizy czynników potencjalnie mogących przynieść negatywne skutki dla środowiska.

1.3 CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU

Jednym z podstawowych celów wspólnotowych w zakresie udziału społeczeństwa w ochronie środowiska oraz oceny wpływu na środowisko planów i programów jest przeprowadzenie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji projektowanego dokumentu w oparciu o przepisy rozdziału 1 działu IV ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku, uwzględniającej dyrektywę 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. U. UE. L. 01. 197. 30).

W granicach opracowania występują obszar sieci Natura 2000: obszar Natura 2000 PLH160014 „Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej". Podstawą jego wyznaczenia są przepisy prawa wspólnotowego – tzw. Dyrektywa Ptasia i Siedliskowa.

Do najważniejszych dokumentów szczebla międzynarodowego, krajowego, regionalnego i lokalnego formułujących cele ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia omawianego projektu planu ogólnego, można zaliczyć:

- 8 Program działań w zakresie środowiska do roku 2030,
- Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju,
- Europejski Zielony Ład,
- Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczania powietrza na dalekie odległości, sporządzona w Genewie dnia 13 listopada 1979 r. (Dz. U. z 1985 r. Nr 60, poz. 311),
- Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzona w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r. (Dz.U. 1996 nr 53 poz. 238),
- Protokół z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzony w Kioto dnia 11 grudnia 1997 r. (Dz.U. 2005 nr 203 poz. 1684),
- Porozumienie paryskie do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r., przyjęte w Paryżu dnia 12 grudnia 2015 r. (Dz.U. 2017 poz. 36),
- Europejska Konwencja Krajobrazowa sporządzona we Florencji w 2000 roku,
- Polityka ekologiczna państwa 2030 - strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej,
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,
- Krajowa strategia ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Programem działań,
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 ze zm.),
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.),
- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.),

- Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2021-2027,
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Oławskiego na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028,
- Program Ochrony Środowiska dla gminy Olszanka na lata 2019-2022 z perspektywą na lata 2023-2026.

1.4 USTALENIA I GŁÓWNE CELE PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO

Plan ogólny gminy to akt prawa miejscowego, sporządzany przez organ wykonawczy gminy, uchwalany przez radę gminy, mający na celu określenie polityki przestrzennej gminy, w tym zasad kształtowania i zagospodarowania przestrzeni. Dokument ten został wprowadzony do polskiego porządku prawnego na mocy ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 1688 ze zm.). Plan ogólny gminy zastępuje dotychczasowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, przy czym w odróżnieniu od studium posiada charakter aktu prawa miejscowego.

Do sporządzenia planu ogólnego Gminy Olszanka Rada Gminy Olszanka przystąpiła na podstawie Uchwały II/15/2024 Rady Gminy Olszanka z dnia 22 maja 2024 r. Obszar objęty planem ogólnym dotyczy całej gminy Olszanka.

Zgodnie z art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1688 ze zm.), studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka przyjęte Uchwałą Nr XXXVIII/232/2013 z dnia 27 września 2013 r. w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka zachowuje moc do dnia wejścia w życie planu ogólnego gminy, jednak nie dłużej niż do dnia 30 czerwca 2026 r.

W oparciu o uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy wymienione w art. 13b ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zostało wyznaczonych 13 stref planistycznych, których charakterystyka została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tab. 1 Strefy planistyczne wskazane w planie ogólnym Gminy Olszanka (opracowanie własne).

Lp.	Symbol i nazwa strefy planistycznej	Podstawowy profil funkcjonalny strefy planistycznej
1	SW - strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną	teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
2	SJ - strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
3	SZ - strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową	teren zabudowy zagrodowej, teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
4	SU - strefa usługowa	teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
6	SP – strefa gospodarcza	teren produkcji, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
7	SR – strefa produkcji rolniczej	teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren wód
8	SI - strefa infrastrukturalna	teren infrastruktury technicznej, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych
9	SN - strefa zieleni i rekreacji	teren zieleni urządzonej, teren plaży, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
10	SC - strefa cmentarzy	teren cmentarza, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
11	SG – strefa górnictwa	teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren wód
12	SO - strefa otwarta	teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej
13	SK - strefa komunikacyjna	teren autostrady, teren drogi ekspresowej, teren drogi głównej ruchu przyspieszonego, teren drogi głównej, teren komunikacji kolejowej i

		szynowej, teren komunikacji kolei linowej, teren komunikacji wodnej, teren komunikacji lotniczej, teren obsługi komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej

Zakres profili dodatkowych poszczególnych stref planistycznych oraz parametrów urbanistycznych różni się w zależności od specyfiki konkretnego terenu.

2. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA

2.1 POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE

Gmina Olszanka znajduje się w południowo-zachodniej Polsce, w województwie opolskim, w powiecie brzeskim. Teren gminy sąsiaduje z gminami: Wiązów, Skarbimierz, Lewin Brzeski, Niemodlin oraz Grodków. Niewielki fragment od strony południowo-wschodniej stanowi jednocześnie granice powiatu brzeskiego, natomiast od strony zachodniej – powiatu strzelińskiego i jednocześnie województwa dolnośląskiego. Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2023 r. powierzchnia gminy wynosiła 9 277 ha, w gminie zamieszkiwało 4 725 osób, a średnia gęstość zaludnienia wynosiła 50,9 osoby na 1 km^2. W skład gminy wchodzi dziesięć sołectw: Czeska Wieś, Gierszowice, Jankowice Wielkie, Janów, Krzyżowice, Michałów, Obórki, Olszanka, Pogorzela oraz Przylesie.

Rysunek 1 Obszar opracowania na tle ortofotomapy (źródło mapy: www.geoportal.gov.pl)

W ujęciu regionalizacji fizyczno-geograficznej, wg podziału z 2018 r., który stanowi doprecyzowanie i uszczegółowienie ostatniego podziału fizyczno-geograficznego opracowanego przez prof. Jerzego Kondrackiego (1998, 2000), obszar przedmiotowej gminy leży w prowincji Niż Środkowoeuropejski (31), podprowincji Niziny Środkowoeuropejskie (318), makroregionie Nizina Śląska (318.5) oraz w obrębie dwóch mezoregionów: zdecydowana większość gminy – w mezoregionie Równina Wrocławska (318.53), niewielka część południowo-wschodnia w mezoregionie Dolina Nysy Kłodzkiej (318.54).

2.2 BUDOWA GEOLOGICZNA

Budowa geologiczna obszaru Olszanki jest wynikiem wielomilionowej historii geologicznej, w której kluczową rolę odegrały procesy tektoniczne, sedymentacyjne, glacjalne oraz denudacyjne. Obszar ten obejmuje warstwy skalne powstałe w triasie, kredzie, trzeciorzędzie (neogenie) oraz czwartorzędzie, które były kształtowane przez transgresje i regresje morskie, działalność lądolodów oraz procesy erozyjne i akumulacyjne. Warstwy geologiczne ułożone są na różnych poziomach, a ich litologia, miąższość oraz struktura tektoniczna są świadectwem wielokrotnych przekształceń i ruchów geologicznych.

Najstarsze utwory geologiczne Olszanki pochodzą z triasu, głównie środkowego i górnego. W triasie środkowym powstały wapienie muszlowe – charakterystyczne osady morskie świadczące o transgresji morza. Na nich zalegają szare mułowce i iłowce, które wskazują na stopniową regresję. W górnym triasie (kajprze) występują dolomity, mułowce i drobnoziarniste piaskowce, odzwierciedlające zmienne warunki – od morskich po lądowe.

Trias przykrywają osady kredy górnej, zaliczane do tzw. kredy opolskiej. W cenomanie sporadycznie pojawiają się piaskowce, rozpoczynające kolejną transgresję morską. W turonie dominują margle szare oraz mułowce margliste, świadczące o rozległym morzu. Faza laramijska pod koniec kredy spowodowała wycofanie się morza i zakończenie tego cyklu osadowego.

W neogenie (trzeciorzędzie) kształtowały się głównie osady lądowe i rzeczne. Dolny miocen reprezentują warstwy ścinawskie z iłów, mułków, piasków i kaolinów. W środkowym miocenie powstały pokłady węgla brunatnego o znacznej miąższości, świadczące o warunkach bagiennych. Górny miocen to iły serii poznańskiej, często z domieszkami piasków, osiągające ponad 100 m miąższości.

Osady czwartorzędowe powstały w wyniku procesów glacjalnych, wodnolodowcowych, rzecznych i eolicznych. W plejstocenie dominowały gliny zwałowe o zróżnicowanym składzie, piaski i żwiry wodnolodowcowe, mułki zastoiskowe oraz lessy i utwory lessopodobne. W holocenie rozwinęły się osady rzeczne – piaski, żwiry i mady – oraz torfy i namuły w dolinach i obniżeniach terenu.

Zróżnicowana budowa geologiczna Olszanki jest efektem długotrwałych i zmiennych procesów środowiskowych, a jej znajomość ma znaczenie zarówno dla oceny surowców, jak i planowania zagospodarowania przestrzennego.

Rysunek 2 Obszar opracowania na tle SMGP ark. Domaniów i Oława (źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla gminy Olszanka, mapa nr 2: Uwarunkowania geologiczne, sporządzona na podstawie SMGP ark. 838 i 839).

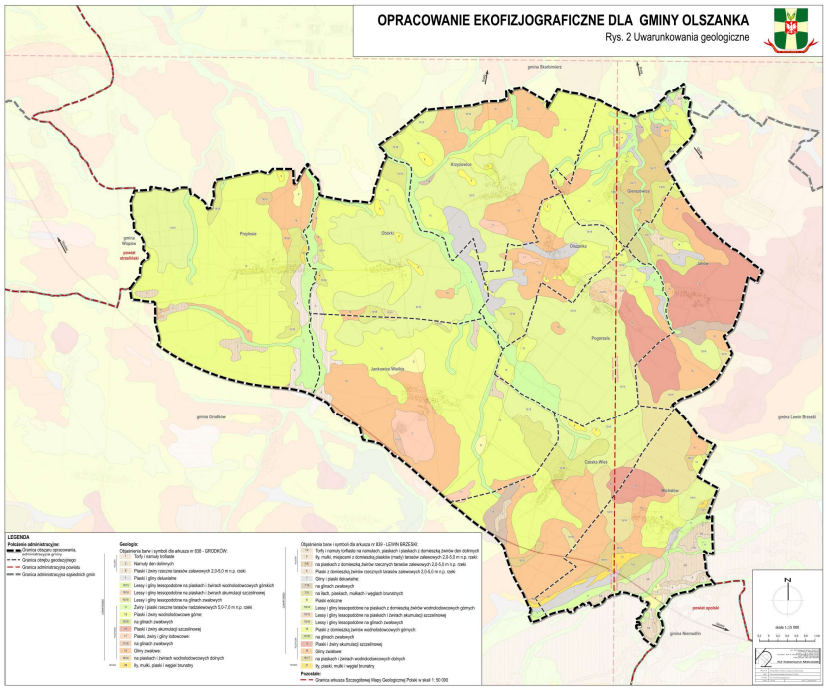

2.3 WODY POWIERZCHNIOWE

Wody płynące i stojące

Najważniejszą rzeką na terenie gminy jest Nysa Kłodzka przepływającą wzdłuż jej południowo-wschodniej granicy. Jest to ciek II rzędu. Przez obszar gminy przepływają również następujące cieki wodne:

- II rzędu: Sadzawa, Kościelna,
- III rzędu: Psarski Potok, Ptakowicki Potok, Dopływ spod Krzyżowic,
- IV rzędu: Pępicki Potok, Skoczek, Kłosówka, Łężna,
- V rzędu: Dopływ Spod Czeskiej Wsi.

Cieki te bardzo często mają charakter niewielkich potoków lub kanałów, które w okresach poważnych susz są podatne na wysychanie.

Pozostałe cieki to drobne, okresowo wyschnięte rowy melioracyjne.

Wśród wód powierzchniowych stojących na terenie gminy Olszanka nie ma wielkopowierzchniowych zbiorników wodnych o dużym znaczeniu hydrograficznym czy przyrodniczym. Niemniej w większości obrębów zauważyć można występowanie mniejszych zbiorników, które pełnią funkcje zarówno przyrodnicze jak i gospodarcze. Wśród nich odnaleźć można naturalne formy ale i obiekty pełniące funkcje stawów hodowlanych, zalanych wyrobisk przy kopalni lub też zbiorników retencyjno-oczyszczających przy autostradzie A4.

Jednolite części wód powierzchniowych

Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną i ustawą Prawo wodne, podstawowym elementem gospodarowania wodami powierzchniowymi jest jednolita część wód powierzchniowych (JCWP), w której prowadzi się badania w celu stworzenia podstaw do podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód przed zanieczyszczeniem. Obszar gminy Olszanka leży w ośmiu zlewniach rzecznych jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP).

Poniższa tabela przedstawia dokonaną w 2020 r. klasyfikację stanu JCWP. W 2020 r. dokonana została klasyfikacja i ocena stanu JCWP, której wyniki prezentuje poniższa tabela.

Tab. 2 Klasyfikacja i ocena stanu JCWP zlokalizowanych w granicach opracowania planu ogólnego (opracowane własne, źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2016-2021 na podstawie monitoringu - tabela, GIOŚ).

Nazwa JCWP	Ppk – kod	Okres badań	Typ JCWP	Status	Klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego		Klasyfikacja stanu chemicznego	Ocena stanu JCWP
					Klasa	Stan/potencjał ekologiczny		
„Dopływ z Osieka Grodkowskiego”	PL02S1201_1042	2022-2027	Potok lub strumień nizinny piaszczysty	naturalna część wód	2	Brak oceny stanu/potencjału (brak badań biologicznych w JCWP)	Poniżej dobrego	Zły stan wód
„Dopływ z Osieka Grodkowskiego”	- zlewnia nie jest monitorowana	-	Potok lub strumień nizinny	naturalna część wód	2	Brak oceny stanu/potencjału (brak badań biologicznych w JCWP)	Poniżej dobrego	Zły stan wód
„Sadzawa”	PL02S1201_0153	2022-2027	Potok lub strumień nizinny piaszczysty	naturalna część wód	3	Umiarkowany stan ekologiczny	Dobry	Zły stan wód
„Psarski Potok”	PL02S1201_0141	2022-2027	Potok lub strumień nizinny	silnie zmieniona część wód	2	Brak oceny stanu/potencjału (brak badań biologicznych w JCWP)	Dobry	Brak danych
„Nysa Kłodzka od zb. Nysa do ujścia”	PL02S1201_1035	2022-2027	Rzeka nizinna	silnie zmieniona część wód	2	Umiarkowany potencjał ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły stan wód
„Kanał Psarski Potok - przerzut wody z Nysy Kłodzkiej do Oławy”	PL02S1401_1249	2022-2027	Rzeka nizinna	sztuczna część wód	2	Umiarkowany potencjał ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły stan wód
„Kościelna”	PL02S1201_0145	2022-2027	Potok lub strumień nizinny piaszczysty	naturalna część wód	2	Brak oceny stanu/potencjału (brak badań biologicznych w JCWP)	Dobry	Brak danych
„Gnojna”	PL02S1401_1248	2022-2027	Potok lub strumień nizinny	naturalna część wód	3	Słaby stan ekologiczny	Brak danych	Zły stan wód

Zagrożenie powodziowe

Gmina Olszanka jest narażona na zagrożenie powodziowe, głównie ze względu na przepływającą przez jej teren rzekę Nysę Kłodzką oraz mniejsze cieki wodne, takie jak Pępicki Potok i Ptakowicki Potok. Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego i mapami ryzyka powodziowego na terenie gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią:

- na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy.

Ponadto na terenie gminy występują obszary:

- na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%,
- obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia wału przeciwpowodziowego.

Zagrożenie powodziowe jest spowodowane głównie rzeką Nysą Kłodzką, więc według danych występuje ono jedynie w południowo-wschodniej części gminy, we wsi Michałów. Mimo, iż w znaczącej części Nysa Kłodzka jest obwałowana, to wały te nie są w stanie pomieścić przepływu wód powodziowych o prawdopodobieństwie wystąpienia 1%. Poza terenami otwartymi, zasięg tych wód obejmuje również niewielką część zabudowań wsi, w tym między innymi Kopalnie Kruszyw Naturalnych MICHAŁÓW.

Ujęcia wód powierzchniowych

Na terenie gminy Olszanka występują następujące ujęcia wód powierzchniowych:

- ujęcie wody powierzchniowej z kanału przerzutowego Nysa Kłodzka – Oława w miejscowości Krzyżowice – eksploatowane w zależności od potrzeb miasta Brzeg,[1]
- ujęcie wody surowej z rzeki Nysy Kłodzkiej w Michałowie.[2]

Część obszaru gminy znajduje się w strefie ochronnej pośredniej ujęcia wody powierzchniowej dla miasta Wrocławia zlokalizowanej na terenie m. Wrocław oraz powiatów: wrocławskiego, oławskiego w województwie dolnośląskim oraz powiatu brzeskiego w województwie opolskim. Strefa ta została ustanowiona Rozporządzeniem nr 1/2013 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu z dnia 4 lutego 2013 r., zmienionym Rozporządzeniem Nr 6 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławia z dnia 11 kwietnia 2017 r.

2.4 WODY PODZIEMNE

Według podziału regionalnego zwykłych wód podziemnych B. Paczyńskiego (30) obszar gminy Olszanka znajduje się w makroregionie południowym, regionie XV wrocławskim. Charakter użytkowy mają piętra wodonośne czwartorzędowe i trzeciorzędowe.

Użytkowe poziomy wodonośne

Mapa Hydrogeologiczna w skali 1:50 000 wydziela dla użytkowych poziomów wodonośnych jednostki hydrogeologiczne. Na terenie gminy wydzielono kilka takich jednostek (dot. oznaczeń z arkusza mapy nr 838 – Grodków), w których głównymi poziomami użytkowymi są:

- piętro czwartorzędowe w jednostce: 7aQIII/Tr (kontynuacja na arkuszu nr 839 – Lewin Brzeski: 4aQ/TrIII i 6aQ/TrIII);
- piętro trzeciorzędowe w jednostkach: 3cTrI, 4baTrI (kontynuacja na arkuszu nr 839 – Lewin Brzeski: 1baTrI), 6Q/abTrII, 9abTrI (kontynuacja na arkuszu nr 839 – Lewin Brzeski: 5 abTrI), 10 Q/bTrI.

Na niewielkiej części obszaru gminy nie stwierdzono występowania użytkowego poziomu wodonośnego.

<u>Jednostki czwartorzędowe</u>

7aQIII/Tr (4aQ/TrIII)

Jest to największa jednostka czwartorzędowa związana z występowaniem utworów piaszczysto-żwirowych na powierzchni terenu w dolinie Nysy Kłodzkiej oraz na obszarze wysoczyzny, gdzie ich miąższość jest bardzo zmienna. Miejscami w zagłębieniach podłoża podczwartorzędowego przekracza 20 m (rejon Przylesia). Swobodne zwierciadło wody występuje płytko pod powierzchnią terenu, ulegając znacznym sezonowym wahaniom. Eksploatacja odbywa się studniami kopanymi i wierconymi. Podrzędne znaczenie ma w tej jednostce użytkowe piętro wodonośne trzeciorzędu.

[1] Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Brzegu
[2] Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji we Wrocławiu

Jednostki trzeciorzędowe

Wyznaczono na obszarach gdzie trzeciorzęd stanowi główne, najczęściej jedyne użytkowe piętro wodonośne. Tworzą je piaszczysto-żwirowe warstwy wodonośne występujące na różnych głębokościach. Zwierciadło wody ma charakter subartezyjski.

- 3cTrI – Trzeciorzędowa warstwa wodonośna występuje na znacznej głębokości 40 - 70 m. Od powierzchni terenu jest ona dobrze izolowana pakietem iłów o znacznej miąższości.
- 4 baTr I (1baTrI) – Izolacja od powierzchni terenu jest zmienna od kilku do 23 metrów. Liczne studnie wiercone znajdują się na ujęciu wodociągowym w Gierszawicach (obecnie nieczynne) oraz w Krzyżowicach.
- 6Q/abTrII – Czwartorzędowe osady piaszczyste występujące na powierzchni terenu kontaktują się bezpośrednio, bądź poprzez niewielkiej miąższości warstwę iłów, z trzeciorzędowym poziomem wodonośnym eksploatowanym ujęciami w Jankowicach Wielkich i Obórkach.
- 9 ab Tr I (5 abTrI) – Wodonośne utwory trzeciorzędowe występują płytko pod powierzchnią terenu. Izolacją są tu gliny piaszczyste o miąższości około 10 m.
- 10 Q/bTrI – Na jej obszarze występują wodonośne utwory czwartorzędowe o miąższości powyżej 5 m. Powszechnie użytkowany jest jednak poziom trzeciorzędowy, który uznano za główny. Jest on izolowany od powierzchni terenu warstwą iłów piaszczystych, najczęściej o miąższości od kilkunastu do 25 m.

Rysunek 3 Obszar opracowania na tle Mapy Hydrogeologiczna Polski w skali 1:50000: ark. 838 – Grodków i ark. 839 Lewin Brzeski (https://bazadata.pgi.gov.pl/data/hydro/mhp/gupw/mapy/mhpgupw0838pg.jpg; https://bazadata.pgi.gov.pl/data/hydro/mhp/gupw/mapy/mhpgupw0839pg.jpg).

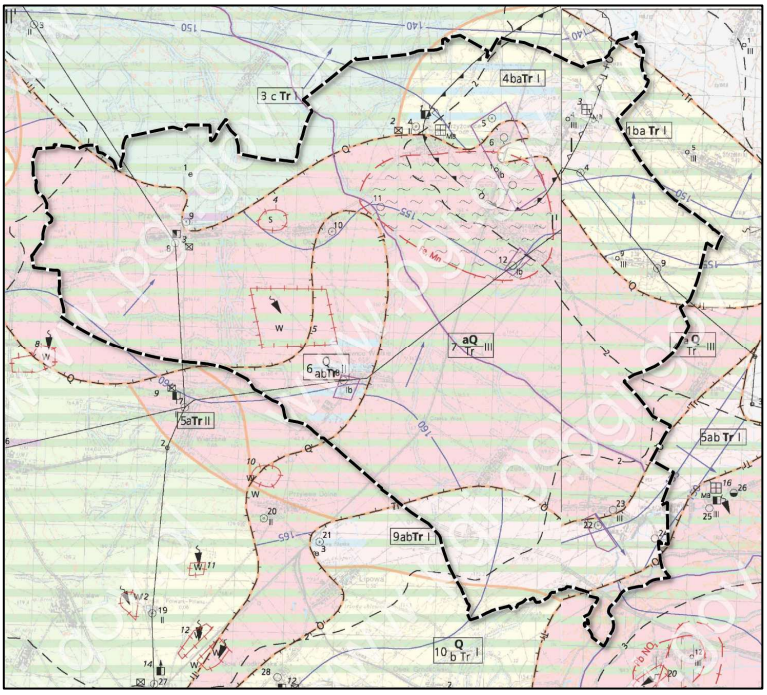

Czwartorzędowe piętro wodonośne tworzą holoceńskie i plejstoceńskie piaski i żwiry zdeponowane w dolinach rzecznych (przede wszystkim w dolinie Nysy Kłodzkiej), osady wodnolodowcowe na wysoczyźnie morenowej oraz osady piaszczysto-żwirowe zgromadzone w obrębie głębszych struktur kopalnych. W systemie krążenia wód główną rolę w warunkach naturalnych odgrywa zasilanie przez wody opadowe. Bazę drenażu stanowi Odra i jej dopływy.

Trzeciorzędowe piętro wodonośne tworzą przewarstwienia piaszczyste zalegające w kompleksach ilastych miocenu górnego, które występują na różnych głębokościach od 4 do 111 m. Utwory wodonośne występują w formie nieregularnych warstw i soczew o zróżnicowanym składzie granulometrycznym i zmiennych miąższościach. Są to najczęściej piaski drobne i średnie, rzadziej grube, z dużym udziałem piasków pylastych lub ilastych o miąższości od 3 do 29 m. Tkwią one w obrębie serii ilasto - mułkowej utrudniającej alimentację i odnawialność warstw wodonośnych. Zróżnicowanie wykształcenia utworów wodonośnych powoduje również dużą zmienność parametrów filtracyjnych. Współczynnik filtracji waha się od 1 do 32 m/24 h, wodoprzewodność od 14 do 392 m2/h.

Główne zbiorniki wód podziemnych

We wschodniej części gminy Olszanka występuję bardzo niewielki obszar głównego zbiornika wód podziemnych nr 335 Zbiornik Krapkowice – Strzelce Opolskie. Jest to zbiornik porowo-szczelinowy o powierzchni 2050 km2, który swoim zasięgiem obejmuje 10 powiatów: brzeski, opolski, strzelecki, krapkowicki, oleski, nyski, prudnicki, gliwicki, lubliniecki, m. Opole. Ze względu na strategiczne znaczenie zbiornika jako rezerwy zasobów wód dobrej jakości, jego zasięg przestrzenny określono na podstawie specyficznych kryteriów ilościowych, niższych od ogólnych. Wody tego poziomu stanowią alternatywne źródło zaopatrzenia w wodę pitną i gospodarczą. Zasoby dyspozycyjne oszacowano na 36 364 m³/d, podczas gdy rzeczywisty pobór w 2011 r. wynosił 7 076 m³/d (ok. 20% zasobów dyspozycyjnych). Na podstawie wydanych pozwoleń wodnoprawnych średni pobór dobowy określono na 14 220,4 m³/d (ok. 39% zasobów).

Obszar ochronny zbiornika o powierzchni 337 km² obejmuje strefy dopływu wód i zasilania poziomu pstrego piaskowca, wyznaczone na podstawie 25-letniego czasu migracji zanieczyszczeń. System ochrony zbiornika nie wymaga nadzwyczajnych działań, a utrzymanie obecnego zagospodarowania terenu jest kluczowe dla zachowania jakości wód. Obszar zbiornika znajduje się również w regionie perspektywicznego rozwoju energii geotermalnej obejmującym powiaty opolski, oleski, strzelecki, brzeski i krapkowicki.

Jednolite części wód podziemnych

W podziale na jednolite części wód podziemnych (JCWPd) analizowany teren znajduje się w zasięgu JCWPd nr 109 (PLGW60001095).

Tab. 3 Wybrane parametry JCWPd nr 109 (opracowanie własne, źródło: http://karty.apgw.gov.pl:4200/api/v1/jcw/pdf?code=GW6000109; https://www.pgi.gov.pl/dokumenty-pig-pib-all/psh/zadania-psh/jcwpd/jcwpd-100-119/4542-karta-informacyjna-jcwpd-nr-109/file.html).

Nr JCWPd (identyfikator UE)	Powierzchnia całkowita [km²]	Dorzecze Region Wodny Główna zlewnia (rząd zlewni)	Liczba pięter wodonośnych	Ocena stanu JCWPd (2019 r.)			
				Stan ilościowy	Stan chemiczny	Ogólna ocena stanu	Ocena ryzyka nieoś.celów środowiskowych
109 (PLGW6000109)	4262,51	Odry Środkowej Odry Odra (I)	3 (czwartorzędowe, neogeńskie, triasowe)	dobry	dobry	dobry	niezagrożona

Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW), implementowaną ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, jednolite części wód podziemnych są jednostkami wydzielonymi dla potrzeb zarządzania wodami, w tym planowania w gospodarowaniu wodami. Dla tych jednostek w kolejnych cyklach planistycznych sporządzane są programy działań, służące osiągnięciu ustalonych dla nich celów środowiskowych. W odniesieniu do wód podziemnych (art. 59 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r.– Prawo wodne) celem środowiskowym jest:

- zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń;
- zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu;
- ich ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

<u>Schemat krążenia wód.</u>
<u>Zbiornik JCWPd nr 109</u>
System krążenia wód podziemnych na terenie jednostki jest wielostopniowy. Głównym źródłem zasilania jest infiltracja opadów atmosferycznych. Struktury czwartorzędowe zasilane są bezpośrednio lub poprzez utwory słabo przepuszczalne w skali lokalnej. Krążenie wód w tym piętrze jest stosunkowo szybkie ze względu na duże spadki zwierciadła wód podziemnych. Nieco inaczej przebiega proces krążenia wód podziemnych w utworach wodonośnych neogenu. Głównymi obszarami zasilania wód tego piętra są strefy wychodni neogenu niecki wrocławskiej w części południowej JCWPd, gdzie następuje zasilanie bezpośrednie lub przez niewielkiej grubości utwory czwartorzędowe. W trakcie przepływu wód tego piętra do granic drenażu możliwe jest przesączanie z górnych poziomów czwartorzędowych do płytszych poziomów neogeńskich. Zasilanie i system krążenia wód podziemnych w poziomach triasowych i głębokim ich zaleganiu podlega innym zasadom i ze względu na niewielki brzeżny fragment tej struktury nie był analizowany. Warunki krążenia wód podziemnych w utworach wodonośnych paleozoiczno - proterozoicznych i proterozoicznych mają charakter lokalny pod względem zasięgu jak i ilości wód i związane są ze strefami spękań i szczelinowatości masywu a ich drenaż odbywa się poprzez źródła w strefie zasilania pozostałych pięter. Główną bazą drenażu całego systemu krążenia wód podziemnych terenu jednostki

zarówno piętra czwartorzędowego jak i neogeńskiego jest dolina Odry przebiegająca w osi niecki wrocławskiej. Niemniej istotną bazą drenażu zwłaszcza piętra czwartorzędowego i częściowo neogeńskiego jest dolina Nysy Kłodzkiej. Wyraźnie zaznacza się również drenaż wód z utworów czwartorzędowych na Ścinawie Niemodlińskiej, Oławie (zwłaszcza w górnym biegu) i Białej Głuchołaskiej. W systemie krążenia wód podziemnych należy liczyć się zarówno z dopływami, jak i odpływami bocznymi wód podziemnych w piętrze neogeńskim, mając na uwadze jednostkę jako wycinek większej struktury - niecki wrocławskiej

Rysunek 4 Schemat krążenia wód dla JCWPd nr 109 (źródło: https://www.pgi.gov.pl/dokumenty-pig-pib-all/psh/zadania-psh/jcwpd/jcwpd-100-119/4542-karta-informacyjna-jcwpd-nr-109/file.html).

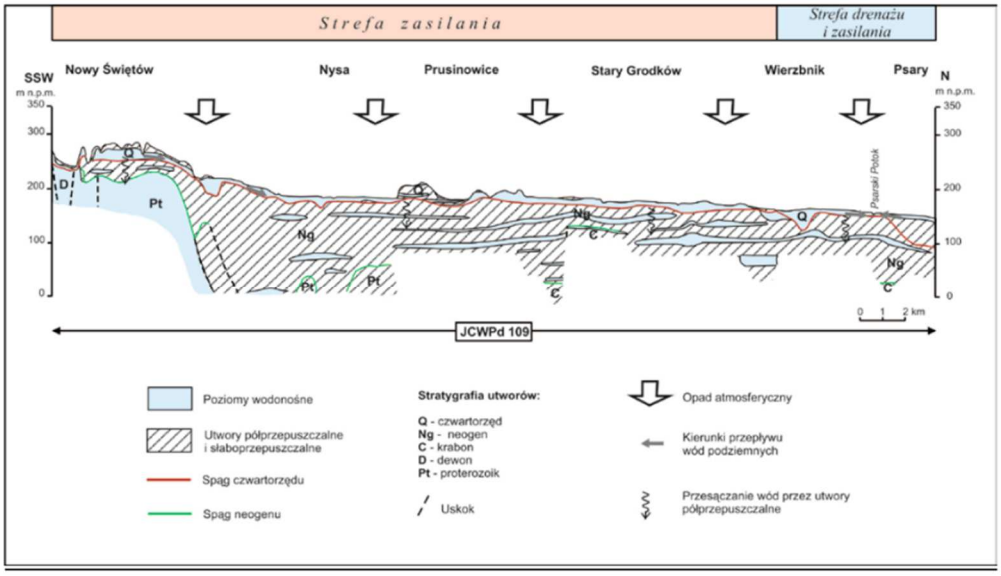

Ujęcia wód podziemnych

Na terenie gminy Olszanka zlokalizowane są następujące ujęcia wód podziemnych:

- z utworów czwartorzędowych w Obórkach, gmina Olszanka, powiat brzeski w województwie opolskim;
- z utworów czwartorzędowych w miejscowości Gierszowice gm. Olszanka pow. brzeski w woj. Opolskim.

Dla wyżej wymienionych ujęć ustanowione zostały strefy ochronne. W odniesieniu do pierwszego z ww. wymienionych obowiązuje Rozporządzenie nr 14/2006 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu z dnia 19 grudnia 2006 roku (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 17.01.2007 r. nr 2 poz.22) w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej z utworów czwartorzędowych w Obórkach, gmina Olszanka, powiat brzeski w województwie opolskim, zm. rozporządzeniem Nr 0510/P/6/2021 Wojewody Opolskiego z dnia 14 maja 2021 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 14.05.2021 r. poz. 1331) i rozporządzeniem nr 0510/P/20/2021 Wojewody Opolskiego z dnia 2 grudnia 2021 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 02.12.2021 r. poz. 3131).

Dla drugiego ujęcia wody obowiązuje Rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu z dnia 30 czerwca 2005 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 20.07.2005 r. nr 48 poz. 1496) w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej z utworów czwartorzędowych w miejscowości Gierszowice gm. Olszanka pow. brzeski w woj. Opolskim zm. rozporządzeniem Nr 0510/P/7/2021 Wojewody Opolskiego z dnia 14 maja 2021 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 14.05.2021 r. poz. 1332) i rozporządzeniem nr 0510/P/19/2021 Wojewody Opolskiego z dnia 1 grudnia 2021 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z dnia 02.12.2021 r. poz. 3100).

2.5 KLIMAT, WARUNKI TOPOKLIMATYCZNE ORAZ JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO.

Klimat

Według klasyfikacji klimatyczno-rolniczej opracowanej przez R. Gumińskiego (1948), obszar gminy zaliczany jest do dzielnicy XIV (wrocławskiej), którą charakteryzują następujące warunki:

- minimalna średnia roczna temperatura od 4,4 do 4,8°C;
- maksymalna średnia roczna temperatura powyżej 12,5°C;
- dni ciepłych: od 33 do 39;
- dni mroźnych: poniżej 30;
- dni z opadem śnieżnym 30-40 dni;

- okres wegetacyjny trwa od 180 do 225 dni;
- roczne sumy opadów od 520 do 600 mm/rok.

Rocznik meteorologiczny 2024 opracowany przez IMiGW – PIB prezentuje następujące dane pomiarowe ze stacji Opole, najbliżej położonej w stosunku do gminy Olszanka.

Wartości roczne średnie następujących elementów meteorologicznych:

- ciśnienie atmosferyczne: 996,6 hPa;
- temperatura powietrza: 11,8°C;
- wilgotność względna powietrza: 73%;
- prędkość wiatru: 2,5 m/s;
- wyrażone w [°C] i wyznaczone jako średnie arytmetyczne z wartości dobowych:
  - temperatura maksymalna powietrza:16,8°C,
  - temperatura minimalna powietrza: 7,3°C,
  - temperatura minimalna powietrza przy powierzchni gruntu: 6,4°C.

Ekstremalne wartości dobowe dla roku oraz daty ich wystąpień: maksymalne i minimalne wartości elementów meteorologicznych:

- wyznaczone z wartości terminowych:
  - ciśnienie atmosferyczne max. 1020,2 hPa (26 grudnia), min. 968,4 hPa (18 stycznia),
  - wilgotność względna powietrza min. 20% (13 maja),
  - prędkość wiatru max. 11 m/s (25 stycznia);
- wyznaczone z wartości dobowych: absolutne maksimum i absolutne minimum temperatury powietrza z miesiąca i roku: max. 35,0°C – (15 lipca), min. -18,9°C (9 stycznia);
- absolutne minimum temperatury powietrza w [°C] przy powierzchni gruntu z miesiąca i roku: -19,6°C (9 stycznia);
- maksymalny opad dobowy z miesiąca i roku: 38,8 mm (14 września).

Sumy miesięczne i roczne (suma):

- opad atmosferyczny: 496,6 mm;
- usłonecznienie w godzinach: 2173,7.

Topoklimat[3]

Topoklimat to klimat małego obszaru, kształtowany przez lokalne warunki geograficzne i przyrodnicze, takie jak rzeźba terenu, pokrycie terenu, stosunki wodne oraz ingerencja człowieka. Gmina Olszanka ma złożony topoklimat wynikający z jej ułożenia przestrzennego, struktury użytkowania gruntów oraz lokalnych uwarunkowań środowiskowych. Specyficzne cechy klimatyczne wpływają na rolnictwo, codzienne warunki życia mieszkańców oraz występowanie zjawisk meteorologicznych.

Gmina Olszanka leży na Nizinie Śląskiej, w strefie o urozmaiconej rzeźbie terenu. Dominują tereny nizinne z niewielkimi wzniesieniami, co sprzyja swobodnej cyrkulacji powietrza. Ukształtowanie powierzchni terenu nie powoduje znaczących barier dla przepływu mas powietrza, co przekłada się na szybsze zmiany pogody, szczególnie w okresach przejściowych, takich jak wiosna i jesień. Obszary nizinne charakteryzują się również większą amplitudą temperatur w nocy i w ciągu dnia, szczególnie na terenach bezleśnych.

Znaczący wpływ na topoklimat gminy Olszanka ma struktura pokrycia terenu. Użytki rolne zajmują aż 86% powierzchni gminy. Obecność dużych, otwartych przestrzeni rolniczych sprawia, że w okresie letnim grunty uprawne szybko się nagrzewają, co podnosi temperaturę powietrza nad polami. W nocy natomiast te tereny szybko oddają zgromadzone ciepło, co może powodować szybki spadek temperatury.

Zadrzewienia międzypolne oraz niewielkie kompleksy leśne (5% powierzchni gminy) odgrywają ważną rolę w stabilizacji topoklimatu. Tworzą one tzw. "wyspy chłodu" w upalne dni oraz zatrzymują wiatr, co redukuje utratę ciepła z gruntu w okresie zimowym. Obszary leśne mogą również sprzyjać powstawaniu mgieł, zwłaszcza w dolinach. Tereny leśne dodatkowo zmniejszają erozję gleby i stabilizują wilgotność gruntu, co ma pozytywny wpływ na rolnictwo i bioróżnorodność biologiczną.

Gmina Olszanka leży częściowo w dolinie rzeki Nysy Kłodzkiej, co znacząco wpływa na lokalny topoklimat. Doliny rzeczne są korytarzami przewietrzania, a także obszarami o podwyższonej wilgotności względnej. W cieplejsze dni obecność rzeki łagodzi skrajne temperatury, zmniejszając efekt "gorących dni" i "zimnych nocy". Ponadto obecność cieków wodnych sprzyja powstawaniu mgieł porannych, zwłaszcza jesienią i wczesną wiosną. Wilgotne powietrze może również wydłużać

[3] Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla gminy Olszanka, Geoplan, Wrocław, grudzień 2024 r.

okres zalegania szadzi. Wody podziemne mają duże znaczenie dla rolnictwa i zaopatrzenia w wodę pitną, a ich poziom zależy od opadów atmosferycznych oraz strat w wyniku parowania.

Gmina Olszanka ma charakter typowo wiejski z niską intensywnością zabudowy. Rozproszona zabudowa, brak dużych skupisk miejskich i przemysłu sprawiają, że nie występuje tu zjawisko miejskiej wyspy ciepła (UHI – urban heat island). Jednak lokalne ogrzewanie domów, szczególnie w sezonie zimowym, powoduje powstawanie "lokalnych wysp ciepła" wokół budynków mieszkalnych. Wpływ działalności człowieka na topoklimat to również zmiany w użytkowaniu gruntów, wprowadzenie nowych upraw i budowa systemów melioracyjnych.

Działalność rolnicza (np. orka i inne prace polowe) powoduje zmiany struktury gruntu, co może wpływać na parowanie wody i lokalne zmiany wilgotności powietrza. Co więcej, wykorzystywanie nawozów sztucznych oraz stosowanie irygacji może zmieniać mikroklimat, zwiększając wilgotność powietrza w pobliżu gruntów rolnych.
Zjawiska klimatyczne charakterystyczne dla topoklimatu gminy Olszanka to przede wszystkim mgły oraz silne wiatry. Mgły często pojawiają się w dolinach rzecznych, szczególnie nad Nysą Kłodzką. Ich występowanie jest związane z podwyższoną wilgotnością powietrza oraz brakiem przewiewu. Z kolei otwarte przestrzenie i pola sprzyjają występowaniu silniejszych wiatrów, zwłaszcza zimą, co może prowadzić

Jakość powietrza atmosferycznego

Roczna ocena jakości powietrza, dokonywana przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, jest prowadzona w odniesieniu do wszystkich substancji, dla których obowiązek taki wynika z rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2024 r. poz. 870). Są to równocześnie substancje, dla których w prawie krajowym (rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu) i w dyrektywach UE (2008/50/WE i 2004/107/WE) określono normatywne stężenia w postaci poziomów dopuszczalnych / docelowych/ celu długoterminowego w powietrzu, ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin.

Obszar opracowania zgodnie z załącznikiem do ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54 ze zm.) należy do strefy opolskiej (kod strefy PL1602). W ocenie rocznej jakości powietrza w województwie opolskim sporządzonej w 2025 r. za rok 2024 stwierdzono następujące wynikowe klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń (ochrona zdrowia ludzi).

Tab. 4. Wynikowe klasy strefy opolskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia – 2023 r. (źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie opolskim – opracowanie własne)

Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla strefy opolskiej – ochrona zdrowia ludzi											
SO_2	NO_2	PM10	Pb(PM10)	C_6H_6	CO	As(PM10)	Cd(PM10)	Ni(PM10)	B(a)P(PM10)	PM2,5[4]	O_3[5]
A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A	A

Zgodnie z zasadami oceny rocznej klasę strefy dla danego zanieczyszczenia określa się na podstawie jego stężeń występujących w rejonach potencjalnie najbardziej zanieczyszczonych rozważaną substancją. W rezultacie, nawet obszar przekroczeń wartości normatywnych zanieczyszczenia o małym zasięgu decyduje o wyniku klasyfikacji całej strefy (nawet o dużej powierzchni). Należy zatem pamiętać, że zaliczenie strefy do klasy C dla danego zanieczyszczenia nie oznacza złej sytuacji na terenie całej strefy – a jest jedynie sygnałem, że w strefie istnieją obszary wymagające podjęcia i prowadzenia działań na rzecz poprawy jakości powietrza pod kątem rozważanego zanieczyszczenia.

Na obszarze województwa opolskiego w ostatnich latach występuje niski poziom zanieczyszczenia powietrza (poniżej poziomów dopuszczalnych/docelowych) dla następujących substancji: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, benzen, tlenek węgla oraz oznaczane w pyle zawieszonym PM10 metale: ołów, arsen, kadm i nikiel. Problemem w skali województwa są ponadnormatywne stężenia benzo(a)pirenu zawartego w pyle zawieszonym PM10. Podobnie jak w latach poprzednich, wyższe wartości stężeń tego zanieczyszczenia występowały w okresach grzewczych (styczeń – marzec, październik – grudzień). Przekroczenie poziomu docelowego B(a)P zarejestrowała w 2024 roku jedna stacja pomiarowa w województwie. Jako główną przyczynę przekroczeń wskazuje się „niską" emisję pochodzącą z indywidualnego ogrzewania budynków.

W ostatnim dziesięcioleciu można zauważyć stopniową poprawę jakości powietrza w odniesieniu do poziomu zanieczyszczenia pyłem. Jednakże w długoletniej historii prowadzonych pomiarów tego zanieczyszczenia na terenie województwa opolskiego, w roku 2023 po raz pierwszy nie odnotowano przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla pyłu

[4] dla pyłu zawieszonego PM2,5 – poziom dopuszczalny I faza, wszystkie strefy uzyskały klasę A
[5] Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefy uzyskały klasę D2,

zawieszonego PM10. Przeprowadzona ocena jakości powietrza wykazała również brak przekroczenia w 2023 r. poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 (20 µg/m3).

2.6 UKSZTAŁTOWANIE TERENU, ZAGROŻENIE OSUWISKOWE

Ukształtowanie terenu

Rzeźba terenu gminy Olszanka jest powiązana z budową geologiczną obszaru, a także z zaszłymi i obecnymi procesami geomorfologicznymi. Ostateczną determinantą jest natomiast czynnik ludzki, który może przyczynić się do intensywnej zmiany powierzchni terenu. Gmina położona jest w większości w obrębie Równiny Wrocławskiej oraz w niewielkim obszarze na terenie Doliny Nysy Kłodzkiej.

Rzeźba terenu gminy Olszanka jest typowym obszarem Równiny Wrocławskiej, która jest mało zróżnicowana pod względem różnic wysokości. Charakteryzuje się monotonną oraz równinną rzeźbą terenu. Powierzchnia gminy jest delikatnie pochylona ku północy, gdzie rzędne terenu osiągają około 143 m n.p.m. Wyróżnikami w terenie są doliny cieków wodnych stanowiące delikatne urozmaicenie płaskiego terenu. Na południu gminy wyróżnia się wzniesienie w obrębie wsi Michałów, które przebiega wzdłuż granicy mezoregionów. Od strony zachodniej zbocze tego wzniesienia ma łagodny i stopniowy charakter, natomiast od strony wschodniej, w kierunku Doliny Nysy Kłodzkiej, staje się ono bardziej strome i gwałtowne. Maksymalna wysokość wzniesienia przekracza 179 m n.p.m.

Rysunek 5 Obszar opracowania na podkładzie Numerycznego Modelu Terenu (źródło mapy: https://mapy.geoportal.gov.pl).

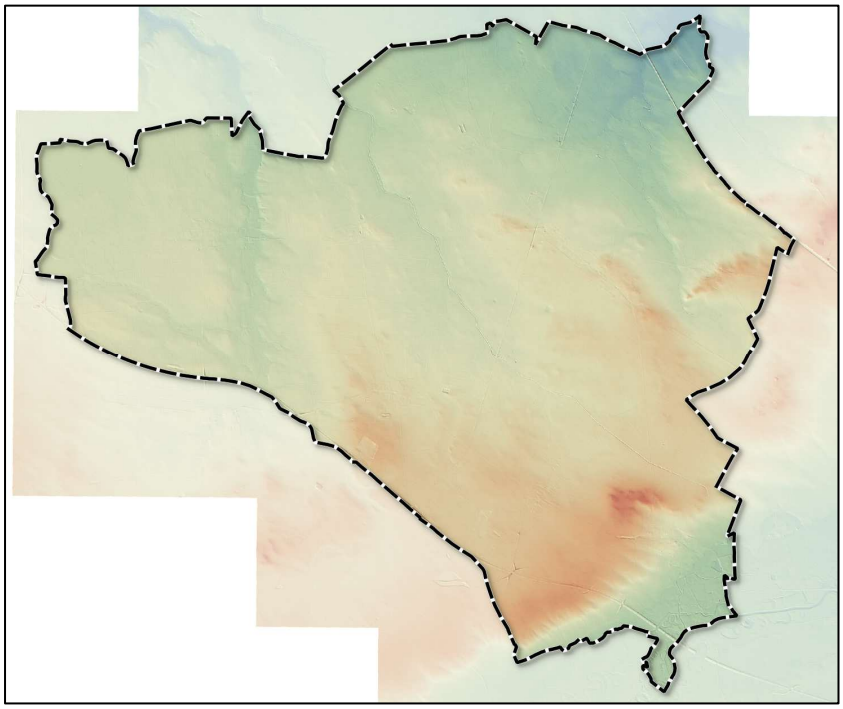

Zjawiska osuwiskowe

Na analizowanym obszarze nie stwierdzono występowania zjawisk osuwiskowych oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi.

2.7 GLEBY

Gleby występujące na obszarze gminy Olszanka charakteryzują się znacznym zróżnicowaniem, wynikającym zarówno z warunków geologicznych, jak i procesów glebotwórczych. Główne typy gleb obejmują gleby bielicowe i pseudobielicowe oraz gleby brunatne. Mniejszy udział mają: czarne ziemie, mady rzeczne oraz gleby organiczne. Każdy z tych typów gleb posiada charakterystyczne cechy, które wpływają na sposób ich użytkowania i rolę w środowisku.

Gleby brunatne zajmują największą powierzchnię gminy (49,44%) i występują głównie na terenach równinnych oraz lekko falistych. Ich geneza związana jest z procesem brunatnienia, polegającym na rozkładzie minerałów pierwotnych i powstawaniu tlenków żelaza, które nadają glebie charakterystyczny brunatny kolor. Gleby bielicowe i pseudobielicowe (ich udział w powierzchni gminy wynosi 27,65%) występują na terenach o podłożu piaszczystym i charakteryzują się niską zawartością składników odżywczych oraz próchnicy. Czarne ziemie (udział 12,19%) należą do najbardziej żyznych gleb na terenie gminy i występują w dolinie Nysy Kłodzkiej, ale również na terenach równinnych i obniżeniach terenu, gdzie woda

gruntowa pozostaje na stosunkowo wysokim poziomie. Mady rzeczne (udział 3,08%) to gleby powstałe w wyniku osadzania się materiałów aluwialnych w dolinach rzecznych, przede wszystkim w dolinie Nysy Kłodzkiej oraz w sąsiedztwie mniejszych cieków wodnych. Mady te są glebami bardzo żyznymi, o dużej zawartości składników mineralnych i próchnicy. Gleby torfowo-mułowe i mułowo-torfowe (udział 3,99%) występują w miejscach podmokłych, takich jak obszary w sąsiedztwie cieków wodnych lub w zagłębieniach terenu.

Największy udział w powierzchni gminy mają kompleksy pszenne. Ich udział wynosi 78,55%, przy czym dominuje kompleks pszenny dobry (59,35% powierzchni całej gminy). Na kompleksy żytnie przypada 3,73%, na kompleks zbożowo-pastewny mocny – 0,62%, użytków zielonych 8,52% powierzchni gminy.

Kompleksy użytków zielonych obejmują gleby zlokalizowane w dolinach cieków wodnych, powiązane z madami rzecznymi oraz glebami torfowo-mułowymi i mułowo-torfowymi. Obszary te koncentrują się w pobliżu Nysy Kłodzkiej oraz innych mniejszych cieków wodnych. Są one wykorzystywane przede wszystkim jako łąki i pastwiska, kluczowe dla hodowli zwierząt oraz produkcji siana. Utrzymanie ich wydajności i stabilności ekologicznej wymaga odpowiedniego zarządzania wodą, w tym działań melioracyjnych i ochronnych.

Struktura klas bonitacyjnych gruntów w gminie Olszanka charakteryzuje się różnorodnością pod względem powierzchni oraz udziału w całkowitej powierzchni gruntów. Grunty orne zajmują ok. 80% powierzchni gminy, z czego ponad połowa to grunty rolne chronione II i III klasy bonitacyjnej, z dominującym udziałem klasy IIIb. Grunty orne chronione tworzą zwarte kompleksy we wschodniej części gminy, w pozostałej – występują wyspowo. Łąki i pastwiska zajmują ok. 5% powierzchni gminy, ponad połowa z nich posiada również II-III klasę bonitacyjną.

Według danych ewidencji gruntów na terenie gminy zdecydowanie dominują użytki orne, które stanowią aż 87% powierzchni całej gminy, z czego 80% to grunty orne. Z kolei grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione zajmują 6,57% powierzchni gminy, a grunty zabudowane i zurbanizowane – 5,65%. Pozostałe użytki to: nieużytki, grunty pod wodami oraz tereny różne, których udział jest znikomy.

2.9 PRZYRODA OŻYWIONA[6]

Roślinność potencjalna

Obecnie na terenie gminy Olszanka praktycznie nie występują naturalne zbiorowiska roślinne, wyjątkiem są tu jedynie fragmenty doliny Nysy Kłodzkiej oraz rezerwat Przylesie. Pierwotna roślinność terenu gminy reprezentowana była przez:[7]

- 3 Niżowe nadrzeczne łęgi jesionowo-wiązowe w strefie zalewów epizodycznych (*Ficario-Ulmetum typicum*) – dolina Nysy Kłodzkiej,
- 4 niżowy łęgowy las wiązowo-dębowy siedlisk wodnogruntowych poza strefą zalewów rzecznych (*Ficario-Ulmetum chrysoplenietosum*) – dolinki mniejszych cieków w centralnej i wschodniej części gminy, a więc głównie Pępickiego Potoku i Sadzawy,
- 5 niżowe . (*Fraxino-Alnetum)* – dolinki mniejszych cieków w zachodniej części gminy, w tym głównie szeroka dolina Kanału Psarski Potok,
- 10 grądy środkowoeuropejskie (*Galio silvitaci – Carpinetum*), odmiana śląsko-wielopolska, forma niżowa, seria uboga – tereny wysoczyzn położone poza dolinami w północnej i północno-wschodniej części gminy,
- 11 grądy środkowoeuropejskie (*Galio silvitaci – Carpinetum*), odmiana śląsko-wielopolska, forma niżowa, seria żyzna – tereny wysoczyzn położone poza dolinami rzecznymi w części centralnej i południowej gminy.

Spośród wyżej wymienionych zbiorowisk najlepiej wykształcone są obecnie fragmenty lasów grądowych i łęgów w dolinie Nysy Kłodzkiej, w południowo-wschodniej części gminy. Teren ten objęto ochroną w ramach obszaru Natura 2000 „Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej", a do ochrony wskazano również pozostałości dawnego kanału młyńskiego jako użytek ekologiczny. Fragmenty grądów i lasu łęgowego chronione są także w północno-zachodniej części gminy, w obrębie rezerwatu „Przylesie". Fragmenty lasów grądowych, choć często o kadłubowym charakterze, można również znaleźć w postaci pojedynczych lip, jesionów i dębów tworzących aleje wzdłuż dróg, a także w dawnych parkach przypałacowych czy na cmentarzach. W dolinkach mniejszych cieków wodnych występują niewielkie zadrzewienia olchowe lub wierzbowe, które w pewnym stopniu nawiązują do łęgów. Poza wspomnianymi terenami objętymi ochroną, na terenie gminy brakuje większych obszarów porośniętych naturalną roślinnością. Tereny rolne, w szczególności intensywnie użytkowane grunty

[6] Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla gminy Olszanka, Geoplan, Wrocław, grudzień 2024 r.
[7] Matuszkiewicz W. [red], Potencjalna roślinność naturalna Polski – Mapa przeglądowa 1:300000 ark. 11, PAN, Warszawa, 1995 r.

orne, które dominują na obszarze gminy, są silnie przekształcone przez działalność człowieka. W rezultacie siedliska o naturalnym, nieprzekształconym charakterze występują na terenie gminy w bardzo ograniczonym zakresie.

Roślinność rzeczywista

Teren gminy Olszanka posiada bardzo charakterystyczny i czytelny model zagospodarowania. Dominują tu rozległe grunty orne oraz zwarta zabudowa centrów poszczególnych sołectw. Odległości pomiędzy poszczególnymi terenami zurbanizowanych centrów wsi są dość duże i sięgają nawet 2,5 – 3,5 km, jednocześnie brak jest większych powierzchni leśnych, co powoduje, że dominują tu tereny otwarte. Na terenie gminy znajdują się tylko dwie większe powierzchnie lasów, na jej przeciwnych krańcach. W części północno-zachodniej znajduje się Las Przylesie z rezerwatem „Przylesie", gdzie chronione są pozostałości lasów grądowych i łęgowych, niegdyś porastających całą gminę. Las Przylesie, pomimo, że jest dość rozległy (powierzchnia ok. 340 ha) stanowi swoistą enklawę pośród terenów gruntów ornych i nie posiada on kontaktu z innymi powierzchniami leśnymi. Poza terenem rezerwatu również dominują gatunki liściaste, choć las ten jest intensywnie użytkowany przez Lasy Państwowe. Drugą większą powierzchnią leśną jest dolina Nysy Kłodzkiej, która znajduje się w południowo-wschodniej części gminy. Rosnący tu las grądowo-łęgowy stanowi fragment Grodkowskiego Lasu, większego kompleksu leśnego, który rozpościera się w zdecydowanej większości na terenie gminy Grodków. W obrębie gminy Olszanka znajduje się część Grodkowskiego Lasu, która porasta dolinę Nysy Kłodzkiej. Znajdują się tu pozostałości dawnych meandrów, często wypełnione wodą oraz pozostałości starego kanału młyńskiego objętego ochroną jako użytek ekologiczny. Również całość tej powierzchni, w obrębie gminy Olszanka, objęta jest ochroną jako obszar Natura 2000 „Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej". Fragment ten ma charakter bardzo dziki, puszczański, rośnie tu wiele drzew o rozmiarach pomnikowych, a liczne dawne meandry i kanały wypełnione wodą dodaję temu terenowi wiele uroku, a jednocześnie stanowią ważne siedliska dla licznych gatunków zwierząt, przede wszystkim płazów i ptaków. Południowo-wschodnią granicę tego terenu oraz granicę gminy stanowi rzeka Nysa Kłodzka, która płynie tu korytem uregulowanym, choć brzegi porastają liczne drzewa, głównie wierzby, olchy i topole. Na wyrysie z Numerycznego Modelu Terenu wyraźnie widoczne są tu dawne meandry Nysy Kłodzkiej, która płynęła szeroką doliną, a obecnie uruchamiana jest tylko w okresie największych powodzi. Po północnej stronie autostrady A4 znajduje się jaz, który daje początek kanałowi Nysa-Oława, który stanowi ważny element zasilania Wrocławia w wodę pitną. Woda pompowana jest podziemnym rurociągiem ze stacji w Michałowie na wzgórze położone na północ od centrum wsi, skąd płynie już otwartym kanałem przecinając całą gminę z południowego wschodu na północny zachód. Nazwa tego cieku to Pępicki Potok, ale nie ma on charakteru naturalnego, stanowi część Kanału Nysa-Oława. Dawniej ciek ten płynął swobodnie, obecnie jednak stanowi przekopany kanał o uregulowanych brzegach, a w jego otoczeniu brak jest większych powierzchni o charakterze wodno-błotnym, również brzegi kanału są regularnie wykaszane, gdyż pełni on ważną funkcję zaopatrzenia w wodę pitną. Pozostałe cieki na terenie gminy mają charakter niewielkich strumieni, potoków, często pełniących funkcję rowów melioracyjnych, w otoczeniu których brak jest większych powierzchni szuwarowych czy łęgowych. Jedynie nieco bardziej w rysie przyrodniczym gminy zaznacza się dolina Kanału Psarski Potok, gdzie wyróżniają się większymi fragmentami powierzchnie trzcinowisk czy zadrzewień wierzbowych i olszowych o charakterze łęgów. Kilka większych powierzchni leśnych znajduje się w północnej części gminy, na północ od zurbanizowanej części sołectwa Krzyżowice. Przez te lasy i zadrzewienia przepływa ciek Kościelna. Lasy mają tu miejscami również naturalny charakter, dominują powierzchnie liściaste, a w składzie zadrzewień dominuje olcha, jesion i dąb.

Bardzo wartościowymi i interesującymi zarówno pod względem przyrodniczym, jak i krajobrazowym są liczne aleje i szpalery drzew wzdłuż dróg pomiędzy poszczególnymi sołectwami, ale rosną również miejscami wzdłuż cieków lub miedz. W składzie alei dominują lipy, ale zdarzają się również dęby i jesiony, rzadziej robinie akacjowe i kasztanowce. Aleje, w których składzie występują lipy, dęby i jesiony stanowią nawiązanie do dawnych, pierwotnie porastających gminę lasów grądowych. Pewnym nawiązaniem do tych lasów są również zadrzewienia dawnych parków przydworskich, obecnie już niestety mocno zniszczonych. Wymienić można tu m.in. parki przy pałacach w: Janowie, Obórkach, Krzyżowicach, Jankowicach Wielkich czy zadrzewienia na cmentarzach (np. cmentarz w Krzyżowicach) czy w otoczeniu poszczególnych kościołów, np. przy kościele w Gierszowicach, Czeskiej Wsi czy Michałowie. Często zadrzewienia te stanowią siedlisko pachnicy dębowej, a więc chrząszcza chronionego w ramach dyrektywy siedliskowej, który jest tzw. gatunkiem parasolowym, a więc takim, którego występowanie zwykle wskazuje na istnienie cennego siedliska także dla innych gatunków.

Bardzo istotnym elementem zagospodarowania gminy, położonym głównie wzdłuż jej południowej granicy, jest autostrada A1. Stanowi ona znaczącą barierę środowiskową, utrudniając zarówno przemieszczanie się zwierząt, jak i kontakty społeczne między mieszkańcami poszczególnych sołectw. Poza kilkoma przejazdami i przepustami, przedostanie się do gminy Grodków oraz do części gminy położonej na południe od autostrady jest poważnie ograniczone. Zwierzęta migrujące mogą korzystać głównie z estakady nad doliną Nysy Kłodzkiej, która stanowi jedyny szeroko dostępny korytarz ekologiczny.

Warto również wspomnieć o dwóch oczkach wodnych, czy stawach, które powstały w wyniku eksploatacji piasków i żwirów, jedno w Michałowie i drugie na północny-wschód od Jankowic Wielkich (tu eksploatacja ciągle trwa). Pomimo, że eksploatacja kruszyw wiąże się z dużym obciążeniem dla środowiska, to jednak na jej skutek często powstają wartościowe siedliska podmokłe, tak się dzieje również na terenie gminy Olszanka. Zbiorników wód powierzchniowych jest na terenie gminy niewiele, więc te które powstały są warte zachowania w procesie planowania, a niestety często takie obiekty zasypywane są w ramach źle pojętej tzw. „rekultywacji".

Ochroną prawną na terenie gminy jak do tej pory objęte zostały: rezerwat „Przylesie" w północno-zachodniej części gminy oraz dolina Nysy Kłodzkiej w ramach obszaru Natura 2000 „Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej". Znajduje się tu również użytek ekologiczny „Kanał Młyński", który chroni dawne koryto młynówki oraz fragmenty starorzeczy Nysy Kłodzkiej. Jako propozycje ochrony wskazywano w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego poszerzenie terenu rezerwatu Przylesie dla całego terenu Lasu Przylesie, ochronę doliny „Przyleskiego Potoku" (obecny hydronim Kanał Psarski Potok) oraz „Staw koło Pogorzeli" jako użytek ekologiczny. Szerzej kwestie ochrony przyrody omówiono w rozdziale 2.9.

Korytarze ekologiczne

Korytarze ekologiczne to linearne struktury przestrzenne, które zapewniają spójność regionalnego i lokalnego systemu przyrodniczego, także na terenach zurbanizowanych. Stanowią one kluczowe szlaki transportu i wymiany energii, materii oraz procesów klimatycznych. Jako istotne łączniki między obszarami zasilania biologicznego, korytarze te są niezbędne do utrzymania bioróżnorodności, umożliwiając migrację gatunków i rozprzestrzenianie się roślin. W regionie opolskim wyróżnia się trzy główne typy korytarzy ekologicznych: krajowe, regionalne i lokalne. Korytarze krajowe mają szeroką funkcję migracyjną, łącząc większe obszary przyrodnicze w skali kraju, podczas gdy korytarze regionalne i lokalne pełnią rolę bardziej specyficznych łączników w obrębie województwa i gmin, wpływając na stabilność ekosystemów na poziomie lokalnym. W gminie Olszanka znajdują się dwa szczególnie ważne korytarze ekologiczne: Dolina Nysy Kłodzkiej o znaczeniu krajowym oraz Dolina Przyleskiego Potoku, pełniąca rolę korytarza regionalnego.

Dolina Nysy Kłodzkiej jest jednym z najważniejszych korytarzy krajowych w województwie opolskim, stanowiąc część korytarza południowego (KPd), który łączy Sudety z nizinami w regionie opolskim. Jako korytarz migracyjny, dolina ta pełni istotną rolę w przepływie zarówno organizmów wodnych, jak i lądowych. Dzięki swoim zróżnicowanym siedliskom, takim jak starorzecza, łęgi wierzbowo-topolowe, łąki wilgotne oraz zbiorowiska namułkowe, Dolina Nysy Kłodzkiej wspiera dużą bioróżnorodność, a także procesy ekologiczne w skali regionalnej i krajowej. Funkcjonowanie korytarza jest jednak ograniczone przez obecność zbiorników zaporowych, takich jak Jezioro Nyskie i Otmuchowskie, które stanowią istotne bariery w migracji ryb. Niemniej jednak, te zbiorniki pełnią także funkcję miejsc przystankowych, szczególnie dla gatunków ryb, takich jak brzana (Barbus barbus) i świnka (Chondrostoma nasus), a także dla płazów i ptaków wodnych. Dolina Nysy Kłodzkiej odgrywa również istotną rolę w stabilizacji mikroklimatu, wspierając retencję wód oraz przeciwdziałając skutkom susz i powodzi. Wspomniane siedliska stanowią także miejsca lęgowe dla wielu gatunków ptaków wodnych, takich jak rybitwa rzeczna (Sterna hirundo) czy zimorodek (Alcedo atthis), a także dla gatunków ryb i płazów. Korytarz ten pełni funkcję stabilizującą, zapewniając długofalową funkcjonalność ekosystemów wodnych i lądowych w regionie.

Dolina Przyleskiego Potoku, pełniąca funkcję korytarza regionalnego, jest mniejszym, ale równie ważnym elementem sieci ekologicznej w gminie Olszanka. Łączy mniejsze ekosystemy, umożliwiając migrację gatunków pomiędzy obszarami leśnymi, łąkowymi i wodnymi. Mimo że korytarz ten jest mniejszy i mniej zróżnicowany niż Dolina Nysy Kłodzkiej, pełni kluczową rolę w stabilizowaniu procesów ekologicznych na poziomie lokalnym, zwłaszcza w krajobrazie rolniczym, który jest intensywnie użytkowany. Dominujące tu siedliska to łąki, niewielkie fragmenty lasów liściastych oraz ekosystemy wodne, które zapewniają odpowiednie warunki do migracji płazów, takich jak traszka zwyczajna (Lissotriton vulgaris), oraz drobnych ssaków i ptaków. Obszary te stanowią również ważne miejsca rozmnażania i odpoczynku dla ptaków, w tym dla wielu gatunków ptaków lęgowych oraz migracyjnych. Dolina Przyleskiego Potoku jest także istotnym elementem w kontekście ochrony bioróżnorodności, wspierającym wymianę genów i utrzymanie ciągłości ekologicznej w gminie. Ochrona tego korytarza wymaga monitorowania wpływu działalności człowieka, zwłaszcza intensyfikacji rolnictwa i urbanizacji. Istotnym zadaniem jest także renaturalizacja zdegradowanych fragmentów doliny oraz zarządzanie obszarami rolniczymi, aby zminimalizować ich negatywny wpływ na lokalną florę i faunę. Działania te powinny obejmować ochronę naturalnych siedlisk, tworzenie buforów ekologicznych i wprowadzanie zrównoważonych metod gospodarowania gruntami, aby wspierać stabilność ekosystemów w dolinie.

2.8 ZASOBY NATURALNE

Na terenie gminy Olszanka udokumentowane zostały złoża piasków i żwirów.

Złoże piasków i żwirów Michałów (ID 8039) według Bilansu złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2024 r. złoże posiada zasoby wynoszące 171 tys. ton. Użytkownikiem koncesji jest firma MobilSTUDIO Łukasz Wijas. Powierzchnia złoża wynosi 10 376 m^2, a stan zagospodarowania określa się jako złoże zagospodarowane (E).

Złoże piasków i żwirów Jankowice Wielkie (ID 19519) według Bilansu złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2024 r. złoże posiada zasoby wynoszące 329 ty. ton. Użytkownikiem koncesji jest przedsiębiorstwo P. Dariusz Zawiła Usługi Koparko-Ładowarką. Powierzchnia złoża wynosi 20 000 m^2, a stan zagospodarowania określa się jako złoże zagospodarowanie (E).

2.10 OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004 R.

W myśl ustawy o ochronie przyrody na terenie gminy Olszanka zostały ustanowione następujące formy ochrony przyrody: rezerwat przyrody „Przylesie", obszar Natura 2000 PLH160014 „Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej" oraz użytek ekologiczny „Kanał Młyński".

Rezerwat przyrody „Przylesie"

Został utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 czerwca 1969 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Obowiązującym aktem prawnym da tego obszaru jest zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 11 kwietnia 2018 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Przylesie" (Dz. U. Woj. Op. z 2018 r. poz. 125). Zgodnie z ww. aktem prawnym, celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu drzewostanu naturalnego pochodzenia, tworzących liczne formy przejściowe od grądu do łęgów. Dla przedmiotowego rezerwatu przyrody ustanowiono plan ochrony (zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 27 czerwca 2018 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Przylesie" – Dz. U. Woj. Op. z 2018 r. poz. 1886). Rezerwat zajmuje niewielką część około 350 ha enklawy leśnej, położonej pośród otwartego krajobrazu rolniczego.

Obszar Natura 2000 PLH160014 „Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej"

Obejmuje na terenie gminy jedynie niewielką część Lasu Grodkowskiego położonego w dolinie Nysy Kłodzkiej, w południowo-wschodniej części gminy. Obszar obejmuje płaską dolinę zalewową Nysy Kłodzkiej oraz fragmenty teras nadzalewowych. Ze względu na zwarty charakter siedlisk przyrodniczych występujących głównie w lasach i jednocześnie izolację przestrzenną kompleksów zaproponowano ostoję w trzech fragmentach. Główny obejmuje kompleksy przyległe do koryta rzecznego wraz z krótkim odcinkiem łącznika między nimi wzdłuż koryta rzeki. Pozostałe dwa są izolowane i obejmują kompleks leśny koło Żelaznej i koło Ptakowic. W obszarze zidentyfikowano 6 siedlisk przyrodniczych i jeden gatunek – wymienione w I i II załączniku Dyrektywy Siedliskowej.

Dla tego obszaru sporządzony został plan zadań ochronnych (zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 6 sierpnia 2025 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej PLH160014 – Dz. Urz. Woj. Op. poz. 1885). W ww. akcie prawnym zidentyfikowano istniejące i potencjalne zagrożenia dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk; zidentyfikowano cele i działania ochronne.

Użytek ekologiczny „Kanał Młyński"

Przedmiotem ochrony jest tu stare koryto kanału łączącego dawne młyny wodne z przyległymi doń bagnami znajdujące się w dolinie Nysy Kłodzkiej, w obrębie Grodkowskiego Lasu, być może są to również dawne starorzecza, które wykorzystywano jako część kanału.

2.11 KRAJOBRAZ

Gmina Olszanka charakteryzuje się typowo wiejskim krajobrazem, tworzonym głównie przez zwarte układy zabudowy poszczególnych wsi oraz rozległe pola uprawne. Wiele miejscowości zachowało tradycyjny układ ulicówek lub owalnic, co stanowi istotny element dziedzictwa kulturowego regionu. Pomiędzy zabudowaniami rozciągają się duże połacie niezabudowanych gruntów ornych, umożliwiające dalekie widoki, rzadkie w skali kraju z uwagi na postępującą zabudowę obszarów otwartych. Dominującymi punktami orientacyjnymi w krajobrazie są wieże kościołów, często obiektów zabytkowych, otoczonych drzewami o walorach pomnikowych.

W przeszłości ważnymi elementami krajobrazu były dwory, pałace i parki przypałacowe, które w większości uległy degradacji, choć część z nich poddano rewitalizacji. Cennym składnikiem przestrzeni są również aleje i szpalery drzew przydrożnych, wymagające ochrony. Urozmaicenie krajobrazu wnoszą niewielkie kompleksy leśne – Las Przylesie z rezerwatem oraz Las Grodkowski w dolinie Nysy Kłodzkiej – a także doliny rzeczne i kanały, które tworzą charakterystyczne ciągi widokowe.

Audyt krajobrazowy województwa opolskiego uchwalony Uchwałą nr XIV/158/2025 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 25 marca 2025 r. Dokument jest opracowaniem pionierskim, sporządzonym po raz pierwszy w historii województwa opolskiego, a jego weryfikacja prowadzona będzie z częstotliwością nie rzadziej niż raz na 20 lat. Audyt krajobrazowy województwa opolskiego jest wyrazem polityki samorządu województwa w zakresie krajobrazu jako dobra wspólnego, ukierunkowanej na: ochronę, gospodarowanie i planowanie krajobrazu. Na terenie gminy Lubochnia według Audytu krajobrazowego przeważa krajobraz należący do typu wiejskiego.

Krajobraz priorytetowy to obszar szczególnie cenny dla społeczeństwa ze względu na swoje wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, architektoniczne, urbanistyczne, ruralistyczne lub estetyczno-widokowe, i jako taki wymagający zachowania lub określenia zasad i warunków jego kształtowania. Na terenie gminy Olszanka zostały wyznaczone trzy krajobrazy priorytetowe:

- Obórki (gm. Olszanka) (kod: 16-318.53-27)

Należy do podtypu krajobrazu z przewagą terenów zabudowanych o charakterze wiejskim oraz do grupy B. - Krajobrazy przyrodniczo-kulturowe ukształtowane w wyniku wspólnego działania procesów naturalnych oraz świadomych modyfikacji pokrycia terenu i struktury przestrzennej przez człowieka. Walory przyrodnicze wsi Obórki stanowią występujące zadrzewienia liniowe w obrębie przestrzeni publicznych, w szczególności na obrzeżach zabytkowego kościoła pw. śś. Piotra Pawła i zadrzewienia punktowe, na ogół na posesjach mieszkalnych. Walory kulturowe miejscowości wynikają z historycznego, owalnicowego układu przestrzennego zabudowy.

Celem głównym dla tego obszaru jest zachowanie krajobrazu wiejskiego z charakterystycznym owalnicowym układem przestrzennym. Ochrona historycznego układu, linii i rozplanowania zabudowy mieszkalno-zagrodowej, układów zieleni oraz obiektów dziedzictwa kulturowego przed degradującymi zmianami.

- Czeska Wieś (gm. Olszanka) (kod: 16-318.53-29)

Należy do podtypu krajobrazu z przewagą terenów zabudowanych o charakterze wiejskim oraz do grupy B. - Krajobrazy przyrodniczo-kulturowe ukształtowane w wyniku wspólnego działania procesów naturalnych oraz świadomych modyfikacji pokrycia terenu i struktury przestrzennej przez człowieka. Głównymi walorami przyrodniczymi są ogrody przydomowe (sady, warzywniki i przed ogródki) oraz naturalne zadrzewienia liniowe, stanowiące cechę charakterystyczną typologicznie krajobrazu oraz naturalne cieki wodne, jako cecha rozczłonkowania powierzchni terenu. Teren zwartej i intensywnej zabudowy wiejskiej rozwiniętej na bazie historycznego układu ruralistycznego Czeskiej Wsi. Owalnica o czytelnym układzie zabudowy, z dużą ilością zagród o różnym stanie zachowania, z przewagą częściowo zachowanego układu budynku mieszkalnego, inwentarskiego i składowego lub pojedynczymi budynkami.

Celem głównym dla tego obszaru jest zachowanie krajobrazu wiejskiego z charakterystycznym owalnicowym układem przestrzennym. Ochrona historycznego układu, linii i rozplanowania zabudowy mieszkalno-zagrodowej, układów zieleni oraz obiektów dziedzictwa kulturowego przed degradującymi zmianami.

- Dolina Nysy Kłodzkiej (kod: 16-318.54-20)

Należy do podtypu krajobrazu systemy wód płynących oraz do gruby A. - Krajobrazy przyrodnicze, kulturowo (zazwyczaj ekstensywnie) użytkowane, funkcjonujące głównie w wyniku działania procesów naturalnych, jedynie w różnym stopniu modyfikowanych przez działalność człowieka. Jest to korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym rzeki Nysy Kłodzkiej, stanowiący ważny element systemu przyrodniczego województwa opolskiego. W strukturze krajobrazu przeważają tereny łąkowo-pastwiskowe, w znacznym stopniu użytkowane jako tereny upraw polowych. Obszar jednostki krajobrazowej obejmuje dolinę rzeczną z dobrze zachowanymi ekosystemami wodnymi, wodno-błotnymi, łąkowymi, zadrzewieniami oraz lasami. Wysokie walory fizjonomiczne krajobrazu. Na obszarze doliny zachowała się mozaika ekosystemów leśnych. Kilka kompleksów ma walor ponadregionalny, są to głównie kompleks łęgów jesionowo-wiązowych Ficario-Ulmetum w Dębinie i Kokoryczy, ale także lasy łęgowe przy ujściu Nysy Kłodzkiej do Odry, kompleks łęgowo-grądowy Mańkowice, lasy położone na krawędzi pradoliny na wschód od miasta Nysa. Poza tym na terenie korytarza odnotowano szereg zbiorowisk łąkowych, głównie łąk świeżych i bagiennych Arrhenatherion i Calthion. Walory kulturowe krajobrazu ocenione jako niewielkie. Jedynym elementem jest park podworski w Krasnej Górze.

Celem głównym dla tego obszaru jest utrzymanie i wzmocnienie ciągłości korytarza ekologicznego.

2.12 ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH

Na terenie gminy Olszanka znajduje się obecnie 544 zabytków nieruchomych ujętych ochroną w Gminnej Ewidencji Zabytków, Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków, a także w Rejestrze zabytków. 535 obiektów zostało wpisanych do Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków, a 50 obiektów zostało wpisanych do Rejestru Zabytków Województwa Opolskiego.

W procesie sporządzania spisu zabytków na terenie gminy, przyjęto jako podstawę Gminną Ewidencję Zabytków: Zarządzenie nr WG-VIII-116/2023 Wójta Gminy Olszanka z dnia 28 grudnia 2023 r. zmieniające Zarządzenie nr WG-VII-55/2016 Wójta Gminy Olszanka z dnia 1 sierpnia 2016 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Olszanka, z późn. zm. na podstawie wykazu (załącznik nr 1) z dnia 28.12.2023 r., a także na podstawie Zarządzenia nr 2/2019 Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 10 października 2019 r. w sprawie wojewódzkiej ewidencji zabytków, z uwzględnieniem zarządzenia nr 1/2021 Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 18 stycznia 2021 r. dotyczącego zmian w Zarządzeniu 2/2019 z dnia 10 października 2019 r. w sprawie wojewódzkiej ewidencji zabytków i Zarządzenia nr 1/2022 Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 4 stycznia 2022 r. dotyczącego zmian w zarządzeniu nr 2/2019 z dnia 10 października 2019 r. z późn. zm. w sprawie wojewódzkiej ewidencji oraz Wykazu obiektów zabytkowych nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego – stan na dzień 30 kwietnia 2025 r. Przy sporządzaniu wykazu zabytków nieruchomych dla gminy Olszanka korzystano również z kart zabytków.

W gminie Olszanka znajduje się 9 stanowisk archeologicznych objętych ochroną poprzez wpis do Rejestru Zabytków w miejscowościach takich jak: Jankowice Wielkie, Janów, Obórki i Pogorzela. Jako podstawę w sporządzaniu wykazu zabytków archeologicznych przyjęto Wykaz Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Opolu dla stanu na grudzień 2015 r.

Tab. 5 Wykaz zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Olszanka, Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków oraz ujętych w Rejestrze Zabytków Województwa Opolskiego (źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminnej Ewidencji Zabytków gminy Olszanka, Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków, Rejestru Zabytków i kart ewidencyjnych zabytków)

WYKAZ ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH					
Lp.	**Adres**	**Nazwa**	**Czas powstania**	**Forma ochrony**	**Uwagi**
1.	Czeska Wieś	OGRODZENIE KOŚCIOŁA	XIV/XV w., około 1900r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków z dnia 717/64 z dnia 06.03.1964	
2.	Czeska Wieś	CMENTARZ	koniec XIX w., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
3.	Czeska Wieś	ZABUDOWANIA STACJI PKP	koniec XIX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Orientacyjna lokalizacja
4.	Czeska Wieś	KOŚCIÓŁ FILIALNY pw. NSPJ	1300r., XVIII w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków z dnia 717/64 z dnia 06.03.1964	
5.	Czeska Wieś	SZKOŁA	I poł. XIX 1825r.,lata 20-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków z dnia 1966/72 z dnia 15.11.1972	
6.	Czeska Wieś	DOM LUDOWY, OBECNIE ŚWIETLICA WIEJSKA Z DEKORACJĄ STROPU SALI GŁÓWNEJ I POMIESZCZENIA GOSPODARCZEGO	około 1860r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja nr Ks.B.t.II-187/1-2/10 z dnia 18.03.2010r.	
7.	Czeska Wieś (w zespole pkp)	DOM	koniec XIX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
8.	Czeska Wieś (w zespole pkp)	DOM	koniec XIX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
9.	Czeska Wieś 1; przy domach 1-2	DOM + STODOŁA	około 1870r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
10.	Czeska Wieś 2	DOM + BUDYNEK	około 1880r.,	Gminna Ewidencja Zabytków,	

		GOSPODARCZY	lata 70-te XX w.	Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
11.	Czeska Wieś 6	DOM	4 ćwierć XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
12.	Czeska Wieś 8	DOM	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
13.	Czeska Wieś 10	STODOŁA	około 1900r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
14.	Czeska Wieś 11	DOM	3 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
15.	Czeska Wieś 12	DOM	koniec XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
16.	Czeska Wieś 13	DOM	4 ćwierć XIX w., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
17.	Czeska Wieś 14	DOM + BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1880r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
18.	Czeska Wieś przy domach 14-15; 15	STODOŁA + DOM	około 1860r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
19.	Czeska Wieś 16	DOM	około 1850r., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
20.	Czeska Wieś 17	DOM + STODOŁA	około 1900r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
21.	Czeska Wieś 18	DOM	około 1850r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
22.	Czeska Wieś przy domu 21	LAMUS	2 ćwierć XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
23.	Czeska Wieś 23	DOM	około 1840r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
24.	Czeska Wieś przy domu 24	STODOŁA	około 1870r., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
25.	Czeska Wieś 25	DOM+BUDYNEK GOSPODARCZY	3 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
26.	Czeska Wieś 27	DOM	koniec XIX w., lata 80-te XX w.	Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Brak w wykazie GEZ, ale jest karta zabytku
27.	Czeska Wieś 29	DOM	początek XX w., lata 70-te XX w.	Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Brak w wykazie GEZ, ale jest karta zabytku
28.	Czeska Wieś 30	DOM	około 1880r., lata 70-te XX w.	Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Brak w wykazie GEZ, ale jest karta zabytku
29.	Czeska Wieś 31	DOM	4 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Brak w wykazie GEZ, ale jest karta zabytku
30.	Czeska Wieś 32	DOM	3 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Brak w wykazie GEZ, ale jest karta zabytku
31.	Czeska Wieś 33	DOM	około 1880r., lata 70-te XX w.	Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Brak w wykazie GEZ, ale jest karta zabytku
32.	Czeska Wieś 35	DOM	około 1870r., lata 70-te XX w.	Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Brak w wykazie GEZ, ale jest karta zabytku

33.	Czeska Wieś 36	DOM	2 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Brak w wykazie GEZ, ale jest karta zabytku
34.	Czeska Wieś 37	DOM	koniec XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
35.	Czeska Wieś 38	DOM	około 1870r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
36.	Czeska Wieś 39	DOM	około 1880r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
37.	Czeska Wieś 40	DOM	około 1870r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
38.	Czeska Wieś 41	DOM	około 1880r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
39.	Czeska Wieś 44	DOM	3 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
40.	Czeska Wieś 45	DOM	około 1880r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
41.	Czeska Wieś 47	DOM + STODOŁA	początek XX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
42.	Czeska Wieś 49	DOM	około 1850r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
43.	Czeska Wieś 50	DOM	około 1880r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
44.	Czeska Wieś 51	DOM	około 1850r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
45.	Czeska Wieś 54	DOM	koniec XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
46.	Czeska Wieś 55	DOM	około 1920r., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
47.	Czeska Wieś 56	DOM	koniec XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
48.	Czeska Wieś 58	DOM	początek XX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
49.	Czeska Wieś przy domu 62	STODOŁA	3 ćwierć XIX w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
50.	Czeska Wieś 63	DOM + STODOŁA	około 1900r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
51.	Czeska Wieś przy domu 66	STODOŁA	3 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
52.	Czeska Wieś 68	DOM	3 ćwierć XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
53.	Czeska Wieś 69	DOM	około 1870r., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Budynek został wyburzony
54.	Czeska Wieś 85	DOM	około 1870r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
55.	Czeska Wieś 86	DOM	4 ćwierć XIX w., 1934r..	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja	

				Zabytków	
56.	Czeska Wieś 88	DOM	3 ćwierć XIX w., 1964r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
57.	Czeska Wieś 90	DOM	około 1830r., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
58.	Czeska Wieś 91	DOM	około 1870r., 1964r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
59.	Czeska Wieś 92	DOM	około 1860r., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
60.	Czeska Wieś 93	DOM + STODOŁA	3 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Budynek został wyburzony
61.	Czeska Wieś 95	DOM	około 1850r., około 1900r., koniec	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
62.	Czeska Wieś 97	DOM	4 ćwierć XIX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
63.	Czeska Wieś 101	DOM-WYCUG	około 1825r., po 1945r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
64.	Czeska Wieś przy domu 102	STODOŁA	około 1860r., po 1945r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
65.	Czeska Wieś 103	DOM	około 1850r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
66.	Czeska Wieś 104	DOM	4 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
67.	Czeska Wieś 107	DOM	4 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
68.	Czeska Wieś 108	DOM + ZABUDOWANIA GOSPODARCZE	około 1880r., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
69.	Czeska Wieś 109	DOM + BUDYNKI GOSPODARCZE + STODOŁA	około 1880r., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
70.	Czeska Wieś 110	DOM	około 1880r., po 2000r. (budynek gospodarczy i stodołę skreślono 24.05.2023 r.)	Gminna Ewidencja Zabytków	
71.	Czeska Wieś między 106 a 107	TRAFOSTACJA	około 1925r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
72.	Gierszowice	OGRODZENIA KOŚCIOŁA FILIALNEGO RZYMSKO-KATOLICKI PW. MATKI BOSKIEJ SZKAPLERZNEJ	XV w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 706/64 z dnia 02.03.1964r.	
73.	Gierszowice	CMENTARZ RYMSKO-KATOLICKI	1 ćwierć XX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
74.	Gierszowice	KOŚCIÓŁ FILIALNY RZYMSKO-KATOLICKI PW. MATKI BOSKIEJ SZKAPLERZNEJ	Około 1300r., 1503r., XVII w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 706/64 z dnia 02.03.1964r.	
75.	Gierszowice 18	SPICHLERZ	3 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1487/66 z dnia 09.08.1966r.	

76.	Gierszowice 18	BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1825r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1487/66 z dnia 09.08.1966r.	
77.	Gierszowice 22	DOM	około 1850r., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1486/66 z dnia 08.08.1966 r.	
78.	Gierszowice 1	DOM	3 ćwierć XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
79.	Gierszowice 4	DOM W ZAGRODZIE	około 1890r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
80.	Gierszowice 8	DOM	około 1890r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
81.	Gierszowice 9	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	1868r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
82.	Gierszowice 10	DOM	4 ćwierć XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
83.	Gierszowice 11	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	4 ćwierć XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
84.	Gierszowice 15	DOM W ZAGRODZIE	około 1860r., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
85.	Gierszowice 16	SZKOŁA PODSTAWOWA	1920r., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
86.	Gierszowice 17	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	około 1870r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
87.	Gierszowice 24 i 24A	DOM	początek XX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków.	
88.	Gierszowice 29	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	około 1925r., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
89.	Gierszowice 30	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	około 1870r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
90.	Gierszowice 34	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	3 ćwierć XIX w., połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
91.	Gierszowice 40	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	około 1870r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
92.	Gierszowice 41	DOM i STODOŁA	początek XX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
93.	Gierszowice 46	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	około 1870r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
94.	Gierszowice 47	STODOŁA	około 1880r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
95.	Gierszowice 49	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	około 1870r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
96.	Gierszowice 51	DOM W ZAGRODZIE	około 1890r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
97.	Gierszowice 54	DOM	około 1870r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	

98.	Gierszowice 60	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	4 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
99.	Gierszowice 66	DOM W ZAGRODZIE	około 1870r., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Budynek został wyburzony
100.	Gierszowice 68	DOM	około 1925r., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
101.	Gierszowice 69	DOM	około 1925r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
102.	Gierszowice 71	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	około 1870r., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
103.	Gierszowice 73	DOM	około 1935r., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
104.	Gierszowice 74	DOM i STODOŁA	4 ćwierć XIX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
105.	Gierszowice 76	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	koniec XIX w., początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
106.	Gierszowice 77	DOM W ZAGRODZIE	początek XX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
107.	Gierszowice	TRAFOSTACJA	lata 20-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
108.	Jankowice Wielkie	POZOSTAŁOŚCI OGRODZENIA KOŚCIELNEGO	XIV/XV w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
109.	Jankowice Wielkie	BRAMA WJAZDOWA ZESPOŁU DWORSKIEGO	około 1800r., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
110.	Jankowice Wielkie	PARK W ZESPOLE FOLWARCZNYM	XIX/XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Orientacyjna lokalizacja
111.	Jankowice Wielkie	CMENTARZ PARAFIALNY	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków	
112.	Jankowice Wielkie	KOŚCIÓŁ FILIALNY pw. WNIEBOWZIĘCIA NMP	początek XIV w., XVI w., 1843r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr Zabytków nr 989/65 z dnia 04.05.1965r.	
113.	Jankowice Wielkie	DWÓR W ZESPOLE PARKOWYM	1800r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr Zabytków nr 990/65 z dnia 05.05.1065r.	
114.	Jankowice Wielkie	OFICYNA W ZESPOLE DWORSKOFOLWARCZNYM	1854r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr Zabytków nr 990/65 z dnia 05.05.1965r.	
115.	Jankowice Wielkie	OBORA W ZESPOLE FOLWARCZNYM	około połowy XIX w., 2 połowa XX	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr Zabytków nr 990/65 z dnia 05.05.1965r.	
116.	Jankowice Wielkie	STODOŁA W ZESPOLE FOLWARCZNYM	około 1900r., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr Zabytków nr 990/65 z dnia 05.05.1965r.	
117.	Jankowice Wielkie	SZKOŁA PODSTAWOWA (DAWN. DOM)	około 1825r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1488/66 z dnia 09.08.1966r.	
118.	Jankowice Wielkie	CZWORAK W ZESPOLE FOLWARCZNYM	około 1850r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	

119.	Jankowice Wielkie	STODOŁA W ZESPOLE FOLWARCZNYM	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków	Skreślony z Rejestru Zabytków Województwa
120.	Jankowice Wielkie	KUŹNIA W ZESPOLE FOLWARCZNYM	około 1855r., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
121.	Jankowice Wielkie	SPICHLERZ W ZESPOLE FOLWARCZNYM	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków	
122.	Jankowice Wielkie 7	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	1880r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
123.	Jankowice Wielkie 8	DOM NAUCZYCIELA	lata 20-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
124.	Jankowice Wielkie 18	DOM	około 1880r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
125.	Jankowice Wielkie 20	DOM	3 ćwierć XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
126.	Jankowice Wielkie 24	DOM	3 ćwierć XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
127.	Jankowice Wielkie 30	DOM + STODOŁA	około 1880r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
128.	Jankowice Wielkie 34	DOM + BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1870r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
129.	Jankowice Wielkie 44	DOM i STODOŁA	koniec XIX w., 1983r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
130.	Jankowice Wielkie 60	DOM	lata 60-te XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
131.	Jankowice Wielkie 60A	RUINA DOMU		Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Budynek został wyburzony
132.	Jankowice Wielkie 61	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1925r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
133.	Jankowice Wielkie 62	DOM + STODOŁA	4 ćwierć XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
134.	Jankowice Wielkie 75-76	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1915r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
135.	Jankowice Wielkie 91	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	koniec XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
136.	Janów	OGRODZENIE ZESPOŁU PAŁACOWEGO Z BRAMĄ WJAZDOWĄ	1 połowa XIX w., około 1913r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Orientacyjny przebieg, tylko bramna wpisana do WEZ
137.	Janów	PARK KRAJOBRAZOWY W ZESPOLE PAŁACOWYM	początek XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 84/83 z dnia 01.10.1983r.	
138.	Janów	CMENTARZ PARAFIALNY		Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
139.	Janów	PAŁAC W ZESPOLE PARKOWYM	1 połowa XVIII w., 1913r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 2176/87 z dnia 01.10.1987r.	
140.	Janów	SPICHLERZ W ZESPOLE PAŁACOWYM	koniec XVIII w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1490/66 z dnia 09.08.1966r.	

141.	Janów 14-14A	CZWORAK W ZESPOLE FOLWARCZNYM	około 1825r., lata 20-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1489/66 z dnia 09.08.1966r.	
142.	Janów	KOŚCIÓŁ FILIALNY PW. WNIEBOWZIĘCIA NMP		Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
143.	Janów	OBORA W ZESPOLE FOLWARCZNYM		Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
144.	Janów	STODOŁA W ZESPOLE FOLWARCZNYM		Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
145.	Janów	STODOŁA W ZESPOLE FOLWARCZNYM		Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
146.	Janów	KUŹNIA W ZESPOLE FOLWARCZNYM		Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
147.	Janów	ALTANA W ZESPOLE PAŁACOWYM	koło 1913r.	Gminna Ewidencja Zabytków	
148.	Janów	BUDYNEK GOSPODARCZY W ZESPOLE PAŁACOWYM	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
149.	Janów 1	SZKOŁA	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
150.	Janów 4	DOM W ZAGRODZIE	3 ćwierć XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków	
151.	Janów 6	DOM I STODOŁA	około 1925r.	Gminna Ewidencja Zabytków	
152.	Janów 7	DOM I BUDYNEK GOSPODARCZY		Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
153.	Janów 9	DOM I BUDYNEK GOSPODARCZY	4 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków	
154.	Janów 10	DOM W ZAGRODZIE	około połowy XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków	
155.	Janów 11	DOM W ZAGRODZIE	około połowy XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków	
156.	Janów 13	DOM	około 1925r.	Gminna Ewidencja Zabytków	
157.	Janów 18	STODOŁA I BUDYNEK GOSPODARCZY	około połowy XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
158.	Janów 19	DOM W ZAGRODZIE	około 1920r.	Gminna Ewidencja Zabytków	
159.	Janów 20	DOM		Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
160.	Janów 21	DOM W ZAGRODZIE	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków	
161.	Janów 22	DOM I STODOŁA	4 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków	
162.	Janów 23	DOM I STODOŁA	4 ćwierć XIX w.,	Gminna Ewidencja Zabytków	
163.	Janów 24	DOM		Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
164.	Janów 25	DOM	około 1930r.	Gminna Ewidencja Zabytków	
165.	Janów 26	DOM	3 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków	
166.	Janów 30	DOM I STODOŁA		Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
167.	Janów 34	DOM I BUDYNEK GOSPODARCZY		Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
168.	Janów 44	DOM I STODOŁA		Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
169.	Janów 60	DOM		Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
170.	Janów 61	DOM I BUDYNEK GOSPODARCZY		Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
171.	Janów 62	DOM I STODOŁA		Wojewódzka Ewidencja Zabytków	

172.	Janów 75-76	DOM I BUDYNEK GOSPODARCZY		Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
173.	Janów 91	DOM I BUDYNEK GOSPODARCZY		Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
174.	Janów koło nr 13	TRAFOSTACJA	lata 20-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków	
175.	Krzyżowice	GROBOWIEC RODOWY NA CMENTARZU (OBEJŚCIE GROBOWE)	1903r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Orientacyjna lokalizacja
176.	Krzyżowice	MUR WOKÓŁ KOŚCIOŁA FILIALNEGO	XV/XVI w., około 1900r.,	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 771/64 z dnia 08.04.1964r.	
177.	Krzyżowice	CMENTARZ	2 połowa XIX w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
178.	Krzyżowice	KOŚCIÓŁ FILIALNY pw. WNIEBOWZIĘCIA NMP	XV w., 1560r., około 1900r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 393/58 z dnia 01.07.1958r. i 771/64 z dnia 08.04.1964r.	
179.	Krzyżowice 75	DOM I SKLEP (DAWN. ZAJAZD) Gospoda	około 1825r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1493/66 z dnia 09.08.1966r.	
180.	Krzyżowice	PAŁAC W ZESPOLE FOLWARCZNYM	XVIII w., około 1880r., 2 połowa XX	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
181.	Krzyżowice	RZĄDÓWKA W ZESPOLE FOLWARCZNYM	około 1880r., 2 połowa XX	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
182.	Krzyżowice 50	DOM W ZESPOLE FOLWARCZNYM	około 1825r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
183.	Krzyżowice	SZKOŁA PODSTAWOWA	lata 30-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
184.	Krzyżowice	PRZEDSZKOLE (DAWN. WILLA)	około 1915r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
185.	Krzyżowice 4	DOM	4 ćwierć XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
186.	Krzyżowice 6	STODOŁA	około połowy XIX w., lata 90-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
187.	Krzyżowice 10	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	początek XX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
188.	Krzyżowice 11	DOM	4 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
189.	Krzyżowice 13	DOM + STODOŁA	koniec XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
190.	Krzyżowice 14	DOM I WYCUG	koniec XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
191.	Krzyżowice 20	DOM	4 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
192.	Krzyżowice 22	DOM	około połowy XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
193.	Krzyżowice 19	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	3 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
194.	Krzyżowice 24	DOM	3 ćwierć XIX	Gminna Ewidencja Zabytków,	

			w., lata 70-te XX w.	Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
195.	Krzyżowice 25	DOM	1 połowa XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
196.	Krzyżowice 33	DOM	4 ćwierć XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
197.	Krzyżowice 37	DOM	około połowy XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
198.	Krzyżowice 38	DOM	1 połowa XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
199.	Krzyżowice 41	DOM	3 ćwierć XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
200.	Krzyżowice 42	DOM	około połowy XIX w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
201.	Krzyżowice 43	DOM	1 połowa XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
202.	Krzyżowice 44	DOM	około połowy XIX w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Na karcie zabytku adres to Krzyżowice 45
203.	Krzyżowice 48	DOM + BUDYNEK GOSPODARCZY	1 połowa XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
204.	Krzyżowice 49	DOM	1 połowa XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
205.	Michałów	OGRODZENIE ZESPOŁU PAŁACOWO-KOŚCIELNEGO	XV w., około 1600r., około 1900r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Orientacyjny przebieg
206.	Michałów	OGRODZENIE KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO	XV-XVII w., XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Orientacyjny przebieg
207.	Michałów	CMENTARZ EWANGELICKI	początek XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
208.	Michałów 52	ZESPÓŁ MŁYNA ELEKTRYCZNEGO	około 1925r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Orientacyjna lokalizacja
209.	Michałów	KOŚCIÓŁ GOTYCKI, później ewangelicko-augsburski pw. św. Michała	XIV w., 1826-27r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1182/66 z dnia 08.03.1966r.	
210.	Michałów 40	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY i LAMUS	około 1830r., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Zabytków, Rejestr zabytków nr 1504/66 z dnia 9.08.1966	
211.	Michałów 126	PLEBANIA KOŚCIOŁA EWANGELICKO-AUGSBURSKIEGO Z BUDYNKIEM GOSPODARCZYM	około 1915r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
212.	Michałów	PAŁAC, później plebania kościoła parafialnego rzymsko-katolickiego pw. św. Jadwigi	1615-18, 1715-18, 1820, 1910-12r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
213.	Michałów	KAPLICA PAŁACOWA, później kościół parafialny rzymsko-katolicki pw. św. Jadwigi	1615-18, 1715-18, 1820, 1910-12r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Zabytków, Rejestr zabytków nr 981/65 z dnia 3.05.1965	
214.	Michałów	STODOŁA I BUDYNEK	około 1825r.,	Gminna Ewidencja Zabytków,	

		GOSPODARCZY	lata 20-te XX w.	Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
215.	Michałów 125	SZKOŁA PODSTAWOWA	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
216.	Michałów koło nr 24	REMIZA	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
217.	Michałów 24	DAWNA GOSPODA I STODOŁA	2 ćw. XIX w. (stodoła), 4 ćw. XIX w. (gosp.)	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
218.	Michałów 112	DAWNA GOSPODA, później świetlica wiejska	ok. poł. XIX w., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
219.	Michałów 82	DOM NAUCZYCIELA	około 1925r., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
220.	Michałów 3	STODOŁA	3 ćwierć XIX w., 2 poł. XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
221.	Michałów 11	DOM	1938r., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
222.	Michałów 12	DOM	około 1870r., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
223.	Michałów 13	DOM	koniec XIX w., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
224.	Michałów 20	DOM	początek XX w., koniec XX w.,	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
225.	Michałów 21	DAWNA PIEKARNIA I BUDYNKI GOSPODARCZE	1819r., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
226.	Michałów 22-23	STODOŁA	3 ćwierć XIX w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
227.	Michałów 25	DOM	około 1840r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
228.	Michałów 27	DOM I STODOŁA	3 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
229.	Michałów 28	DOM W ZAGRODZIE	Około 1890 (dom), 3 ćw. XIX (b. gosp.)	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
230.	Michałów 30	DOM	około 1880r., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
231.	Michałów 31	DOM I BUDYNKI GOSPODARCZE	koniec XIX w., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
232.	Michałów 33	DOM i OBORA	koniec XIX w. (dom), ok. 1850r. (obora), XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
233.	Michałów 34	DOM	ok. połowy XIX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
234.	Michałów 35	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	około 1880r., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
235.	Michałów 37	STODOŁA	około 1860r., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
236.	Michałów 38	DOM	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja	

				Zabytków	
237.	Michałów 39	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
238.	Michałów 41	DOM I WYCUG Z BUDYNKIEM GOSPODARCZYM	1 połowa XIX w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
239.	Michałów 42	DOM-WYCUG	4 ćwierć XIX w., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
240.	Michałów 43	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	około 1840r. (dom), ok. 1927r. (stodoła)	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
241.	Michałów 44	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	ok. 1870 (dom), pocz. XX w. (b. gosp.)	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
242.	Michałów 45	DOM	około 1880r. Lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
243.	Michałów 50	DOM I WYCUG	około 1905r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
244.	Michałów 51	DOM I STODOŁA	4 ćwierć XIX w., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
245.	Michałów 52	DOM MŁYNARZA W ZESPOLE MŁYNA	około 1930r., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
246.	Michałów 53	DOM	około 1928r., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
247.	Michałów 59	DOM W ZAGRODZIE	około połowy XIX w.,lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
248.	Michałów 61	DOM W ZAGRODZIE	3 ćw. XIX w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
249.	Michałów 63	DOM I STODOŁA	4 ćwierć XIX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
250.	Michałów 67	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	około 1850r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Budynek został wyburzony
251.	Michałów 69	DOM	około 1890r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
252.	Michałów 71	DOM I STODOŁA	3 ćw. XIX w. (dom), pocz. XX (stod.)	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
253.	Michałów 74	DAWNA MLECZARNIA I BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1860r., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
254.	Michałów 75	DOM	3 ćw. XIX w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
255.	Michałów 76	DOM I STODOŁA	ok. połowy XIX w.,2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
256.	Michałów 76A	DOM-WYCUG	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
257.	Michałów 77	DOM I STODOŁA	około 1850r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
258.	Michałów 78	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1840r., XX w	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
259.	Michałów 87	DOM i BUDYNEK	około 1870r.,	Gminna Ewidencja Zabytków,	

		GOSPODARCZY	lata 70-te XX w.	Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
260.	Michałów 89	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
261.	Michałów 91	DOM	ok poł. XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
262.	Michałów 95	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1910r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
263.	Michałów 99	DOM	około 1900r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
264.	Michałów 100	DOM W ZAGRODZIE	około 1850r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
265.	Michałów 101	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	koniec XIXw., lata 70-te Xxw.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
266.	Michałów 102	DOM	około 1910r., lata 70-te Xxw.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
267.	Michałów 103	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	około połowy XIX w.,lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
268.	Michałów 104	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	koniec XIXw., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
269.	Michałów 105	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1860r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
270.	Michałów 106	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1860r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
271.	Michałów 113	DOM	około 1910r., lata 70-te Xxw.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
272.	Michałów 116	DOM	około 1925r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
273.	Michałów 117	DOM I STODOŁA	początek XX w., lata 70-te Xxw.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
274.	Michałów 121	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	3 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
275.	Michałów 122	DOM	około połowy XIX w.,lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
276.	Michałów 123	DOM	koniec XIX w., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
277.	Michałów 124	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1850r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
278.	Michałów 127	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	około 1870r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
279.	Michałów 128	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	1861r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
280.	Michałów 129	DOM W ZAGRODZIE	około połowy XIX w.,lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
281.	Michałów 130	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	około połowy XIX w.,lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	

282.	Michałów 135	DOM	około 1880r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
283.	Michałów 137	DOM I STODOŁA	około 1860r., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
284.	Michałów 143	DOM I STODOŁA	około 1850r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
285.	Obórki	OGRODZENIE KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO POLSKO-KATOLICKI pw. ŚW. PIOTRA I PAWŁA	XV w., XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Orientacyjny przebieg
286.	Obórki	CMENTARZ PRZYKOŚCIELNY PARAFII POLSKO-KATOLICKIEJ P. W. ŚW. PIOTRA I PAWŁA	Około połowy XIX w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Orientacyjna lokalizacja
287.	Obórki	PARK W ZESPOLE DWORSKIM	około 1830r., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 59/81 z dnia 13.07.1981r.	
288.	Obórki	UKŁAD RURALISTYCZNY WSI OBÓRKI	Około 1300r.	Gminna Ewidencja Zabytków	Orientacyjny przebieg
289.	Obórki	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POLSKO-KATOLICKI pw. ŚW. PIOTRA I PAWŁA	XV w., XVI w., XVII w., 1755r., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 679/63 z dnia 29.04.1963r.	
290.	Obórki 64	DWÓR W ZESPOLE PARKOWYM	1825r., 1888r., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 2320/93 z dnia 23.06.1993r.	
291.	Obórki	DAWNE CZWORAKI W ZESPOLE FOLWARCZNYM	2 ćwierć XIX w., po 1945r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
292.	Obórki 60	DAWNA SZKOŁA Z DOMEM NAUCZYCIELA I BUDYNEK GOSPODARCZY	początek XX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
293.	Obórki 2	DOM WIELORODZINNY	Około 1900 r., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
294.	Obórki 3	DOM	4 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
295.	Obórki 4	DOM I BUDYNEK GOSPODARCZY	2 ćwierć XIX w., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
296.	Obórki 4A	BUDYNEK GOSPODARCZY	Około 1860r., po 1945r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
297.	Obórki 6	DOM	Około 1840r., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
298.	Obórki 8	DOM	około 1870r., około 1930r., po 2000	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
299.	Obórki 16	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	około 1850r., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
300.	Obórki 18	DOM	Około 1860r., po 1945r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	Budynek został wyburzony
301.	Obórki 20	DOM	około 1830r., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
302.	Obórki 21	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	3 ćwierć XIX w., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
303.	Obórki 22	DOM	Około 1870r.,	Gminna Ewidencja Zabytków,	

			lata 60-te XX w.	Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
304.	Obórki 24	DOM	Około 1825r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
305.	Obórki 26	DOM	Około 1860r., po 1945r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
306.	Obórki 28	DOM I STODOŁA	około 1850r., około 1900r., koniec	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
307.	Obórki 29	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	około 1850r., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
308.	Obórki 32	STODOŁA	2 ćwierć XIX w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
309.	Obórki 32	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	Około 1825r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
310.	Obórki 35	DOM	4 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
311.	Obórki 39	DOM W ZAGRODZIE	około 1850r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
312.	Obórki 42	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	3 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
313.	Obórki 44	DOM	około 1670r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
314.	Obórki 45	DOM I STODOŁA	4 ćwierć XIX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
315.	Obórki 46	DOM	około 1880r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
316.	Obórki 49	DOM I STODOŁA	około 1880r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
317.	Obórki 7	DOM	Około 1840r., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
318.	Obórki 55	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	Około 1860r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
319.	Obórki 57	STODOŁA	3 ćwierć XIX w., 1970r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
320.	Obórki 59	DOM I BUDYNEK GOSPODARCZY	Około 1825r., 1925r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
321.	Obórki 63	DOM I BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1870r., początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
322.	Obórki 63a	DOM Z KUŹNIĄ	początek XX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
323.	Olszanka 8	DWÓR w zespole folwarcznym	około 1750r., około 1920r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 982/65 z dnia 03.05.1965r.	
324.	Olszanka 3	MŁYN ELEKTRYCZNY Z BUDYNKIEM GOSPODARCZYM	Około 1915r., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
325.	Olszanka 4	DOM	4 ćwierć XIX w., lata 70-te	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja	

			XX w.	Zabytków	
326.	Olszanka 5	DOM W ZAGRODZIE	4 ćwierć XIX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
327.	Olszanka 6	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	około połowy XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
328.	Olszanka 11	BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1920r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
329.	Olszanka 12	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	4 ćwierć XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
330.	Olszanka 13	DOM	3 ćwierć XIX w., początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
331.	Olszanka 14	DOM W ZAGRODZIE	4 ćwierć XIX w.,	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
332.	Olszanka 15	DOM	około połowy XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
333.	Olszanka 17	DOM i GOŁĘBNIK	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
334.	Olszanka 18	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
335.	Olszanka 20	DOM	koniec XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
336.	Olszanka 22	DOM i STODOŁA	Około 1915r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
337.	Olszanka 23	DOM i STODOŁA	początek XX w.,	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
338.	Olszanka 25	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1855r., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
339.	Olszanka 26	DOM W ZAGRODZIE	około 1860r., koniec XX w.,	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
340.	Olszanka 27	DOM	4 ćwierć XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
341.	Olszanka 28	DOM	około 1900r.,	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
342.	Olszanka 28	DOM (WYCUG) + BUDYNEK GOSPODARCZY	1 ćwierć XIX w.,	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
343.	Olszanka 30	DOM	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
344.	Olszanka 30	KUŹNIA	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
345.	Olszanka 31	DOM W ZAGRODZIE	1 połowa XIX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
346.	Olszanka 32	DOM W ZAGRODZIE	1 połowa XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
347.	Olszanka 33	STODOŁA I BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1873r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
348.	Olszanka 35	GOŁĘBNIK	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków,	

				Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
349.	Olszanka 36	STODOŁA W ZAGRODZIE	3 ćwierć XIX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
350.	Olszanka 39	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	4 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
351.	Olszanka 41	DOM W ZAGRODZIE	około 1880r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
352.	Olszanka 42	DOM i STODOŁA	około połowy XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
353.	Olszanka 43	DOM	około połowy XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
354.	Olszanka 44	DOM W ZAGRODZIE	około 1880r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
355.	Olszanka 47	DOM W ZAGRODZIE	3 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
356.	Olszanka 48A	DOM	około 1900r.,	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
357.	Olszanka 53	DOM i STODOŁA	4 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
358.	Olszanka 55	DOM i STODOŁA	około 1860r., lata 60-te XX w.,	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
359.	Olszanka 57	DOM i STODOŁA	3 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
360.	Olszanka 58	DOM	około 1870r., 1983r.,	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
361.	Olszanka 61	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	około połowy XIX w., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
362.	Olszanka 61	DOM (WYCUG) + BUDYNEK GOSPODARCZY	około połowy XIX w., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
363.	Olszanka 68	DOM	około 1930r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
364.	Olszanka 8	OFICYNA w zespole dworskim	początek XIX w., lata 60-te XX w.,	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
365.	Olszanka 8	OBORA w zespole dworskim	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
366.	Olszanka	GORZELNIA (później Płatkarnia)	początek XX w. , po 1945r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
367.	Olszanka	BUDYNEK MAGAZYNU w zespole Gorzelni	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
368.	Olszanka	STACJA KOLEJOWA PKP	około 1880r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
369.	Olszanka	STACJA KOLEJOWA PKP	około 1880r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
370.	Olszanka 21	DOM (POCZTA)	około 1920r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	

371.	Olszanka	WIEŻA CIŚNIEŃ	około 1925r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
372.	Olszanka koło 3	TRAFOSTACJA	Około 1915r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
373.	Pogorzela	OGRODZENIE KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO RZYMSKO-KATOLICKIEGO pw. NAJŚWIĘTSZEGO SERCA PANA JEZUSA	XV w., 2 połowa XVI w.,	Gminna Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków z dnia 696/64 z dnia 10.01.1964r..	
374.	Pogorzela	DROGA GMINNA		Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
375.	Pogorzela	ZAJAZD		Rejestr Zabytków nr 1509/66 z dnia 10.08.1966 r.	
376.	Pogorzela	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY RZYMSKO-KATOLICKI p.w. NAJŚWIĘTSZEGO SERCA PANA JEZUSA	1 połowa XIV w., 1600r., 1830r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków z dnia 696/64 z dnia 10.01.1964r..	
377.	Pogorzela 3	SZKOŁA	początek XIX w., lata 20-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków z dnia 1508/66z dnia 10.08.1966r.	
378.	Pogorzela 77	DOM	1ćwierć XIX w., lat 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków z dnia 1511/66z dnia 10.08.1966r.	
379.	Pogorzela 78B	DOM W ZAGRODZIE	około 1825r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków z dnia 1512/66z dnia 10.08.1966r.	
380.	Pogorzela 92	DOM	około 1830r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków z dnia 1513/66 z dnia 10.08.1966r.	
381.	Pogorzela 93	DOM	1833r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków z dnia 1514/66z dnia 10.08.1966r.	
382.	Pogorzela 10	PLEBANIA KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO RZYMSKO-KATOLICKIEGO PW. NAJŚWIĘTSZEGO SERCA PANA JEZUSA	1915r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
383.	Pogorzela koło nr 27	KUŹNIA	około 1836r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1510/66 z dnia 10.08.1966	
384.	Pogorzela 35	ŚWIETLICA WIEJSKA	2 ćw. XIX w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
385.	Pogorzela 1	DOM	początek XX w., koniec XX w.,	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
386.	Pogorzela 7	DOM I STODOŁA	koniec XIX w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
387.	Pogorzela 8	DOM	początek XX w., lata 80-te XX w.,	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
388.	Pogorzela 12	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	4 ćwierć XIX w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
389.	Pogorzela 14	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	4 ćwierć XIX w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
390.	Pogorzela 16	DOM	około 1880r., lata 80-te XX	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja	

			w.	Zabytków	
391.	Pogorzela 19	DOM	około połowy XIX w.,lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
392.	Pogorzela 20	DOM i STODOŁA	koniec XIX w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
393.	Pogorzela 21	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	koniec XIX w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
394.	Pogorzela 22	DOM W ZAGRODZIE	3 ćwierć XIX w., około 1870r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
395.	Pogorzela 24	OBORA	około 1910r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
396.	Pogorzela 30	DOM	około 1930r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
397.	Pogorzela 33	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	około 1860r., około 1905r., 1969r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
398.	Pogorzela 34	DOM I STAJNIA	około 1860r., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
399.	Pogorzela 37	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	koniec XIX w., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
400.	Pogorzela 38	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków	
401.	Pogorzela 38A	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	3 ćwierć XIX w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
402.	Pogorzela 39	DOM	około 1880r., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
403.	Pogorzela 41	DOM	połowa XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
404.	Pogorzela 45	DOM	2 połowa XIX w., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
405.	Pogorzela 46	DOM W ZAGRODZIE	początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
406.	Pogorzela 49	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	4 ćwierć XIX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
407.	Pogorzela 50	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	3 ćwierć XIX w., około 1890r.,	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
408.	Pogorzela 51	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	4 ćwierć XIX w., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
409.	Pogorzela 52	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1880r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
410.	Pogorzela 55	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	koniec XIX w., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
411.	Pogorzela 57	DOM	około 1920r., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
412.	Pogorzela 58	DOM	1 ćwierć XX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
413.	Pogorzela 64	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I	2 połowa XIX w., lata 70-te	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja	

		STODOŁA	XX w.	Zabytków	
414.	Pogorzela 65	DOM	1859r., 1966r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
415.	Pogorzela 66	DOM	1872r., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
416.	Pogorzela 67	DOM W ZAGRODZIE	1840r., 1874r.(stodoła), lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
417.	Pogorzela 68	DOM i OBORA	4 ćwierć XIX w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
418.	Pogorzela 69	DOM I STODOŁA	4 ćwierć XIX w., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
419.	Pogorzela 70	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	około 1900r., 1974r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
420.	Pogorzela 71	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	koniec XIX w., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
421.	Pogorzela 72	DOM W ZAGRODZIE	około 1880r., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
422.	Pogorzela 73	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	około połowy XIX w.,lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
423.	Pogorzela 74	DOM W ZAGRODZIE	około 1860r., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
424.	Pogorzela 75	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1910r., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
425.	Pogorzela 79	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	koniec XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
426.	Pogorzela 80	DOM	1871r., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
427.	Pogorzela 81	DOM	około połowy XIX w.,początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
428.	Pogorzela 82	DOM W ZAGRODZIE	około 1850r., około 1860r. (stodoła)	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
429.	Pogorzela koło nr 83	STODOŁA I BUDYNEK GOSPODARCZY	3 ćwierć XIX w., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
430.	Pogorzela 87	DOM	około 1840r., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
431.	Pogorzela 88	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1850r., początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
432.	Pogorzela 89	DOM W ZAGRODZIE	około 1850r., około 1900r., 1910r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
433.	Pogorzela 90	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	3 ćwierć XIX w., początek XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
434.	Pogorzela 91	DOM I STODOŁA	koniec XIX w., 2 połowa XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
435.	Pogorzela 59	DOM	początek XX w., koniec XX	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja	

			w.,	Zabytków	
436.	Przylesie 57	OGRODZENIE KOŚCIOŁA FILIALNEGO RZYMSKOKATOLICKIEGO PW .ŚW. STANISŁAWA KOSTKI	XV w., XVIII/XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
437.	Przylesie	KOŚCIÓŁ FILIALNY RZYMSKO-KATOLICKI PW. ŚW. STANISŁAWA KOSTKI	XIV w., 1713r., XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1078/66 z dnia 21.01.1966r.	
438.	Przylesie 57	DOM I STODOŁA	około 1865r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1520/66 z dnia 10.08.1966r.	Tylko dom wpisany do Rejestru zabytków
439.	Przylesie 58	DOM	około 1850r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1521/66 z dnia 10.08.1966r.	
440.	Przylesie 127	ZAJAZD „POD LASEM", DAWNIEJ BAR „POD GRZYBKIEM"	około 1900r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1525/66 z dnia 10.08.1966r.	
441.	Przylesie 6	DOM I STODOŁA	2 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1515/66 z dnia 10.08.1966r.	
442.	Przylesie 13	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	2 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1516/66 z dnia 10.08.1966r.	
443.	Przylesie 49	DOM	około 1850r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1517/66 z dnia 10.08.1966r.	
444.	Przylesie 54	DOM	2 ćwierć XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1518/66 z dnia 10.08.1966r.	
445.	Przylesie 55-56	DOM W ZAGRODZIE	około 1850r., spichlerz 1800r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1519/66 z dnia 10.08.1966r.	
446.	Przylesie 79	DOM	1 ćw XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1522/66 z dnia 10.08.1966	
447.	Przylesie 80	DOM I SPICHLERZ	około 1850r., spichlerz – pocz. XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1523/66 z dnia 10.08.1966r.	
448.	Przylesie 106	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	2 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1524/66 z dnia 10.08.1966r.	
449.	Przylesie 139	DOM I OBORA	1837r., obora – pocz. XX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1526/66 z dnia 10.08.1966r.	
450.	Przylesie 139A	DOM I OBORA	2 ćwierć XIX w., obora – ok. 1850r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1526/66 z dnia 10.08.1966r.	
451.	Przylesie 149	DOM	około poł. XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1527/66 z dnia 10.08.1966	
452.	Przylesie 150	DOM	2 ćw. XIX w., obora i stodoła około 1850r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr	

				1528/66 z dnia 10.08.1966r.	
453.	Przylesie 164	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	około 1850r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków, Rejestr zabytków nr 1529/66 z dnia 10.08.1966	
454.	Przylesie 59	DOM	około 1850r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
455.	Przylesie 62	DOM I STODOŁA	około 1860r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
456.	Przylesie 63	DOM I STODOŁA	około 1825r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
457.	Przylesie 64	DOM	około 1860r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
458.	Przylesie 65	DOM	około 1850r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
459.	Przylesie 66	DOM - WYCUG i STODOŁA	około 1825r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
460.	Przylesie 69	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	około 1850r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
461.	Przylesie 70	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	4 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
462.	Przylesie	SZKOŁA PODSTAWOWA I PRZEDSZKOLE	około 1910r., 1991r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
463.	Przylesie 122	ŚWIETLICA WIEJSKA I BIBLIOTEKA	około 1910r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
464.	Przylesie	PRZEDSZKOLE	około 1915r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
465.	Przylesie 122a	POCZTA I DOM MIESZKLANY	2 ćwierć XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
466.	Przylesie	REMIZA	lata 30-te XX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
467.	Przylesie Koło 41	TRAFOSTACJA	lata 20-te XX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
468.	Przylesie 1	DOM I STODOŁA	3 ćwierć XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
469.	Przylesie 2	MŁYN WODNY I DOM MŁYNARZA	około 1830r., lata 20te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
470.	Przylesie 3	DOM I STODOŁA	koniec XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
471.	Przylesie 4	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	około 1870r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
472.	Przylesie 7	DOM I BUDYNKI GOSPODARCZE	około 1850r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
473.	Przylesie 8	DOM	około 1850r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
474.	Przylesie 9	BUDYNEK GOSPODARCZY I STODOŁA	około 1870r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	

475.	Przylesie 11A	DOM I STODOŁA	około 1860r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
476.	Przylesie 12	DOM W ZAGRODZIE	około 1860r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
477.	Przylesie 14	DOM	4 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
478.	Przylesie 16	DOM	około 1850r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
479.	Przylesie 17	DOM I STODOŁA	1881r., stodoła 3 – ćw. XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
480.	Przylesie 18	LAMUS I STODOŁA	Lamus-2 ćw. XIX w., stodoła 1920r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
481.	Przylesie 19	STODOŁA	około 1900r., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
482.	Przylesie 20	OBORA I STODOŁA	początek XX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
483.	Przylesie 22	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	około 1860r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
484.	Przylesie 24	DOM	3 ćw. XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
485.	Przylesie 26	DOM	około 1860r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
486.	Przylesie 27	DOM	koniec XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
487.	Przylesie 28	DOM	4 ćwierć XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
488.	Przylesie 29	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	4 ćw. XIX w., stodoła – ok. 1850r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
489.	Przylesie 30	DOM	koniec XIX w., 1979r.	Gminna Ewidencja Zabytków	
490.	Przylesie 31	DOM W ZAGRODZIE	około 1910r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
491.	Przylesie 34	DOM	początek XX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
492.	Przylesie 36	DOM	około 1915r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
493.	Przylesie 40	DOM	około 1860r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
494.	Przylesie 41	DOM W ZAGRODZIE	około 1850r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
495.	Przylesie 42A	DOM	około 1915r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
496.	Przylesie 43	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	4 ćw. XIX w., lata 80-te XX w..	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
497.	Przylesie 50	DOM	około 1850r., lata 70-te XX	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja	

			w.	Zabytków	
498.	Przylesie 51	DOM W ZAGRODZIE	4 ćw. XIX w., lata 80-te XX w..	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
499.	Przylesie 52	DOM	około 1850r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
500.	Przylesie 55	DOM W ZAGRODZIE	około 1825r., bud.gosp.- 3 ćw. XIX w., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
501.	Przylesie 55-56	STODOŁA	początek XX w., koniec XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
502.	Przylesie 73	DOM W ZAGRODZIE	około 1825r., lata 60-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
503.	Przylesie 75	STODOŁA I BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1860r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
504.	Przylesie 76	DOM i BUDYNEK GOSPODARCZY	około 1850r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
505.	Przylesie 76A	DOM	4 ćw. XIX w., lata 70-te XX w..	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
506.	Przylesie 78	DOM W ZAGRODZIE	około 1840r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
507.	Przylesie 78A	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	około 1850r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
508.	Przylesie 87	DOM I STODOŁA	około 1830r., stodoła – pocz. XX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
509.	Przylesie 91	DOM	1 ćw XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
510.	Przylesie 93	DOM Z OBORĄ I STODOŁĄ	1 ćw XIX w.,stodoła i obora 2 ćw. XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
511.	Przylesie 94	DOM	około 1800r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
512.	Przylesie 100	DOM I STODOŁA	2 ćwierć XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
513.	Przylesie 101	DOM	około 1850r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
514.	Przylesie 102	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	1 ćw XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
515.	Przylesie 105	DOM	3 ćw. XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
516.	Przylesie 107	DOM	4 ćw. XIX w., lata 70-te XX w..	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
517.	Przylesie 108	DOM	około 1840r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
518.	Przylesie 112	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	około 1840r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
519.	Przylesie 116	STODOŁA I BUDYNEK	3 ćw. XIX w.,	Gminna Ewidencja Zabytków,	

		GOSPODARCZY	lata 60-te XX w.	Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
520.	Przylesie 117	DOM	4 ćw. XIX w., lata 60-te XX w..	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
521.	Przylesie 118	DOM	początek XX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
522.	Przylesie 119	DOM	4 ćw. XIX w., lata 80-te XX w..	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
523.	Przylesie 120	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	4 ćw. XIX w., lata 80-te XX w..	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
524.	Przylesie 121	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	4 ćw. XIX w., lata 80-te XX w..	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
525.	Przylesie 124	DOM	około 1840r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
526.	Przylesie 129	DOM I STODOŁA	około 1825r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
527.	Przylesie 131	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	4 ćw. XIX w., lata 80-te XX w..	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
528.	Przylesie 132	DOM I STODOŁA	koniec XIX w., stodoła – 3 ćw. XIX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
529.	Przylesie 136	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	około 1840r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
530.	Przylesie 139B	DOM	3 ćw. XIX w., 1975r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
531.	Przylesie 140	DOM W ZAGRODZIE	2 ćw. XIX w., obora i stodoła około 1850r.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
532.	Przylesie 142	DOM	3 ćw. XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
533.	Przylesie 146	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	koniec XIX w., stodoła około 1920r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
534.	Przylesie 146A	DOM I STODOŁA	4 ćw. XIX w., stodoła – pocz. XX w.,	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
535.	Przylesie 147	DOM	około 1870r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
536.	Przylesie 151	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY	około 1800r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
537.	Przylesie 152	DOM MIESZKALNO-GOSPODARCZY I STODOŁA	2 ćw. XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
538.	Przylesie 156	DOM I BUDYNKI GOSPODARCZE	3 ćw. XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
539.	Przylesie 157	STODOŁA	2 ćw. XIX w., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
540.	Przylesie 158	DOM I BUDYNKI GOSPODARCZE	1879r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
541.	Przylesie 159	DOM I BUDYNKEK GOSPODARCZY	1860r., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja	

				Zabytków	
542.	Przylesie 160	DOM W ZAGRODZIE	1825r., stodoła – 1860r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
543.	Przylesie 161	DOM W ZAGRODZIE	1860r., lata 80-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
544.	Przylesie 162	DOM	4 ćw. XIX w., lata 80-te XX w..	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	
545.	Przylesie 163	DOM W ZAGRODZIE	3 ćw. XIX w., lata 70-te XX w.	Gminna Ewidencja Zabytków, Wojewódzka Ewidencja Zabytków	

Tab. 6 Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków gminy Olszanka (źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Rejestru Zabytków opublikowanego przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Opolu)

Numer stanowiska	Typ stanowiska	Okres	Forma ochrony
2/23/87-32	osada hutnicza – Jankowice Wielkie	epoka żelaza, okres wpływów rzymskich / kultura przeworska (faza D)	Rejestr Zabytków nr A-804/88
4/7/87-33	Osada - Janów	epoka kamienia, neolit / neolit, wczesne średniowiecze	Rejestr Zabytków nr A-544/80
5/24/87-33	Osada - Janów	epoka żelaza, okres wpływów rzymskich / kultura przeworska (IV - V w.)	Rejestr Zabytków nr A-770/87
12/22/87-32	stanowisko hutnicze - Obórki	epoka żelaza, okres wędrówek ludowych / kultura przeworska (faza D)	Rejestr Zabytków nr A-825/88
6/16/87-32	stanowisko hutnicze - Obórki	epoka żelaza, okres wpływów rzymskich / kultura przeworska (faza D)	Rejestr Zabytków nr A-824/88
7/17/87-32	stanowisko hutnicze - Obórki	epoka żelaza, okres wpływów rzymskich / kultura przeworska (faza D)	Rejestr Zabytków nr A-823/88
8/18/87-32	stanowisko hutnicze - Obórki	epoka żelaza / kultura przeworska (faza D)	Rejestr Zabytków nr A-822/88
5/-/87-33	stanowisko nieokreślone - Pogorzela	średniowiecze	Rejestr Zabytków nr A-32/65
1/2/87-33	osada hutnicza - Pogorzela	epoka żelaza, okres wpływów rzymskich / kultura przeworska (IV w.)	Rejestr Zabytków nr A-778/87

3. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN STANU ŚRODOWISKA PRZY BRAKU REALIZACJI USTALEŃ PLANU

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 z późn .zm.) w okolicznościach braku realizacji przedmiotowego planu ogólnego, na terenie gminy Olszanka do czerwca 2026 r. obowiązywałoby Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka. Jednakże od 1 lipca 2026 r. Studium straciłoby swoją moc, co skutkowałoby jednocześnie brakiem możliwości wydawania decyzji o warunkach zabudowy na terenach, dla których nie obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. W rezultacie dalszy rozwój przestrzenny gminy odbywałby się wyłącznie na terenach, dla których został sporządzony plan miejscowy, co skutkowałoby niezwykle nierównomiernym rozwojem terenów zurbanizowanych. Co więcej, brak możliwości wydawania decyzji o warunkach zabudowy po utracie mocy Studium w praktyce oznaczałoby paraliż inwestycyjny. Taka sytuacja w sposób drastyczny ograniczyłaby możliwość rozwoju infrastruktury, budowy nowych mieszkań, obiektów użyteczności publicznej, czy realizacji projektów związanych z poprawą jakości życia mieszkańców. Brak możliwości realizacji działań inwestycyjnych w dłuższym okresie czasu uniemożliwiałby zrównoważony rozwój gminy, który zapewnia równowagę między obszarami zurbanizowanymi a terenami zielonymi zapewniając odpowiednie warunki do życia mieszkańcom.

Zaniechanie realizacji ustaleń projektowanego planu ogólnego nie spowoduje istotnych pozytywnych zmian w środowisku, które mogłyby stanowić uzasadnienie do przyjęcia innych (alternatywnych) rozwiązań. Plan ogólny gminy w obecnie obowiązującym prawie jest kluczowym elementem zrównoważonego rozwoju przestrzennego.

4. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY

Na terenie gminy Olszanka nie stwierdzono występowania szczególnie istotnych problemów środowiskowych, które bezpośrednio wpływałyby na obszary chronione w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Niemniej jednak, w procesie realizacji projektowanego dokumentu istotne znaczenie mają inne zagrożenia środowiskowe, które – choć nie oddziałują bezpośrednio na chronione formy przyrody – mogą wpływać na jakość środowiska przyrodniczego w gminie i wymagają uwzględnienia w polityce przestrzennej i planistycznej.

W szczególności należy zwrócić uwagę na następujące problemy:

- sukcesywne zwiększanie się spływu powierzchniowego wód, przy jednoczesnym ograniczaniu infiltracji wgłębnej (skutek powstawania nowej zabudowy i utwardzania terenów);
- problem „niskiej emisji" toksycznych substancji z lokalnych kotłowni i pieców ze strony terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej;
- oddziaływanie w zakresie pola elektromagnetycznego oraz hałasu ze strony linii elektroenergetycznych najwyższego napięcia 400 kV i wysokiego napięcia 110 kV;
- zanieczyszczenie spalinami ze strony układu drogowego (zwłaszcza dróg o wyższych klasach technicznych i znaczeniu ponadlokalnym);
- zanieczyszczenie hałasem, którego źródłem są przede wszystkim ciągi tras komunikacyjnych (odcinki drogowe j.w. oraz linie kolejowe).

5. SKUTKI DLA ŚRODOWISKA WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI USTALEŃ PLANU

5.1 WPŁYW NA WODY POWIERZCHNIOWE

Najważniejszą rzeką na terenie gminy jest Nysa Kłodzka przepływającą wzdłuż jej południowo-wschodniej granicy. Przez obszar gminy przepływają również inne cieki niższego rzędu takie jak Psarski Potok czy Sadzawa. Wśród wód powierzchniowych stojących na terenie gminy Olszanka nie ma wielkopowierzchniowych zbiorników wodnych o dużym znaczeniu hydrograficznym czy przyrodniczym. Niemniej w większości obrębów zauważyć można występowanie mniejszych zbiorników, które pełnią funkcje zarówno przyrodnicze jak i gospodarcze. Wśród nich odnaleźć można naturalne formy ale i obiekty pełniące funkcje stawów hodowlanych, zalanych wyrobisk przy kopalni lub też zbiorników retencyjno-oczyszczających przy autostradzie A4.

W obrębie wyznaczonych stref planistycznych, określonych w projekcie planu ogólnego, przewidziano tereny inwestycyjne, które obejmują zarówno obszary z istniejącą zabudową, jak i tereny niezabudowane, na których planowane jest wznoszenie nowych obiektów budowlanych. Realizacja nowych inwestycji budowlanych będzie wiązała się z koniecznością doprowadzenia do tych terenów infrastruktury technicznej, w tym sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Przy rozbudowie sieci kanalizacyjnej oraz zachowaniu odpowiednich standardów szczelności zbiorników na nieczystości ciekłe, nie przewiduje się ryzyka zagrożenia dla jakości wód podziemnych ani powierzchniowych. Procesy te zostaną przeprowadzone w sposób zapewniający zgodność z wymaganiami ochrony środowiska, z poszanowaniem zasobów wodnych i minimalizowaniem wpływu na ekosystemy wodne.

Projekt planu ogólnego nie zawiera szczegółowych ustaleń dotyczących zaopatrzenia ludności w wodę, jak również odprowadzania ścieków oraz wód opadowych i roztopowych. Zasady modernizacji, rozbudowy oraz budowy systemów komunikacji i infrastruktury technicznej będą natomiast zawarte w ustaleniach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, który stanowi szczegółową podstawę dla dalszych działań w zakresie rozwoju przestrzennego gminy.

W związku z powyższym nie przewiduje się negatywnych oddziaływań na wody powierzchniowe wynikających z realizacji ustaleń planu ogólnego.

5.2 WPŁYW NA WODY PODZIEMNE

Wpływ na wody podziemne związany z odprowadzaniem ścieków – analogicznie jak w pkt 5.1.

Wprowadzenie nowej zabudowy oraz innych form zagospodarowania będzie skutkować zwiększeniem powierzchni uszczelnionych i - co za tym idzie - ograniczeniem możliwości zasilania wód gruntowych oraz zmianą stosunków wodnych, jednak bez istotnego wpływu na stan środowiska (zmiany naturalnego spływu wód wywołane przez człowieka i spowodowane najczęściej działaniem związanym z robotami budowlanymi na nieruchomościach, tj. nawożeniem znacznej ilości ziemi na działkę lub jej wywożeniem, przez co woda spływa lub odpływa z gruntów sąsiednich powodując lokalne uciążliwości).

Źródłem zanieczyszczeń substancjami ropopochodnymi mogą być również tereny istniejących oraz projektowanych dróg, jak również parkingi. Kolejnym zagrożeniem są stosowane przez rolników nieodpowiednie lub w niewłaściwy sposób nawozy, które przedostają się do gleb, a w konsekwencji – do wód.

W zakresie występujących na obszarze planu JCWPd nr 109 nie przewiduje się istotnie negatywnego wpływu. Projekt nie powinien przyczynić się do nieosiągnięcia celów środowiskowych przez wymieniony powyżej JCWPd, niemniej potencjalnym zagrożeniem mogą być tutaj liniowe ogniska zanieczyszczeń w postaci dróg obciążonych znacznym natężeniem ruchu.

5.3 WPŁYW NA KLIMAT

W szerszym kontekście, realizacja ustaleń planu ogólnego nie wpłynie na klimat gminy Olszanka. Zmianie ulegnie natomiast mikroklimat terenów, na których powstawać będzie nowa zabudowa. Proces ten wpłynie na zwiększenie szorstkości powierzchni ziemi, i co za tym idzie – zmniejszenie warunków przewietrzania. Na obszarach przewidzianych do zabudowy zmieni się również topoklimat – z charakterystyczny dla terenów otwartych, na typowy dla obszarów zurbanizowanych.

Przewiduje się, że potencjalny wpływ na powietrze atmosferyczne – a co za tym idzie – na lokalny klimat w przypadku powstawania nowej zabudowy bądź realizacji innych form zagospodarowania, będzie związany z emisją szkodliwych substancji podczas prowadzenia robót budowlanych (uciążliwość tymczasowa, która ustanie po zakończeniu prac). W kontekście użytkowania zabudowy oraz prowadzenia przewidzianej na danym terenie działalności, dodatkowo należy wymienić uciążliwości związane z ogrzewaniem budynków mieszkalnych jednorodzinnych – w niesprzyjających warunkach atmosferycznych możliwe jest okresowe przekroczenie dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń powietrza, zwłaszcza w okresie grzewczym i w trakcie warunków inwersyjnych. Należy jednak podkreślić, że na terenie woj. opolskiego obowiązuje Uchwała nr XXXII/357/2017 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 listopada 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa opolskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Opol. z dnia 4 grudnia 2017 r., poz. 2683), która ma na celu ograniczenie nadużyć w tym zakresie. Zagrożenie ze strony obiektów usługowych czy produkcyjnych jest niewielkie, ponieważ muszą one spełnić szereg norm ujętych w prawie ochrony środowiska, ponadto objęte są bieżącym system monitoringu, kontroli oraz pozwoleń, choć znaczenie ma tu również proces uzyskiwania wszelkich pozwoleń, a także później właściwe użytkowanie urządzeń.

Oddzielny problem dotyczy emisji spalin, związanych z ruchem komunikacyjnym przenoszonym głównie przez drogi publiczne o wyższych klasach technicznych obciążone znacznym natężeniem ruchu. W ramach ustaleń planu ogólnego, nie wprowadza się nowych dróg wysokich klas, które powodowałyby dodatkowe emisje spalin a utrwala się jedynie istniejące ciągi komunikacyjne. Należy również zaznaczyć, iż struktura funkcjonalno-przestrzenna może wymagać rozbudowy o drogi niższych klas, których wyznaczanie odbywa się na poziomie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Z perspektywy przeciwdziałania zmianom klimatu oraz adaptacji do ich skutków, kluczowe znaczenie w polityce przestrzennej gminy Olszanka ma zachowanie i wzmacnianie terenów pełniących funkcje klimatyczne, w szczególności strefa otwarta (SO). Obszary te odgrywają istotną rolę w łagodzeniu negatywnych skutków zmian klimatycznych – ograniczają efekt miejskiej wyspy ciepła, umożliwiają retencję wód opadowych, poprawiają jakość powietrza oraz chronią lokalną bioróżnorodność. Są one także kluczowe dla zapewnienia ciągłości naturalnych procesów ekologicznych oraz regulacji warunków mikroklimatycznych.

W związku z tym, w projektowanym dokumencie przyjęto zasadę ograniczenia ekspansji nowych terenów inwestycyjnych wyłącznie do obszarów już w pewnym stopniu zurbanizowanych oraz tych objętych obowiązującymi dokumentami planistycznymi. Takie podejście pozwala zminimalizować presję na tereny niezabudowane i przyrodniczo czynne, których uszczelnienie prowadziłoby do zwiększenia spływu powierzchniowego wód, pogorszenia bilansu wodnego oraz wzrostu lokalnych temperatur. Ograniczanie nowej zabudowy w terenach naturalnych jest zatem bezpośrednim działaniem ograniczającym negatywny wpływ urbanizacji na klimat.

Równocześnie, mając na uwadze potrzebę rozwoju gospodarczego, zaplanowano strefy gospodarcze (SP) i usługowe (SU), które zlokalizowano w sposób minimalizujący ich wpływ na środowisko – głównie w obszarach dobrze skomunikowanych i oddalonych od zabudowy mieszkaniowej. Należy jednak podkreślić, że realizacja tych stref wiąże się z nieuchronnym wzrostem emisji zanieczyszczeń, zwiększonym zużyciem energii i powstawaniem kolejnych powierzchni nieprzepuszczalnych, co będzie miało wpływ na lokalny klimat. Dlatego też tak istotne jest, aby ich rozwój był równoważony przez utrzymanie i ochronę rozległych stref otwartych (SO), a także zieleni i rekreacji (ZN), które pełnią rolę „zielonych płuc" gminy i przeciwdziałają skutkom antropopresji.

Tym samym, przyjęty kierunek planowania przestrzennego zmierza do stworzenia odpornego układu funkcjonalno-przestrzennego, w którym zachowana zostaje równowaga między rozwojem gospodarczym a ochroną klimatu. Długofalowo

pozwala to ograniczyć emisje związane z urbanizacją, poprawić zdolności adaptacyjne gminy do ekstremalnych zjawisk pogodowych oraz wspierać łagodzenie lokalnych skutków globalnych zmian klimatycznych.

W szerszej – regionalnej skali, realizacja ustaleń planu ogólnego nie będzie miała istotnego wpływu na klimat.

5.4 WPŁYW NA UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Projekt planu ogólnego zakłada rozwój funkcji w szczególności mieszkaniowej, usługowej oraz produkcyjnej, a także górniczej, co wiąże się z nieuniknionymi przekształceniami powierzchni terenu. Tego typu zmiany są integralnym elementem procesu inwestycyjnego i towarzyszą niemal każdej formie zagospodarowania przestrzeni. Ponieważ plan ogólny określa kierunki rozwoju w sposób ramowy i strategiczny, na obecnym etapie nie jest możliwe precyzyjne wskazanie skali oraz dokładnego charakteru tych przekształceń. Ich forma będzie w dużej mierze uzależniona od przyszłych projektów realizacyjnych i uwarunkowań lokalnych.

Podsumowując, realizacja kierunków wskazanych w planie ogólnym nieuchronnie będzie się wiązała z przekształceniami terenu, zarówno punktowymi, jak i liniowymi. Najbardziej znaczące zmiany będą wynikały z rozbudowy infrastruktury drogowej oraz działalności wydobywczej. Wymaga to świadomego planowania, uwzględniającego zarówno potrzeby rozwojowe, jak i konieczność ograniczania negatywnego wpływu na środowisko oraz prowadzenia działań kompensacyjnych i rekultywacyjnych tam, gdzie będzie to konieczne.

5.5 WPŁYW NA GLEBY

Na terenie gminy Olszanka występuje znaczne zróżnicowanie bonitacyjne gleb, obejmujące niemal wszystkie klasy od II do VI. Spośród nich szczególną uwagę zwracają grunty o najwyższej przydatności rolniczej, tj. klasy II i III, które są uznawane za grunty chronione. Ze względu na dobre właściwości fizykochemiczne, gleby te są cenne zarówno z punktu widzenia gospodarki rolnej, jak i środowiskowej – zapewniają wysoką produktywność rolniczą, a jednocześnie odgrywają istotną rolę w obiegu wody i materii organicznej, przyczyniając się do zachowania równowagi ekologicznej.

W kontekście planowanych kierunków rozwoju przestrzennego, wynikających z ustaleń projektu planu ogólnego, przewiduje się, że na części terenów obecnie niezabudowanych – zwłaszcza tych przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, usługową, produkcyjną czy pod powierzchniowe wydobycie kopalin – dojdzie do usunięcia wierzchniej warstwy gleby. Proces ten, nieodłącznie związany z realizacją inwestycji budowlanych, prowadzi do całkowitego zniszczenia gleb oraz nieodwracalnej utraty ich funkcji przyrodniczych i produkcyjnych. Szczególnie widoczne jest to w przypadku przedsięwzięć wymagających znacznych prac ziemnych, takich jak wznoszenie obiektów kubaturowych czy budowa infrastruktury technicznej.

Warto jednak podkreślić, że w zdecydowanej większości przekształceniom będą podlegały grunty o niższej wartości użytkowej – głównie rozproszone działki orne, usytuowane w sąsiedztwie istniejącej zabudowy, często o niewielkiej powierzchni i ograniczonej ciągłości przestrzennej. Z tego względu skala oddziaływań na gleby w ujęciu całej gminy oceniana jest jako ograniczona i mało znacząca z punktu widzenia utraty wartości produkcyjnej gruntów rolnych. Należy również zaznaczyć, że zdecydowana większość gruntów rolnych II i III klasy bonitacyjnej objęta została ochroną poprzez wyznaczenie strefy otwartej (SO), co skutecznie ogranicza możliwość ich zabudowy i sprzyja zachowaniu potencjału rolniczego gminy.

5.6 WPŁYW NA ZASOBY NATURALNE

Na etapie opracowywania planu ogólnego, w ramach rozpoznania uwarunkowań środowiskowych, uwzględniono wszystkie znane i udokumentowane zasoby naturalne występujące na terenie gminy Olszanka. Informacje te zostały szczegółowo przedstawione w punkcie 2.8. Gmina Olszanka nie jest bogata w zasoby naturalne, a obecna działalność górnicza została uwzględniona i objęta strefą górnictwa (SG).

Należy podkreślić, że ochrona zasobów naturalnych w gminie Olszanka nie ogranicza się jedynie do złóż surowców mineralnych. W polityce przestrzennej uwzględnia się także konieczność zachowania funkcji przyrodniczych terenów otwartych, dolin rzecznych i obszarów retencji wodnej, które mają kluczowe znaczenie dla równowagi środowiskowej i klimatycznej regionu.

Podsumowując, wpływ planu ogólnego na zasoby naturalne gminy Olszanka jest kontrolowany i ukierunkowany na ich ochronę oraz racjonalne użytkowanie.

5.7 WPŁYW NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Projekt planu ogólnego zakłada wyznaczenie stref planistycznych, które w sposób uporządkowany organizują układ przestrzenny gminy, zapobiegając tym samym niekontrolowanemu rozlewowi zabudowy na obszary cenne

przyrodniczo. Działania te mają kluczowe znaczenie z punktu widzenia ochrony środowiska naturalnego, ponieważ niekontrolowana urbanizacja prowadzi do fragmentacji siedlisk oraz degradacji ekosystemów. Zachowanie integralności terenów przyrodniczych jest istotne dla ochrony zarówno fauny, jak i flory, gdyż głównym zagrożeniem dla bioróżnorodności jest utrata bądź przekształcanie naturalnych siedlisk. Ze względu na specyfikę oraz silne uregulowania prawne w zakresie wyznaczania nowych terenów uzupełnienia zabudowy, obszary te są silnie ograniczone i zwarte, co pozwala na uniknięcie ingerencji w wielkoobszarowe tereny otwarte oraz zachowanie ich funkcji ekologicznych.

W ramach ustaleń planu ogólnego, nie przewiduj się nowych dróg wyższych klas, które powodowałyby dodatkowe emisje spalin, a utrwala się jedynie istniejące ciągi komunikacyjne. Należy również pamiętać, iż struktura funkcjonalno-przestrzenna może wymagać rozbudowy o drogi niższych klas, których wyznaczanie odbywa się na poziomie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Takie drogi, ze względu na swoją specyfikę, nie będą miały znaczącego wpływu na środowisko przyrodnicze, a ich realizacja będzie dostosowana do potrzeb wynikających z układu funkcjonalnego gminy. W związku z tym, rozwiązania komunikacyjne przewidziane w planie ogólnym nie będą stanowiły dodatkowych barier w migracji zwierząt ani przyczyniały się do powstawania nowych źródeł zanieczyszczeń, które mogłyby negatywnie oddziaływać na środowisko przyrodnicze.

Kluczowym aspektem ochrony przyrody w planowaniu przestrzennym jest odpowiednie przypisanie funkcji terenów, na których udokumentowano występowanie gatunków chronionych. Prawie wszystkie obszary, na których stwierdzono występowanie chronionych roślin lub zwierząt, zostały zabezpieczone przed zabudową poprzez włączenie ich do strefy otwartej (SO) bez profilu dodatkowego.

Wyjątkiem jest stanowisko błotnika łąkowego, dla którego ustalono strefę otwartą (SO) z profilem dodatkowym – teren zieleni urządzonej. Przyjęcie takiego rozwiązania planistycznego nie powoduje jednak negatywnego oddziaływania na gatunek ani na warunki jego występowania. Profil „zieleń urządzona" nie dopuszcza lokalizacji zabudowy kubaturowej ani intensywnego zagospodarowania terenu, a jego charakter ogranicza się do utrzymania powierzchni biologicznie czynnej, bez trwałych przekształceń rzeźby terenu i stosunków wodnych. Istotne znaczenie ma fakt, że w stanie istniejącym teren ten użytkowany jest jako obszar intensywnej produkcji rolniczej, co wiąże się z regularnymi zabiegami agrotechnicznymi, mechaniczną ingerencją w powierzchnię gleby oraz potencjalnym stosowaniem nawozów i środków ochrony roślin. W porównaniu do aktualnego sposobu użytkowania, ustalenie funkcji zieleni urządzonej w ramach strefy otwartej stanowi rozwiązanie o charakterze co najmniej neutralnym, a potencjalnie korzystnym dla warunków siedliskowych błotnika łąkowego, poprzez ograniczenie intensywności użytkowania terenu oraz presji rolniczej. Błotnik łąkowy jest gatunkiem związanym z siedliskami wilgotnymi i półnaturalnymi, dla których szczególnie niekorzystne są intensywne formy użytkowania rolniczego. Zastąpienie dotychczasowej funkcji intensywnej produkcji rolnej funkcją zieleni urządzonej nie generowałoby nowych zagrożeń dla gatunku, a mogłoby sprzyjać stabilizacji warunków siedliskowych poprzez ograniczenie zabiegów ingerujących w strukturę gleby i roślinności. Niemniej jednak, biorąc pod uwagę położenie stanowiska błotnika łąkowego z dala od zwartej zabudowy i infrastruktury technicznej, w otoczeniu terenów użytkowanych rolniczo, a także brak funkcjonalnych i przestrzennych przesłanek do zagospodarowania tego obszaru w formie zieleni urządzonej o charakterze rekreacyjnym lub parkowym, należy uznać, że realizacja zagospodarowania odpowiadającego profilowi „zieleń urządzona" jest w praktyce mało prawdopodobna. Tym samym ustalenie to pełni przede wszystkim funkcję formalną i porządkującą, nie skutkując faktyczną zmianą sposobu użytkowania terenu ani zwiększeniem presji antropogenicznej na siedlisko błotnika łąkowego.

Kolejnym wyjątkiem są stanowiska owadów – pachnicy dębowej – które zidentyfikowane zostały w granicach stref z istniejącą zabudową bądź stref komunikacyjnych. Są to obszary już przekształcone antropogenicznie, na których funkcje osadnicze lub infrastrukturalne zostały ukształtowane na długo przed sporządzeniem planu ogólnego. Występowanie pachnicy dębowej w tych lokalizacjach związane jest przede wszystkim z obecnością pojedynczych, starych drzew, w szczególności dębów o rozwiniętych próchnowiskach, które stanowią kluczowy element siedliskowy tego gatunku, niezależnie od otaczającej struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Na obrzeżach wyznaczonej strefy górnictwa zidentyfikowano również stanowisko płazów – kompleks żab zielonych związanych z istniejącym zbiornikiem wodnym o pochodzeniu antropogenicznym, powiązanym funkcjonalnie z otaczającą zabudową. Wyznaczenie strefy planistycznej górnictwa nie oznacza likwidacji tego zbiornika, a tym samym utraty stanowiska żab. Niemniej jednak, w przypadku prowadzenia działalności ingerującej w obręb zbiornika, przewiduje się możliwość zastosowania działań kompensacyjnych. Mogą one obejmować m.in. przeniesienie osobników na inne, bezpieczne stanowiska o zbliżonych warunkach siedliskowych, zlokalizowane w pobliżu planowanej eksploatacji, bądź utworzenie alternatywnych siedlisk zastępczych – np. poprzez wykopanie płytkich zbiorników wodnych lub wilgotnych zagłębień terenu, sprzyjających bytowaniu i rozrodowi płazów. Dodatkowo, w perspektywie długoterminowej, istotnym elementem jest

możliwość prowadzenia rekultywacji wyrobiska w kierunku wodno-błotnym. Po zakończeniu eksploatacji kruszyw naturalnych wyrobisko może zostać przekształcone w zbiornik wodny wraz z towarzyszącymi siedliskami bagiennymi i podmokłymi, które w przyszłości mogą stanowić korzystne środowisko życia dla płazów, w tym żab zielonych, a także dla ptaków wodno-błotnych oraz bezkręgowców związanych z siedliskami wodnymi.

Dane o szczegółowej lokalizacji siedlisk i stanowisk roślin i zwierząt chronionych nie są publicznie udostępnione, stanowią one dane wrażliwe. Takie działanie zapewnia nie tylko ochronę zagrożonych organizmów, ale także wspiera spójność ekosystemów oraz utrzymanie ich prawidłowego funkcjonowania.

Ochrona siedlisk przyrodniczych odgrywa kluczową rolę w zachowaniu bioróżnorodności i stabilności ekosystemów. Zmniejszanie powierzchni naturalnych siedlisk, ich degradacja i fragmentacja są głównymi czynnikami wpływającymi na spadek liczebności wielu gatunków. Główne zagrożenia dla tych obszarów wynikają z intensywnej urbanizacji i działalności człowieka, rozprzestrzeniania się gatunków inwazyjnych, postępujących zmian klimatu oraz zanieczyszczenia środowiska. Wprowadzenie gatunków inwazyjnych może prowadzić do wypierania rodzimych organizmów oraz destabilizacji lokalnych ekosystemów. Z kolei zmiany klimatu, takie jak wzrost temperatury, zmiany w dostępności wody czy ekstremalne zjawiska pogodowe, dodatkowo osłabiają zdolność ekosystemów do samoregeneracji. Zanieczyszczenia chemiczne i hałasowe, będące skutkiem działalności przemysłowej i transportowej, negatywnie oddziałują na florę i faunę, prowadząc do długotrwałych zmian w strukturze siedlisk. Negatywne skutki tych procesów obejmują zaburzenia w funkcjonowaniu ekosystemów, zmniejszenie populacji rodzimych gatunków oraz utratę ich siedlisk, co prowadzi do stopniowego zubożenia przyrody. Właściwa ochrona terenów cennych ekologicznie oraz ich odpowiednie zagospodarowanie stanowią kluczowy element strategii długofalowego rozwoju zrównoważonego i zachowania zasobów przyrodniczych dla przyszłych pokoleń.

W związku z powyższym nie przewiduje się znacząco negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze.

5.8 WPŁYW NA OBSZARY CHRONIONE NA PODSTAWIE USTAWY Z 16 KWIETNIA 2004 R.

W myśl ustawy o ochronie przyrody na terenie gminy Olszanka zostały ustanowione następujące formy ochrony przyrody: rezerwat przyrody „Przylesie", obszar Natura 2000 PLH160014 „Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej" oraz użytek ekologiczny „Kanał Młyński".

Rezerwat przyrody „Przylesie"

Rezerwat przyrody „Przylesie" w planie ogólnym w całości zlokalizowany jest w strefie otwartej (SO), dla której nie ustalono profili dodatkowych. Takie rozwiązanie jest zgodne z funkcją oraz celami ochrony rezerwatu, wynikającymi z obowiązującego aktu prawnego, tj. zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 11 kwietnia 2018 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Przylesie" (Dz. U. Woj. Op. z 2018 r. poz. 125). Zgodnie z ww. zarządzeniem, celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie – ze względów naukowych i dydaktycznych – fragmentu drzewostanu naturalnego pochodzenia, tworzącego liczne formy przejściowe od grądu do łęgów. Realizacja tego celu wymaga ograniczenia presji inwestycyjnej oraz zachowania możliwie naturalnego charakteru obszaru, co w pełni uzasadnia objęcie rezerwatu strefą otwartą. Profil podstawowy strefy SO obejmuje tereny rolnictwa z zakazem zabudowy, tereny lasów, tereny zieleni naturalnej, tereny wód, a także tereny komunikacji, ogrodów działkowych oraz infrastruktury technicznej. Zakres ten odpowiada charakterowi rezerwatu przyrody oraz jego otoczenia, umożliwiając zachowanie ciągłości przyrodniczej i krajobrazowej, a jednocześnie wykluczając lokalizację nowej zabudowy kubaturowej, która mogłaby negatywnie oddziaływać na chronione siedliska i drzewostany. Brak ustalenia profili dodatkowych dla strefy SO na obszarze rezerwatu należy uznać za celowy i zasadny, gdyż pozwala na utrzymanie dotychczasowych form użytkowania terenu zgodnych z ochroną przyrody oraz zapewnia nadrzędność celów ochronnych nad innymi funkcjami przestrzennymi.

Dla przedmiotowego rezerwatu przyrody ustanowiono plan ochrony na mocy zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 27 czerwca 2018 r. (Dz. U. Woj. Op. z 2018 r. poz. 1886), który określa sposób realizacji ochrony przyrody oraz zasady gospodarowania na obszarze rezerwatu. Ustalenia planu ochrony wprowadzają reżim ochronny oparty na zachowaniu istniejącego stanu ekosystemów leśnych bez ingerencji człowieka, co znajduje bezpośrednie odzwierciedlenie w ustaleniach planu ogólnego poprzez objęcie rezerwatu strefą otwartą (SO). Plan ochrony wskazuje, że obszar rezerwatu objęty jest ochroną ścisłą oraz nie wymaga podejmowania działań z zakresu ochrony czynnej. Oznacza to, że podstawowym sposobem realizacji celów ochrony jest wyeliminowanie lub istotne ograniczenie nowych form zagospodarowania terenu, w szczególności takich, które mogłyby prowadzić do trwałych przekształceń przestrzennych. Przyjęta w planie ogólnym strefa SO, bez wprowadzania profili dodatkowych, zapewnia spójność ustaleń dokumentów planistycznych z ustaleniami planu ochrony oraz gwarantuje brak konfliktu pomiędzy polityką przestrzenną gminy a obowiązującymi przepisami z zakresu ochrony przyrody.

Obszar Natura 2000 PLH160014 „Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej"

Tereny objęte projektem POG znajdują się w granicach Obszaru Natura 2000 Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej PLH160014, dla którego sporządzony został plan zadań ochronnych (zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 6 sierpnia 2025 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej PLH160014 – Dz. Urz. Woj. Op. poz. 1885).

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej PLH160014 identyfikuje zagrożenia dla siedlisk przyrodniczych związane przede wszystkim z przekształceniami hydrologicznymi, presją inwestycyjną, fragmentacją siedlisk oraz intensyfikacją użytkowania terenów dolinnych. Zagrożenia te mogą prowadzić do pogorszenia stanu ochrony siedlisk łęgowych, grądowych oraz wodnych. Ustalenia planu ogólnego, polegające na wyznaczeniu strefy otwartej (SO) bez profili dodatkowych, w tym na terenach obejmujących siedliska przyrodnicze oraz ich bezpośrednie otoczenie, ograniczają możliwość lokalizacji nowej zabudowy oraz zagospodarowania o charakterze intensywnym. Rozwiązanie to sprzyja zachowaniu ciągłości przestrzennej siedlisk, ogranicza ryzyko ich fragmentacji oraz zmniejsza presję inwestycyjną. Równocześnie wyznaczenie strefy komunikacyjnej (SK) obejmującej wyłącznie istniejący przebieg autostrady A4 porządkuje stan faktyczny zagospodarowania terenu i nie prowadzi do zajęcia nowych obszarów cennych przyrodniczo, na których występują siedliska będące przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000.

Należy jednak podkreślić, że ustalenia planu ogólnego, jako dokumentu o charakterze strategicznym i kierunkowym, nie mają wpływu na część zagrożeń zidentyfikowanych w planie zadań ochronnych, które wynikają z czynników niezależnych od ustaleń planistycznych lub regulowanych innymi aktami prawnymi. Dotyczy to w szczególności zagrożeń związanych ze zmianami klimatycznymi, takimi jak okresowe wysychanie siedlisk, długotrwałe susze czy zmniejszenie sumy opadów. Poza zakresem oddziaływania planu ogólnego pozostają również zagrożenia wynikające z praktyk rolniczych, w tym intensywnego nawożenia, które może prowadzić do eutrofizacji siedlisk wodnych i wilgotnych, a także zagrożenia związane z gospodarką leśną, takie jak wycinka lasu czy usuwanie martwych i umierających drzew. Ponadto ustalenia planu ogólnego nie wpływają bezpośrednio na zagrożenia związane z rozprzestrzenianiem się gatunków obcych i inwazyjnych, procesami sukcesji wtórnej oraz regulacją koryt rzecznych, które wynikają z działań hydrotechnicznych lub zaniechania użytkowania. Działania mające na celu ograniczenie tych zagrożeń realizowane są w ramach planu zadań ochronnych, planów ochrony form ochrony przyrody oraz na podstawie przepisów odrębnych.

Celem działań ochronnych dla siedliska 3150 jest zachowanie istniejących zbiorników wodnych i starorzeczy w stanie umożliwiającym utrzymanie ich funkcji przyrodniczych, w szczególności poprzez ograniczenie ich zasypywania, przekształceń hydrotechnicznych oraz presji związanej z intensywnym zagospodarowaniem terenów przyległych. Ustalenia planu ogólnego, polegające na objęciu terenów występowania siedliska strefą otwartą (SO) bez profili dodatkowych, ograniczają możliwość lokalizacji zabudowy oraz zagospodarowania mogącego prowadzić do trwałych zmian rzeźby terenu i stosunków wodnych. Plan ogólny nie przewiduje regulacji cieków ani działań hydrotechnicznych, co sprzyja realizacji celów ochronnych siedliska 3150.

Działania ochronne dla siedliska 9170 koncentrują się na zachowaniu powierzchni i ciągłości przestrzennej grądów oraz ograniczaniu ich fragmentacji i presji inwestycyjnej. Istotnym celem jest również utrzymanie funkcji leśnej oraz ograniczenie przekształceń terenów leśnych na cele nierolnicze i nieleśne. W planie ogólnym tereny występowania siedliska 9170 zostały ujęte w strefie otwartej (SO), co wyklucza możliwość lokalizacji nowej zabudowy kubaturowej i sprzyja zachowaniu leśnego charakteru obszaru. Ustalenia planu ogólnego ograniczają potencjalną fragmentację siedliska wynikającą z rozwoju funkcji osadniczych.

Celem działań ochronnych dla siedliska 91E0 jest zachowanie łęgów w powiązaniu z naturalnym reżimem hydrologicznym doliny rzecznej oraz ograniczenie działań prowadzących do osuszania, regulacji cieków i zabudowy terenów zalewowych. Ustalenia planu ogólnego, poprzez wyznaczenie strefy otwartej (SO) bez profili dodatkowych na obszarach doliny Nysy Kłodzkiej, sprzyjają realizacji tych celów, ograniczając możliwość zabudowy oraz przekształceń terenów związanych z funkcjonowaniem siedlisk łęgowych. Plan ogólny nie wprowadza nowych funkcji mogących prowadzić do zmian stosunków wodnych ani ingerencji w koryta cieków.

Działania ochronne dla siedliska 91F0 ukierunkowane są na zachowanie struktury i powierzchni łęgowych lasów oraz ograniczenie ich fragmentacji i presji inwestycyjnej, w szczególności w obrębie dolin rzecznych. Plan ogólny, poprzez objęcie terenów występowania siedliska strefą otwartą (SO), zapewnia brak możliwości lokalizacji zabudowy oraz funkcji mogących prowadzić do trwałych przekształceń przestrzennych. Ustalenia te sprzyjają zachowaniu ciągłości ekologicznej siedlisk łęgowych oraz ograniczają zagrożenia związane z urbanizacją.

Podsumowując, ustalenia planu ogólnego, w szczególności wyznaczenie strefy otwartej (SO) bez profili dodatkowych na obszarach występowania siedlisk 3150, 9170, 91E0 i 91F0, pozostają w zgodności z celami i działaniami ochronnymi określonymi w planie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej PLH160014. Plan ogólny ogranicza możliwość materializacji zagrożeń związanych z presją inwestycyjną i fragmentacją siedlisk, przy jednoczesnym braku wpływu na działania ochronne i zagrożenia pozostające poza jego zakresem kompetencji.

Użytek ekologiczny „Kanał Młyński"

Użytek ekologiczny „Kanał Młyński" obejmuje zachowane fragmenty dawnego koryta kanału wodnego, który historycznie pełnił funkcję zasilającą młyny wodne, wraz z przylegającymi terenami podmokłymi i bagiennymi, zlokalizowanymi w dolinie Nysy Kłodzkiej, w obrębie Grodkowskiego Lasu. Układ hydrograficzny tego obszaru ma charakter półnaturalny i stanowi cenny element krajobrazu doliny rzecznej. Ze względu na uwarunkowania geomorfologiczne oraz przebieg historycznych przekształceń hydrotechnicznych, nie można wykluczyć, że część zachowanych odcinków kanału stanowi dawne starorzecza Nysy Kłodzkiej, wtórnie zaadaptowane do funkcji kanału młyńskiego.

W odniesieniu do tego obszaru których mają zastosowanie zapisy rozporządzenia Nr 0151/P/9/2003 Wojewody Opolskiego z 08.12.2003 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Op. z 2003 r. Nr 109, poz. 2304). Na terenie ww. użytku znajdują się siedliska naturowe o kodach: 3150 – starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne Nympheion, Potamion oraz 91F0 łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe Ficario-Ulmetum. Przedmiotem ochrony użytku ekologicznego jest w szczególności zachowanie naturalnych i półnaturalnych form wodno-błotnych, związanych z nimi siedlisk wilgotnych oraz funkcji retencyjnych i ekologicznych doliny rzecznej. Obszar ten pełni istotną rolę w kształtowaniu lokalnych warunków wodnych, stanowi ostoję dla organizmów związanych ze środowiskiem wodnym i podmokłym oraz wpływa na zachowanie ciągłości przyrodniczej w obrębie doliny Nysy Kłodzkiej.

W planie ogólnym użytek ekologiczny „Kanał Młyński" w całości ujęty został w strefie otwartej (SO) bez ustalania profili dodatkowych. Takie rozwiązanie planistyczne zapewnia zachowanie naturalnego charakteru obszaru, ogranicza możliwość wprowadzania zabudowy oraz zagospodarowania mogącego prowadzić do przekształceń hydrologicznych lub degradacji chronionych elementów środowiska. Ustalenia planu ogólnego sprzyjają utrzymaniu istniejących warunków przyrodniczych oraz pozostają w zgodności z celem ochrony użytku ekologicznego.

KORYTARZE EKOLOGICZNE

Na terenie gminy występuje Korytarz ekologiczny Dolina Nysy Kłodzkiej (kod KPd-18A) - IBS PAN, 2011 r., oraz korytarze ekologiczne wyznaczone w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego: krajowy korytarz ekologiczny Nysa Kłodzka oraz regionalny korytarz ekologiczny.

W planie ogólnym gminy uwzględniono przebieg korytarzy, które mają na celu zachowanie ciągłości i drożności układu przyrodniczego w skali gminnej i ponadlokalnej. Korytarze te prowadzą głównie wzdłuż dolin rzecznych, terenów zalewowych, lasów oraz obszarów otwartych, tworząc sieć powiązań pomiędzy fragmentami wartościowych ekosystemów, umożliwiających przemieszczanie się organizmów oraz wymianę genetyczną populacji.

W wielu miejscach plan przewiduje utrzymanie korytarza w strefie otwartej (SO), co pozwala chronić jego funkcję biologiczną przed zabudową i presją inwestycyjną.

W obrębie korytarza ekologicznego Dolina Nysy Kłodzkiej (kod KPd-18A) - IBS PAN, 2011 r. oraz korytarza ekologicznego wyznaczone w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego jako krajowy korytarz ekologiczny Nysa Kłodzka projektowane są następujące strefy planistyczne.

Uzasadnienie przyjętego rozwiązania projektowanego	
strefa górnictwa (SG)	Planowana odkrywkowa działalność wydobywcza piasków i żwirów w strefie 1SG, pomimo że stanowi formę ingerencji w środowisko, może – przy odpowiednim zaplanowaniu i prowadzeniu – przynieść istotne korzyści przyrodnicze. Kluczowe znaczenie ma etap rekultywacji terenów pogórniczych, który może zostać ukierunkowany na odtworzenie zbiorników wodnych oraz siedlisk wodno-błotnych, cennych z punktu widzenia funkcjonowania korytarza ekologicznego. Takie rozwiązanie pozwoli nie tylko zminimalizować straty przyrodnicze związane z eksploatacją, ale również stworzyć nowe warunki sprzyjające zasiedlaniu terenu przez gatunki ptaków wodnych i płazy, a także zwiększyć różnorodność biologiczną obszaru. Niezależnie od powyższego drożność korytarza ekologicznego zostanie zachowana, tym bardzie że zgodnie z projektem planu ogólnego gminy Niemodlin (wersja przekazana do opiniowania i uzgadniania) w granicach korytarza pozostawia się strefę otwartą.

	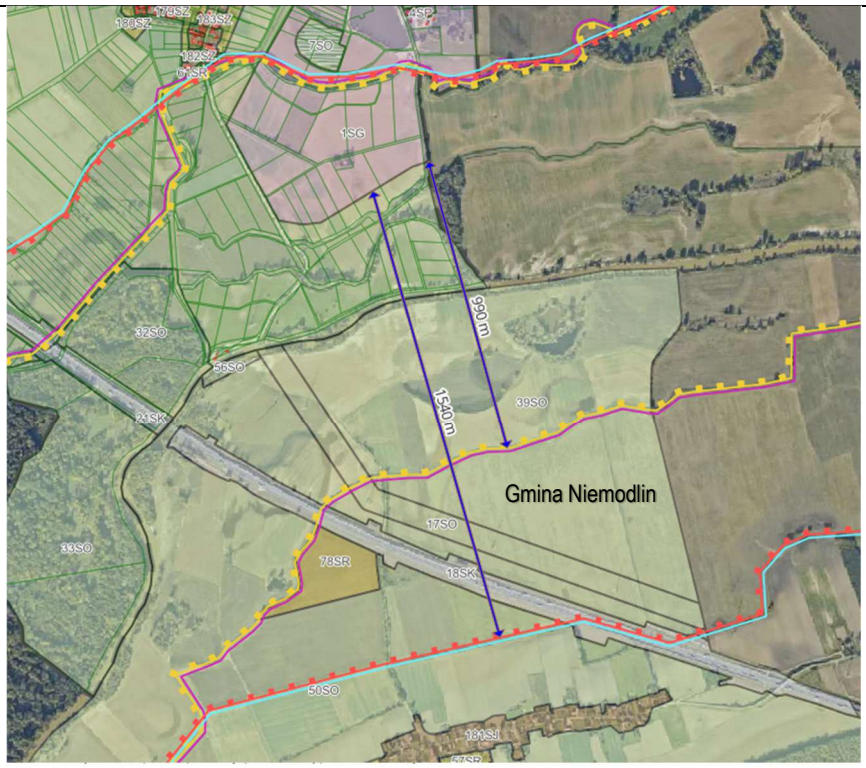 **Korytarze ekologiczne:** Korytarz ekologiczny Dolina Nysy Kłodzkiej (kod KPd-18A) - IBS PAN, 2011 r. Krajowy korytarz ekologiczny Nysa Kłodzka - PZPWO, 2019 r.
strefa otwarta (SO)	Zachowanie korytarza ekologicznego.
strefa komunikacyjna (SK)	Uznanie stanu istniejącego.

W obrębie korytarza ekologicznego wyznaczonego w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego jako regionalny korytarz ekologiczny projektowane są następujące strefy planistyczne.

Uzasadnienie przyjętego rozwiązania projektowanego	
strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ)	Uznanie stanu istniejącego.
strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową (SZ)	Uznanie stanu istniejącego.
strefa usługowa (SU)	Stworzenie warunków do rozwoju funkcji gospodarczych gminy. Wprowadzenie stref usługowych nie wyklucza możliwości zachowania drożności ekologicznej korytarza, szczególnie w jego części przebiegającej w sąsiedztwie cieku. Wręcz przeciwnie – odpowiednie rozwiązania projektowe mogą sprzyjać równoległemu pełnieniu funkcji gospodarczych i przyrodniczych. Do działań umożliwiających takie współistnienie zaliczyć można: • pozostawienie zielonego pasa buforowego wzdłuż cieku, wolnego od zabudowy i intensywnej działalności gospodarczej, • wkomponowanie cieku w strukturę strefy usługowej jako elementu zielono-niebieskiej infrastruktury, zapewniającego zarówno walory krajobrazowe, jak i ekologiczne, • zastosowanie nasadzeń roślinności rodzimej wzdłuż brzegów cieku, tworzącej naturalny korytarz migracyjny dla płazów, małych ssaków czy owadów, • ograniczenie grodzeń i stosowanie rozwiązań przepuszczalnych, które nie stanowią bariery dla drobnej fauny, • lokalizowanie bardziej intensywnej zabudowy i utwardzonych powierzchni w większym oddaleniu od cieku, z zachowaniem strefy przepływu ekologicznego. Zastosowanie takich rozwiązań pozwoli zachować częściową funkcjonalność korytarza

	ekologicznego, nawet w obrębie stref usługowych, przy jednoczesnym zwiększeniu atrakcyjności przestrzennej i środowiskowej terenów inwestycyjnych.
strefa gospodarcza (SG)	Uznanie staniu istniejącego w zakresie działającego zakładu kamieniarskiego.
strefa produkcji rolniczej (SR)	Uznanie staniu istniejącego oraz umożliwienie rozwoju istniejących gospodarstw rolnych.
strefa zieleni i rekreacji (SN)	Uznanie staniu istniejącego oraz umożliwienie rozwoju funkcji rekreacyjnej. Wprowadzenie zabudowy, jak w przypadku strefy usługowej, nie wyklucza zachowania drożności ekologicznej korytarza, szczególnie w jego części przebiegającej w sąsiedztwie cieku.
strefa otwarta (SO)	Zachowanie korytarza ekologicznego.
strefa komunikacyjna (SK)	Uznanie stanu istniejącego, w tym droga wojewódzka nr 401, która stanowi już istotną barierę liniową przerywającą ciągłość korytarza.

Ciągłość ww. korytarza ekologicznego została w istotny sposób przerwana przez istniejącą infrastrukturę i zagospodarowanie terenu. Kluczową barierę stanowi droga wojewódzka przecinająca korytarz, wyposażona w bariery energochłonne, które skutecznie ograniczają migrację zwierząt. Dodatkowymi czynnikami utrudniającymi drożność są istniejąca zabudowa, szczególnie po stronie południowej, a także ogrodzenia, które fragmentują przestrzeń i ograniczają swobodę przemieszczania się gatunków.

Należy zaznaczyć, że rozwiązania pozwalające na przywrócenie pełnej drożności korytarza – takie jak budowa specjalistycznych przejść dla zwierząt, modyfikacja infrastruktury drogowej czy kompleksowe przekształcenia układu zabudowy i ogrodzeń – mają charakter techniczny i inwestycyjny, a tym samym pozostają poza zakresem ustaleń planu ogólnego. Plan ogólny nie jest właściwym narzędziem do wprowadzania tego typu szczegółowych działań realizacyjnych.

PROPONOWANE FORMY OCHRONY PRZYRODY (WG OPRACOWANIA EKOFIZJOGRAFICZNEGO)

Poszerzenie rezerwatu „Przylesie" zgodnie z propozycją Klubu Przyrodnika, pozostawienie całego Lasu Przylesie jako wolnego od zabudowy.

Objęcie ochroną rezerwatową całego Lasu Przylesie jak się wydaje nie jest możliwe, gdyż nie spełnia on kryteriów dotyczących ochrony rezerwatowej, na dużej części tego lasu prowadzona jest intensywna gospodarka leśna przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. W publikacji z 2020 r. wskazywano natomiast na możliwość poszerzenia rezerwatu przynajmniej o część terenu. Kwestie obejmowania tego terenu ochroną oraz jej rodzajem mają niewielkie znaczenie dla planowania przestrzennego, istotne jest natomiast jego zachowanie od przekształceń. Kluczowe dla zachowania walorów przyrodniczych i krajobrazowych tego obszaru jest prowadzenie prawidłowej, polegającej na poszanowaniu praw przyrody gospodarki leśnej, a ta w dużej mierze stoi poza systemem planowania przestrzennego.

Las Przylesie, w tym jego część wskazana do objęcia ochroną rezerwatową znajduje się w granicach strefy otwartej (SO) bez profilu dodatkowego, co zapewnia zachowanie walorów obszaru przeznaczonego pod przyszły rezerwat przyrody.

Dolina Nysy Kłodzkiej jest obecnie chroniona w ramach obszaru Natura 2000 „Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej", w związku z czym nie wydaje się potrzebna kolejna forma ochrony przyrody w tym miejscu, gdyż obostrzenia dotyczące obszarów Natura 2000 w dużej mierze chronią wartościowe siedliska. Jednocześnie nic nie stoi na przeszkodzie, by kilka form ochrony przyrody obowiązywało jednocześnie na tym samym obszarze. Na przykład ochrona w obrębie obszaru Natura 2000 obejmuje ochronę siedlisk, natomiast forma „obszar chronionego krajobrazu" pozwala dodatkowo chronić korytarze ekologiczne, zaś jako pomniki przyrody można chronić z kolei najcenniejsze drzewa (które z kolei nie są chronione w ramach obszaru Natura 2000).

W zdecydowanej części dolina chroniona jest poprzez przypisanie jej do strefy otwartej (SO), co skutecznie ogranicza możliwość intensywnej zabudowy i pozwala zachować podstawowe wartości przyrodnicze. Jedynie w obrębie zwartej zabudowy wsi wyznaczone zostały strefy o innym przeznaczeniu – w szczególności usługowe (SU) oraz zieleni i rekreacji (SN). Nie wyklucza to jednak kształtowania zagospodarowania w taki sposób, aby wspierało ono zachowanie potencjału przyrodniczego doliny. Przykładowo, w sąsiedztwie potoku możliwe jest tworzenie pasów zieleni izolacyjnej, wprowadzanie rozwiązań opartych na przyrodzie (nature-based solutions), a także utrzymanie otwartych przestrzeni sprzyjających zachowaniu ciągłości ekologicznej i retencji wód.

Wprowadzenie tego typu działań pozwoli nie tylko na zrównoważenie celów gospodarczych i społecznych z wymogami ochrony środowiska, ale również na zwiększenie atrakcyjności doliny jako przestrzeni rekreacyjnej, edukacyjnej

i krajobrazowej. W dłuższej perspektywie stanowi to podstawę do rozważenia ustanowienia dla niej jednej z form ochrony przyrody, co mogłoby przyczynić się do trwałego zabezpieczenia jej wartości przyrodniczych i krajobrazowych.

Bardzo wartościowymi obiektami pod względem zarówno przyrodniczym, jak i krajobrazowymi są na terenie gminy Olszanka liczne aleje i szpalery drzew rosnące głównie wzdłuż dróg pomiędzy poszczególnymi sołectwami. Przeważnie gatunkami dominującymi są lipy, dęby oraz jesiony, choć zdarzają się również nie rodzime, jakkolwiek również posiadające walor przyrodniczy i krajobrazowy, robinie akacjowe i kasztanowce. Często zadrzewienia te stanowią siedlisko pachnicy dębowej, a więc chrząszcza chronionego w ramach dyrektywy siedliskowej. Drzewa o charakterze pomnikowym rosną również w otoczeniu części cieków oraz przy niektórych kościołach (np. przy dawnym kościele ewangelickim w Michałowie, przy kościele w Czeskiej Wsi, przy kościele w Gierszowicach) czy na niektórych cmentarzach (np. w Krzyżowicach, stary cmentarz ewangelicki w Michałowie). Drzew, które spełniają definicję pomników przyrody może być na terenie gminy nawet kilkaset. Cenny drzewostan rośnie również w obrębie dawnych parków przydworskich w Janowie, Krzyżowicach (tu jako rodzaj większego skweru), Obórce i Jankowicach Wielkich. Zadrzewienia w obrębie parków czy cmentarzy winny być chronione raczej w ramach ustawy o ochronie zabytków, albo po prostu jako zieleń urządzona, ale nic nie stoi na przeszkodzie, by poszczególne drzewa były tu chronione jako pomniki przyrody.

Należy jednak podkreślić, że aleje i pojedyncze drzewa o walorach pomnikowych zostały przypisane do różnych stref funkcjonalnych planu ogólnego, a dokument ten – ze względu na swój charakter – nie reguluje szczegółowo kwestii ochrony tego typu obiektów. Ochrona i ewentualne ustanawianie nowych form prawnych dla alei i pomników przyrody pozostaje więc zadaniem organów właściwych w ramach procedur odrębnych ustaw.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 4 grudnia 2017 r. w sprawie kryteriów uznawania przyrody żywej i nieożywionej za pomniki przyrody (Dz. U. z 2017 r., poz. 2300) poszczególne drzewa mają wskazany minimalny obwód, który kwalifikuje je do ochrony, np. dla jesionu wyniosłego i kasztanowca zwyczajnego jest to 250 cm, zaś dla lipy, dębu i buka 300 cm. Wiele drzew w obrębie alei, na cmentarzach i parkach spełnia te kryteria, ale część może mieć mniejsze rozmiary, co jednak nie umniejsza ich wartości i możliwości objęcia ochroną, bowiem zgodnie z rozporządzeniem za pomnik przyrody mogą być uznane drzewa, które „wyróżniają się wśród innych drzew tego samego rodzaju lub gatunku w skali (…) gminy, ze względu na obwód pnia, wysokość, szerokość korony, wiek (…), pokrój lub inne cechy morfologiczne, a także inne wyjątkowe walory przyrodnicze, naukowe, kulturowe, historyczne lub krajobrazowe". Tak więc drzewa ubogacające przyrodę i krajobraz w formie alei, szpalerów czy innych zgrupowań dość jednolitego rolniczego obszaru gminy jak najbardziej wypełniają tę definicję. Należy również wspomnieć, że poszczególne drzewa rosnące w obrębie doliny Nysy Kłodzkiej również osiągają rozmiary pomnikowe. Co prawda teren ten jest objęty ochroną jako obszar Natura 2000, ale specyfiką tej formy ochrony przyrody jest, że chronią one poszczególne siedliska, a nie np. pojedyncze drzewa. Tak więc przy niesprzyjających okolicznościach niektóre drzewa o rozmiarach pomnikowych mogłyby zostać wycięte np. w wyniku źle rozumianej gospodarki leśnej czy ochrony przeciwpowodziowej. Z tego punktu widzenia te drzewa również powinny być objęte ochroną jako pomniki przyrody.

Należy jednak podkreślić, że aleje i pojedyncze drzewa o walorach pomnikowych zostały przypisane do różnych stref funkcjonalnych planu ogólnego, a dokument ten – ze względu na swój charakter – nie reguluje szczegółowo kwestii ochrony tego typu obiektów. Ochrona i ewentualne ustanawianie nowych form prawnych dla alei i pomników przyrody pozostaje więc zadaniem organów właściwych w ramach procedur odrębnych ustaw.

5.9 WPŁYW NA KRAJOBRAZ

Przyjęty w planie ogólnym kierunek rozwoju gminy Olszanka przeważnie nie wpłynie szczególnie znacząco na zmianę jego ogólnego krajobrazu. Rozwój zabudowy przewiduje się przede wszystkim w ramach istniejącego już układu urbanistycznego, niemniej zostały wprowadzone również zupełnie nowe strefy, tj. gospodarcze i usług, które w największym stopniu przyczynią się do przekształcenia krajobrazu. Najistotniejsze zmiany przewiduje się na zachodzie i północnym-wschodzie, gdzie obecnie funkcjonują tereny otwarte o stosunkowo dużej powierzchni. Ich krajobraz nabierze cech krajobrazu zurbanizowanego – głównie terenów przemysłowych. Jednakże rozpatrując tę kwestię w nieco szerszej skali należy zwrócić uwagę na fakt, że tereny te będą znajdować się w bliskiej odległości od istniejących ciągów komunikacyjnych wysokich klas co znacząco obniża ich wartość krajobrazową.

Wspomniany wcześniej rozwój zabudowy mieszkaniowej w ramach istniejącego już układu urbanistycznego również będzie wpływał na krajobraz, choć w skali całej gminy nie będzie to aż tak widoczne. Zmiany te w zależności od konkretnej lokalizacji i kontekstu przestrzennego będzie cechowało różne natężenie, niemniej w ramach obszarów obecnie zabudowanych oraz ich bezpośredniego sąsiedztwa, będzie miało miejsce wypieranie krajobrazu głównie rolniczego na rzecz zurbanizowanego – osiedli budynków mieszkalnych z usługami.

W ramach ustaleń planu ogólnego nie przewiduje się nowych dróg wyższych klas, co minimalizuje wpływ na krajobraz i pozwala na zachowanie jego dotychczasowego charakteru. Struktura funkcjonalno-przestrzenna może wymagać uzupełnienia o drogi niższych klas, które są wyznaczane na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ponieważ drogi te mają mniejsze oddziaływanie wizualne i przestrzenne, ich realizacja nie wpłynie znacząco na walory krajobrazowe obszaru. W efekcie, przyjęte rozwiązania komunikacyjne pozwalają na uniknięcie nadmiernej ingerencji w układ krajobrazowy oraz utrzymanie harmonijnej relacji między istniejącą i planowaną zabudową a otaczającym środowiskiem.

Wyznaczenie rozległych stref gospodarczych (SP) przyczyni się do istotnych zmian w krajobrazie gminy. Pojawienie się nowych obiektów produkcyjnych i magazynowych, a także związanej z nimi infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, spowoduje przekształcenie dotychczas otwartego i rolniczego charakteru wielu fragmentów przestrzeni. Zmiany te będą szczególnie widoczne w rejonach lokalizacji dużych hal przemysłowych czy składów materiałowych, które zdominują perspektywę widokową i wprowadzą nowe, nierzadko dysharmonijne elementy w krajobrazie kulturowym gminy. Jednocześnie, właściwie zaplanowane strefy zieleni izolacyjnej oraz kształtowanie architektury obiektów mogą częściowo złagodzić te negatywne skutki. Wprowadzenie stref gospodarczych należy traktować jako proces nieuchronnie związany z rozwojem ekonomicznym gminy, który wiąże się z koniecznością pogodzenia potrzeb inwestycyjnych z ochroną wartości krajobrazowych. Długofalowym wyzwaniem będzie zatem takie kształtowanie nowych przestrzeni, aby mimo ich przemysłowego charakteru zachowały spójność z otaczającym krajobrazem rolniczym i przyrodniczym.

Wyznaczenie stref górnictwa (SG) związanych z odkrywkową eksploatacją piasków i żwirów będzie miało znaczący wpływ na krajobraz gminy. Prowadzenie wydobycia wiąże się z powstaniem rozległych wyrobisk, zwałowisk urobku oraz towarzyszącej im infrastruktury technicznej, co powoduje silną degradację i uproszczenie rzeźby terenu. Krajobraz otwarty, dotąd rolniczy i przyrodniczy, zostanie zastąpiony formami sztucznymi, o obniżonych walorach estetycznych i rekreacyjnych. Zmieni się również percepcja przestrzeni – dotychczasowe panoramy i ciągi widokowe zostaną przerwane przez obszary eksploatacji i związany z nimi ruch transportowy. Jednocześnie należy podkreślić, że wpływ ten nie ma charakteru nieodwracalnego. Po zakończeniu wydobycia możliwe jest przeprowadzenie rekultywacji terenów pogórniczych w kierunku przyrodniczym lub wodno-błotnym, co w dłuższej perspektywie może stworzyć nowe walory krajobrazowe oraz siedliska cenne dla fauny i flory. Ostateczny kształt krajobrazu będzie więc uzależniony od zastosowanych działań rekultywacyjnych i stopnia ich powiązania z otaczającym środowiskiem przyrodniczym.

Dopuszczenie lokalizacji elektrowni słonecznych w ramach stref otwartych (SO) będzie miało zauważalny wpływ na krajobraz gminy Olszanka. Rozległe zespoły paneli fotowoltaicznych mogą prowadzić do przekształcenia charakteru krajobrazu rolniczego – z otwartego i tradycyjnego na bardziej techniczny, zdominowany przez elementy infrastrukturalne. Zmianie ulegnie percepcja przestrzeni, zwłaszcza na terenach o dużej ekspozycji widokowej, w sąsiedztwie dróg czy zabudowy mieszkaniowej. Jednocześnie elektrownie słoneczne stanowią element nowoczesnej zielonej infrastruktury energetycznej, wspierając transformację w kierunku odnawialnych źródeł energii i mogą być wkomponowane w krajobraz w sposób minimalizujący negatywne oddziaływania. Odpowiednie ukształtowanie granic inwestycji, wprowadzenie zieleni izolacyjnej oraz unikanie lokalizacji w miejscach szczególnie cennych krajobrazowo pozwoli ograniczyć ich wizualną ingerencję. W tym kontekście rozwój fotowoltaiki na obszarze gminy Olszanka należy postrzegać jako proces wymagający starannego bilansowania potrzeb gospodarczych i energetycznych z ochroną wartości estetycznych i przyrodniczych krajobrazu.

W audycie krajobrazowym województwa opolskiego dla obszaru gminy Olszanka wskazano trzy krajobrazy priorytetowe, obejmujące: wieś Obórki, Czeską Wieś oraz dolinę Nysy Kłodzkiej. Ustalenia planu ogólnego nie powodują naruszenia walorów krajobrazów priorytetowych, w tym historycznej zabudowy oraz układów urbanistycznych o zachowanej wartości kulturowej i potrzebę ochrony terenów przyrodniczych. Przewidziane rozwiązania przestrzenne wpisują się w istniejący kontekst krajobrazowy i respektują uwarunkowania wynikające z lokalnych form ochrony przyrody oraz ustaleń dokumentów wyższego rzędu. Ustalenia projektu planu ogólnego nie naruszają zapisów w zakresie krajobrazów priorytetowych.

Analizując pozostałe wielkoobszarowe strefy rekomendacje zostały prowadzone dla krajobrazu o kodzie 16-318.53-01 typ leśny z przewagą siedlisk lasowych. W rekomendacjach na poziomie lokalnym wskazano: „Zachowanie dotychczasowego sposobu użytkowania terenów". Ustalenia planu ogólnego pozostają w pełni zgodne z powyższymi rekomendacjami poprzez wprowadzenie w zasięgu tego krajobrazu strefy SO (strefy otwartej) bez ustalania profili dodatkowych. Przyjęcie takiego rozwiązania planistycznego ogranicza możliwość lokalizacji nowej zabudowy oraz intensywnych form zagospodarowania, sprzyjając zachowaniu istniejącego sposobu użytkowania terenów oraz charakteru krajobrazu leśnego.

5.10 WPŁYW NA ZABYTKI I OBIEKTY O WARTOŚCIACH KULTUROWYCH

Na etapie rozpoznania uwarunkowań środowiskowych dokonano identyfikacji wszystkich form ochrony zabytków występujących na obszarze objętym planem, co zostało szczegółowo przedstawione w rozdziale 5.10 niniejszego opracowania. Ustalenia te miały wpływ na kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy. Jednakże, ze względu na specyfikę nowego dokumentu planistycznego, jakim jest plan ogólny, nie wprowadza się w ramach jego zapisów szczegółowych ustaleń dotyczących ochrony zabytków. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej stanowią jedno z ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W związku z powyższym brak jest podstaw do przeprowadzenia bezpośredniej oceny wpływu ustaleń planu ogólnego na obiekty zabytkowe i inne elementy o wartościach kulturowych.

5.11 WPŁYW NA WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

5.11.1 JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Plan ogólny, poprzez swoje założenia dotyczące układu przestrzennego, może mieć istotne znaczenie w kwestii jakości powietrza atmosferycznego. Dzięki swej specyfice oraz regulacjom prawnym w zakresie wyznaczania obszarów uzupełnienia zabudowy zapobiega rozprzestrzenianiu się chaotycznej zabudowy, co ogranicza konieczność rozbudowy sieci transportowej i zmniejsza ryzyko powstawania nowych źródeł emisji spalin. Utrwalenie istniejących ciągów komunikacyjnych ogranicza potencjalne źródła zanieczyszczeń związane z transportem drogowym. Na jakość powietrza korzystnie wpływa także utrzymanie terenów zielonych oraz brak intensywnej urbanizacji na obszarach o wysokiej wartości ekologicznej. Strefy zieleni pełnią funkcję naturalnych barier przeciwpyłowych i ograniczają wpływ zanieczyszczeń na obszary mieszkalne. Dodatkowo plan nie przewiduje realizacji przemysłowych inwestycji wysokiej emisyjności, poza już funkcjonującymi, w rejonach zwartej zabudowy mieszkaniowej, co ogranicza ryzyko wzrostu stężeń szkodliwych substancji w powietrzu.

Ponieważ na etapie opracowywania planu nie jest możliwe dokładne określenie rodzajów przyszłych inwestycji i ich potencjalnych emisji, ewentualne oddziaływanie nowych przedsięwzięć będzie musiało zostać ocenione na podstawie raportów środowiskowych. W przypadku przekroczenia norm jakości powietrza wymagane będą działania kompensacyjne, takie jak zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii, modernizacja systemów grzewczych czy wprowadzenie rozwiązań ograniczających emisję pyłów i gazów cieplarnianych.

Wzrost zapotrzebowania na energię i ciepło wynikający z planowanej zabudowy będzie wymagał odpowiednich rozwiązań technologicznych, które mogą mieć wpływ na jakość powietrza. Należy podkreślić, że zgodnie z obowiązującymi przepisami, bez względu na formę powstawania zanieczyszczeń, to na przedsiębiorcach lub inwestorach spoczywał będzie obowiązek ograniczenia negatywnego oddziaływania. Na etapie planu ogólnego nie jest możliwe przewidzenie rodzajów prowadzonych działalności gospodarczych, a co za tym idzie skali ich oddziaływań, a tym samym zaproponowania stosownych rozwiązań minimalizujące ewentualne negatywne oddziaływania. Dokładny wpływ przedsięwzięć na środowisko powinien zostać zbadany i opisany w raporcie oddziaływania na środowisko. W razie wykazania przekroczeń wymagane będzie wprowadzenie działań minimalizujących i zapobiegawczych.

5.11.2 KLIMAT AKUSTYCZNY

Dopuszczalne poziomy hałasu powinny odpowiadać wymaganiom rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 112). Prowadzenie działalności na jakichkolwiek terenach nie powinno powodować przekroczenia standardów jakości środowiska, o czym wyraźnie mówi art. 144 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska. W ust. 2 ww. artykułu pojawia się nakaz dotyczący ewentualnego oddziaływania na środowisko i tereny sąsiednie, tj. eksploatacja instalacji powodująca wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, emisje hałasu oraz wytwarzanie pól elektromagnetycznych nie powinna powodować przekroczenia standardów jakości środowiska poza terenem, do którego prowadzący instalację ma tytuł prawny.

Projekt planu ogólnego nie przewiduje lokalizacji obiektów, które mogłyby w sposób bezpośredni i znaczący pogorszyć klimat akustyczny na obszarze gminy. Potencjalne zagrożenia związane z emisją ponadnormatywnego hałasu mogą jednak wystąpić w przypadku lokalizacji zabudowy usługowej lub produkcyjnej w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zabudowy mieszkaniowej. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, ewentualny hałas generowany przez tego typu inwestycje powinien być ograniczany do granic działki, a inwestorzy zobowiązani są do stosowania odpowiednich rozwiązań technicznych i organizacyjnych minimalizujących oddziaływania akustyczne.

Należy jednak podkreślić, że niezależnie od charakteru planowanej zabudowy, jej realizacja w praktyce wiąże się z pogorszeniem jakości klimatu akustycznego na danym obszarze – szczególnie w fazie eksploatacji. Dotyczy to

w szczególności nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, gdzie w wyniku intensyfikacji ruchu kołowego, wzrostu liczby źródeł hałasu punktowego (np. urządzeń technicznych, pojazdów) oraz zmniejszenia udziału terenów biologicznie czynnych, nastąpi lokalne zwiększenie poziomu hałasu. Analogiczna sytuacja może mieć miejsce w rejonach, gdzie planowana jest realizacja nowych odcinków dróg niższych klas – nawet jeśli nie są to trasy o dużym natężeniu ruchu. Wprowadzenie nowej infrastruktury drogowej, szczególnie w obszarach dotąd niezurbanizowanych, nieuchronnie prowadzi do wzrostu poziomu hałasu komunikacyjnego.

Inne oddziaływania akustyczne, w szczególności związane z istniejącymi drogami wyższych klas technicznych oraz liniami kolejowymi, występują niezależnie od ustaleń planu ogólnego. Nie mniej jednak w ich sąsiedztwie nie projektuje się nowych stref umożliwiających realizację zabudowy wrażliwej akustycznie.

W związku z charakterem poszczególnych terenów oraz z ewentualną możliwością wprowadzenia zabezpieczeń, nie przewiduje się wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na analizowanych obszarach.

5.11.3 POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Głównymi rodzajami źródeł sztucznych pól elektromagnetycznych występujących w środowisku są m.in. linie elektroenergetyczne oraz obiekty radiokomunikacyjne (w tym m.in. stacje bazowe telefonii komórkowych). Oddziaływanie pól elektromagnetycznych na organizmy jest zależne od częstotliwości i natężenia tych pól. Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych, lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane. Poziomy PEM zmierzone w latach 2017–2019 w oparciu o wyniki pomiarów wykonanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska nie przekraczały dopuszczalnych poziomów dla pól elektromagnetycznych w środowisku. Pomimo niskich poziomów PEM zmierzonych w ww. okresie, widoczny jest sukcesywny wzrost mierzonych wartości, a analiza wyników zarejestrowanych powyżej dolnego progu czułości sondy, w poszczególnych punktach z każdego cyklu, potwierdza tę tendencję. W związku z wejściem w życie nowego rozporządzenia* wprowadzającego zwiększone normy dla poziomów pól elektroenergetycznych w środowisku prognozuje się, że mimo rozwoju sieci telekomunikacyjnych nie będzie przekroczeń wartości PEM w środowisku w kolejnych latach.

W zasięgu opracowania występują 4 stacje bazowej telefonii komórkowej, które w większości zlokalizowane są na terenach niezabudowanych.

W odniesieniu do zagadnień ochrony środowiska i zdrowia ludzi duże znaczenie mają linie energetyczne wysokich napięć, które przebiegają przez obszar opracowania. Ich oddziaływanie na środowisko powoduje określone skutki gospodarczo-przestrzenne w sensie lokalizacji różnych obiektów, zwłaszcza mieszkalnych, a także przebywania ludzi i zwierząt [Koreleski 2001]. Oddziaływanie pola elektrycznego i magnetycznego na organizmy żywe jest warunkowane wieloma czynnikami, a przede wszystkim [Siemiński 1994]: rodzajem tych pól, wielkością ich natężeń, charakterem zmienności w czasie, elektrycznymi własnościami samego organizmu. W ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat przeprowadzono wiele badań nad rozmaitymi aspektami oddziaływania pól EM na materiały biologiczne. Większość doświadczeń przedstawia jednak skutki biologiczne jako zjawisko bez określenia ryzyka dla zdrowia człowieka. Wynika to między innymi z faktu, że organizm ludzki wykazuje bardzo duże zróżnicowanie w reagowaniu na podwyższone natężenie pól elektrycznych wielkiej częstotliwości. Wrażliwość poszczególnych ludzi oceniana jest aż w 100-stopniowej skali, co wskazuje jak trudne jest jednoznaczne określenie wpływu pól EM na organizm człowieka [Sedlak 1969]. Zdaniem Siemińskiego [1994] negatywny wpływ zmiennego pola EM o częstotliwości 50 Hz obserwuje się tylko tam, gdzie ich natężenie jest bardzo duże, a więc w pobliżu stacji transformatorowych i sieci przesyłowych o bardzo wysokich napięciach, a negatywne skutki oddziaływania takich pól dotyczą tylko ograniczonej liczby osób, których praca zawodowa związana jest z tego typu ryzykiem. Natężenie pola elektromagnetycznego jest najwyższe bezpośrednio pod przewodami, zaś w miarę oddalania się od nich sukcesywnie spada, zatem istotne jest, aby zabudowa związana ze stałym lub czasowym pobytem ludzi zlokalizowana była poza zasięgiem strefy, dla której natężenie jest wyższe niż poziom dopuszczalny.

Przebieg linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia wraz ze strefami technicznymi został uwzględniony w planie ogólnym poprzez wyznaczenie stref wykluczających możliwość realizacji zabudowy mieszkaniowej w pasie ich przebiegu. W przypadku prac projektowych obejmujących strefy, który przecinają linie energetyczne wysokich napięć istotne jest aby uwzględniać obowiązujące dla nich pasy technologiczne.

Mając na uwadze ciągły rozwój sieci radiokomunikacyjnej oraz aktywowanie się operatorów w nowych pasmach, przypuszczać należy, iż w kolejnych latach obserwowane będą dalsze wzrosty średnich poziomów PEM na wszystkich rodzajach terenów. Niemniej w związku z wejściem w życie nowego rozporządzenia* wprowadzającego zwiększone normy

dla poziomów pól elektroenergetycznych w środowisku prognozuje się, że mimo rozwoju sieci telekomunikacyjnych nie będzie przekroczeń wartości PEM w środowisku w kolejnych latach.

**Dnia 1 stycznia 2020 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. poz. 2448), które określiło dla częstotliwości z zakresu 2 - 300 GHz dopuszczalne natężenie pola elektromagnetycznego (PEM) do 10 W/m^2 (gęstość mocy) i 61 V/m (składowa elektryczna). Dotychczas dopuszczalny poziom pola elektromagnetycznego, dotyczący częstotliwości od 300 MHz do 300 GHz, obejmujący sieci komórkowe, wynosił 0,1 W/m^2. Oznacza to zatem stukrotne zwiększenie dopuszczalnego natężenia PEM.*

5.11.4 GOSPODARKA ODPADAMI

Ze względu na przyrost zabudowy mieszkaniowej, usługowej, produkcyjnej niewątpliwe wzrośnie ilość powstających odpadów. Gospodarka odpadami obostrzona jest szeregiem przepisów oraz systemu kontroli, stojących poza systemem planowania przestrzennego, w tym w szczególności planu ogólnego gminy. Problem ten regulują zarówno ustawy (o odpadach, o utrzymaniu czystości i porządku w gminach), jak również odpowiednie uchwały rady gminy oraz programy gospodarki odpadami.

Na system odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych na terenie gminy składa się:

- odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych bezpośrednio sprzed posesji (od właścicieli nieruchomości);
- odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych dostarczanych do Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) w miejscowości Gierszowice.

Plan ogólny, ze względu na swój ogólny charakter, umożliwia rozwój infrastruktury odpadowej, jednak decyzje dotyczące dopuszczenia konkretnych przedsięwzięć w tym zakresie będą podejmowane na poziomie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

5.11.5 TERENY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ

Na terenie Gminy Olszanka występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią:

- na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy.

Ponadto występują obszary:

- na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%,
- obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia wału przeciwpowodziowego,

obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia Zbiornika Nysa.

Zagrożenie powodziowe jest spowodowane głównie rzeką Nysą Kłodzką, więc według danych występuje ono jedynie w południowo-wschodniej części gminy, we wsi Michałów. Mimo, iż w znaczącej części Nysa Kłodzka jest obwałowana, to wały te nie są w stanie pomieścić przepływu wód powodziowych o prawdopodobieństwie wystąpienia 1%. Poza terenami otwartymi, zasięg tych wód obejmuje również niewielką część zabudowań wsi, w tym między innymi Kopalnie Kruszyw Naturalnych MICHAŁÓW.

W przeszłości gmina doświadczała sytuacji powodziowych, które wymagały podjęcia działań ochronnych. We wrześniu 2024 roku gmina Olszanka stanęła w obliczu zagrożenia powodziowego. Dynamicznie rozwijająca się sytuacja, spowodowana niekontrolowanym napływem wody do rzeki Nysa Kłodzka, wymusiła wprowadzenie pogotowia przeciwpowodziowego, a następnie alarmu przeciwpowodziowego dla gminy. Prewencyjnie zarządzono ewakuację dolnej części sołectwa Michałów.

W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią plan ogólny przewiduje następujące strefy:

Strefa		Uzasadnienie przyjętego rozwiązania projektowanego
strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ)	177SJ	• uznanie stanu istniejącego
strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową (SZ)	184SZ, 185SZ,	• uznanie stanu istniejącego; • strefy znajdują się w obszary, na którym prawdopodobieństwo

		wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%
strefa produkcji rolniczej (SR)	65SR	• uznanie stanu istniejącego jako strefy funkcjonalnie związanej z zabudową zagrodową (185SZ); • strefa znajduje się w obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%
strefa infrastrukturalna (SI)	8SI	• uznanie stanu istniejącego
strefa górnictwa (SG)	1SG	• częściowo utrwalenie działalności wydobywczej; • umożliwienie dalszego wydobycia złóż piasków i żwirów; • ustalony profil podstawowy i dodatkowy uniemożliwiający po zakończonej eksploatacji trwałe zagospodarowanie obszaru na cele inne niż przyrodnicze
strefa otwarta (SO)	-	• obszary naturalnej retencji wód powodziowych, pełniące funkcję ochronną poprzez okresowe przyjmowanie nadmiaru wód i ograniczanie ryzyka powodziowego
	7SO	• w profilu dodatkowym dopuszczony teren elektrowni słonecznej jako uznanie staniu istniejącego
strefa komunikacyjna (SK)	1SK, 21SK	• uznanie stanu istniejącego w zakresie przebiegu autostrady A4 bez ustalonych profili dodatkowych

5.11.6 ZAGROŻENIE RUCHAMI MASOWYMI ZIEMI

Na analizowanym terenie nie występują osuwiska ani tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi.

6. PRZEWIDYWANE MOŻLIWOŚCI TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Projekt planu ze względu na swoją skalę oraz odległość od granic Rzeczpospolitej Polskiej nie wprowadza funkcji, które mogłyby potencjalnie transgranicznie oddziaływać na środowisko.

7. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJE PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Analiza ustaleń projektu planu ogólnego, przeprowadzona w niniejszej prognozie, wykazała, że dokument ten został sporządzony z uwzględnieniem potrzeby ochrony zasobów naturalnych, obszarów o wysokiej wartości przyrodniczej, walorów krajobrazowych, zabytków oraz dóbr materialnych, a także zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców. Należy podkreślić, że ustalenia planu ogólnego koncentrują się głównie na wyznaczeniu stref planistycznych oraz określeniu ich profilu podstawowego oraz dodatkowego, a także podstawowych parametrów urbanistycznych. Ze względu na zakres regulacji określony w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 z późń. zm.), w ramach planu ogólnego nie ma możliwości wprowadzania szczegółowych rozwiązań w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i zasobów naturalnych. W związku z tym jego wpływ na ochronę środowiska ogranicza się do ogólnych założeń planistycznych, które pośrednio przyczyniają się do kształtowania zrównoważonego rozwoju przestrzennego. Pomimo tych ograniczeń, przyjęte rozwiązania są optymalne w kontekście możliwości, jakie daje plan ogólny w zakresie ochrony środowiska.

Za istotne dla ochrony środowiska uznaje się następujące rozwiązania projektu planu ogólnego:

- Ustalenie stref otwartych, umożliwiających ochronę obszarów objętych formami ochrony przyrody.
- Ustalenie stref umożliwiających ochronę stanowisk i siedlisk gatunków roślin i zwierząt chronionych, w szczególności stref otwartych (SO).
- Uwzględnienie przebiegu korytarzy ekologicznych z zachowaniem ich ciągłości, przy jednoczesnym uwzględnieniu istniejących barier.
- Ograniczenie rozbudowy istniejącego systemu komunikacyjnego o kolejne drogi wysokich klas, które tworzą bariery ekologiczne, nasilają hałas oraz emisję zanieczyszczeń, a także negatywnie wpływają na lokalne populacje zwierząt.
- Uwzględnienie korytarzy przewietrzania i przewodów powietrznych, co sprzyja utrzymaniu dobrej jakości powietrza oraz łagodzeniu skutków urbanizacji w kontekście zmian klimatu.
- Ochrona obszarów retencyjnych oraz dolin rzecznych, które odgrywają istotną rolę w gospodarce wodnej, przeciwdziałaniu powodziom i suszom oraz ochronie bioróżnorodności wodno-błotnej.
- Promowanie rozwoju w oparciu o istniejącą infrastrukturę, co sprzyja ograniczeniu presji inwestycyjnej na tereny cenne przyrodniczo oraz zmniejsza zapotrzebowanie na przekształcanie nowych, niezurbanizowanych przestrzeni.
- Ustalenie wskaźnika minimalnej powierzchni biologicznie czynnej, co pozwala na zachowanie odpowiednich warunków retencji wodnej, ograniczenie efektu miejskiej wyspy ciepła oraz wspiera lokalną bioróżnorodność poprzez utrzymanie naturalnych funkcji gleby i roślinności.

8. MOŻLIWOŚCI ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000

Z uwagi na ogólny charakter planu ogólnego oraz wynikające z przepisów prawa zasady wyznaczania nowych obszarów zabudowy, czy też zachowanie zgodności z ustaleniami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, możliwości zastosowania rozwiązań alternatywnych w odniesieniu do obszaru Natura 2000 są istotnie ograniczone. Przeprowadzona analiza potencjalnych oddziaływań na środowisko wynikających z realizacji planu ogólnego wykazała, iż przy wyznaczaniu stref planistycznych w projekcie planu ogólnego uwzględniono lokalizację siedlisk przyrodniczych oraz stanowisk gatunków chronionych.

Obszar Natura 2000 PLH160014 „Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej" obejmuje na terenie gminy jedynie niewielką część Lasu Grodkowskiego położonego w dolinie Nysy Kłodzkiej, w południowo-wschodniej części gminy. Przez obszar ten na terenie gminy przebiega autostrada A4, dlatego też oprócz strefy otwartej (SO) w planie ogólnym została wyznaczona również strefa komunikacyjna (SK).

9. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO PLANU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Plan ogólny, jako dokument strategiczny, nie stanowi podstawy do bezpośredniego realizowania inwestycji ani konkretnych działań przestrzennych, lecz wyznacza ramy dla sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Z tego względu analiza skutków jego realizacji powinna koncentrować się na monitorowaniu wdrażania ustaleń planistycznych w dokumentach wykonawczych oraz na ocenie ich wpływu na zagospodarowanie przestrzenne i stan środowiska w ujęciu ogólnym.

Zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, organ gminy dokonuje okresowej analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, uwzględniając również skutki realizacji ustaleń planu ogólnego. W tym kontekście przewiduje się zastosowanie następujących metod:

- prowadzenie i aktualizacja rejestru miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym analiza zgodności ich ustaleń z profilem funkcjonalnym stref określonych w planie ogólnym;
- ocena kierunków rozwoju funkcjonalno-przestrzennego gminy, w szczególności w zakresie intensywności urbanizacji, rozwoju stref gospodarczych, ochrony terenów przyrodniczo cennych oraz efektywności wykorzystania infrastruktury technicznej i komunikacyjnej;
- uwzględnienie wyników systemów monitoringu środowiskowego, w tym raportów o stanie środowiska publikowanych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska oraz Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska;
- korzystanie z danych pozyskiwanych przez jednostki odpowiedzialne za ochronę przyrody, gospodarkę wodną i planowanie infrastruktury, w tym Lasy Państwowe, Wody Polskie, zarządy dróg, starostwa powiatowe i urzędy wojewódzkie.

Analiza powinna być przeprowadzana w cyklu co najmniej raz na 4 lata, zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w ramach kompleksowego przeglądu polityki przestrzennej gminy. Dodatkowo, w miarę potrzeb, możliwe jest wykonywanie analiz cząstkowych, dotyczących wybranych zagadnień środowiskowych lub przestrzennych – np. na potrzeby aktualizacji dokumentów strategicznych, opracowania nowych planów miejscowych, czy oceny postępów wdrażania założeń planu ogólnego.

10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 1688 z późn. zm.) wprowadziła szereg zmian w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 z późn. zm.), która między innymi określiła nowe zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i wprowadziła plan ogólny jako nowy akt planowania przestrzennego. Na podstawie art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 2023 roku studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zachowują moc do czasu uchwalenia planu ogólnego gminy, jednak nie dłużej niż do końca czerwca 2026 roku. Do sporządzenia planu ogólnego Gminy Olszanka Rada Gminy Olszanka przystąpiła na podstawie Uchwały II/15/2024 Rady Gminy Olszanka z dnia 22 maja 2024 r. Obszar objęty planem ogólnym dotyczy całej gminy Olszanka.

Prognoza ma na celu określenie prawdopodobnych skutków realizacji ustaleń planu na poszczególne elementy środowiska w ich wzajemnym powiązaniu, w szczególności na ekosystemy, krajobraz, a także na ludzi, dobra materialne i dobra kultury. Została wykonana zgodnie z obowiązującym przepisami.

Pod względem administracyjnym analizowany obszar o powierzchni 9 277 ha zlokalizowany jest w województwie opolskim, w powiecie brzeskim. W ujęciu regionalizacji fizyczno-geograficznej, wg podziału z 2018 r., który stanowi doprecyzowanie i uszczegółowienie ostatniego podziału fizyczno-geograficznego opracowanego przez prof. Jerzego Kondrackiego (1998, 2000), obszar przedmiotowej gminy leży w prowincji Niż Środkowoeuropejski (31), podprowincji Niziny Środkowoeuropejskie (318), makroregionie Nizina Śląska (318.5) oraz w obrębie dwóch mezoregionów: zdecydowana większość gminy – w mezoregionie Równina Wrocławska (318.53), niewielka część południowo-wschodnia w mezoregionie Dolina Nysy Kłodzkiej (318.54).

Budowa geologiczna obszaru Olszanki jest wynikiem wielomilionowej historii geologicznej, w której kluczową rolę odegrały procesy tektoniczne, sedymentacyjne, glacjalne oraz denudacyjne. Obszar ten obejmuje warstwy skalne powstałe w triasie, kredzie, trzeciorzędzie (neogenie) oraz czwartorzędzie, które były kształtowane przez transgresje i regresje morskie, działalność lądolodów oraz procesy erozyjne i akumulacyjne. Warstwy geologiczne ułożone są na różnych poziomach, a ich litologia, miąższość oraz struktura tektoniczna są świadectwem wielokrotnych przekształceń i ruchów geologicznych.

Najważniejszą rzeką na terenie gminy jest Nysa Kłodzka przepływającą wzdłuż jej południowo-wschodniej granicy. Jest to ciek II rzędu. Przez obszar gminy przepływają również inne cieki niższego rzędu takie jak Psarski Potok czy Sadzawa. Wśród wód powierzchniowych stojących na terenie gminy Olszanka nie ma wielkopowierzchniowych zbiorników wodnych o dużym znaczeniu hydrograficznym czy przyrodniczym.

Na terenie gminy Olszanka występują następujące ujęcia wód powierzchniowych: ujęcie wody powierzchniowej z kanału przerzutowego Nysa Kłodzka – Oława w miejscowości Krzyżowice – eksploatowane w zależności od potrzeb miasta Brzeg oraz ujęcie wody surowej z rzeki Nysy Kłodzkiej w Michałowie. Część obszaru gminy znajduje się w strefie ochronnej pośredniej ujęcia wody powierzchniowej dla miasta Wrocławia zlokalizowanej na terenie m. Wrocław oraz powiatów: wrocławskiego, oławskiego w województwie dolnośląskim oraz powiatu brzeskiego w województwie opolskim.

Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną i ustawą Prawo wodne, podstawowym elementem gospodarowania wodami powierzchniowymi jest jednolita część wód powierzchniowych (JCWP), w której prowadzi się badania w celu stworzenia podstaw do podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód przed zanieczyszczeniem. Obszar gminy Olszanka leży w ośmiu zlewniach rzecznych jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP).

Na terenie gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią: na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% oraz między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy. Zagrożenie powodziowe jest spowodowane głównie rzeką Nysą Kłodzką, więc według danych występuje ono jedynie w południowo-wschodniej części gminy, we wsi Michałów.

Według podziału regionalnego zwykłych wód podziemnych B. Paczyńskiego (30) obszar gminy Olszanka znajduje się w makroregionie południowym, regionie XV wrocławskim. Charakter użytkowy mają piętra wodonośne czwartorzędowe i trzeciorzędowe. Mapa Hydrogeologiczna w skali 1:50000 wydziela dla użytkowych poziomów wodonośnych jednostki hydrogeologiczne. Na terenie gminy wydzielono jedną jednostkę w utworach czwartorzędowych oraz pięć w utworach trzeciorzędowych. W podziale na jednolite części wód podziemnych (JCWPd) analizowany teren znajduje się w zasięgu JCWPd nr 109 (PLGW60001095).

Na terenie gminy Olszanka zlokalizowane są następujące ujęcia wód podziemnych: z utworów czwartorzędowych w Obórkach, gmina Olszanka, powiat brzeski w województwie opolskim oraz z utworów czwartorzędowych w miejscowości Gierszowice gm. Olszanka pow. brzeski w woj. Opolskim. Dla wyżej wymienionych ujęć ustanowione zostały strefy ochronne.

Według klasyfikacji klimatyczno-rolniczej opracowanej przez R. Gumińskiego (1948), obszar gminy Olszanka należy do dzielnicy XIV (dzielnica wrocławska).

Rzeźba terenu gminy Olszanka jest powiązana z budową geologiczną obszaru, a także z zaszłymi i obecnymi procesami geomorfologicznymi. Ostateczną determinantą jest natomiast czynnik ludzki, który może przyczynić się do intensywnej zmiany powierzchni terenu. Gmina położona jest w większości w obrębie Równiny Wrocławskiej oraz w niewielkim obszarze na terenie Doliny Nysy Kłodzkiej.

Na analizowanym obszarze nie stwierdzono występowania zjawisk osuwiskowych oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi.

Gleby występujące na obszarze gminy Olszanka charakteryzują się znacznym zróżnicowaniem, wynikającym zarówno z warunków geologicznych, jak i procesów glebotwórczych. Główne typy gleb obejmują gleby bielicowe i pseudobielicowe oraz gleby brunatne. Mniejszy udział mają: czarne ziemie, mady rzeczne oraz gleby organiczne. Każdy z tych typów gleb posiada charakterystyczne cechy, które wpływają na sposób ich użytkowania i rolę w środowisku. Gleby brunatne zajmują największą powierzchnię gminy (49,44%) i występują głównie na terenach równinnych oraz lekko falistych. Największy udział w powierzchni gminy mają kompleksy pszenne. Ich udział wynosi 78,55%, przy czym dominuje kompleks pszenny dobry (59,35% powierzchni całej gminy). Na kompleksy żytnie przypada 3,73%, na kompleks zbożowo-pastewny mocny – 0,62%, użytków zielonych 8,52% powierzchni gminy. Struktura klas bonitacyjnych gruntów w gminie Olszanka charakteryzuje się różnorodnością pod względem powierzchni oraz udziału w całkowitej powierzchni gruntów. Grunty orne zajmują ok. 80% powierzchni gminy, z czego ponad połowa to grunty rolne chronione II i III klasy bonitacyjnej, z dominującym udziałem klasy IIIb. Grunty orne chronione tworzą zwarte kompleksy we wschodniej części gminy, w pozostałej – występują wyspowo. Łąki i pastwiska zajmują ok. 5% powierzchni gminy, ponad połowa z nich posiada również II-III klasę bonitacyjną.

Obecnie na terenie gminy Olszanka praktycznie nie występują naturalne zbiorowiska roślinne, wyjątkiem są tu jedynie fragmenty doliny Nysy Kłodzkiej oraz rezerwat Przylesie. Teren gminy Olszanka posiada bardzo charakterystyczny i czytelny model zagospodarowania. Dominują tu rozległe grunty orne oraz zwarta zabudowa centrów poszczególnych sołectw. Odległości pomiędzy poszczególnymi terenami zurbanizowanych centrów wsi są dość duże i sięgają nawet 2,5 – 3,5 km, jednocześnie brak jest większych powierzchni leśnych, co powoduje, że dominują tu tereny otwarte. Na terenie gminy znajdują się tylko dwie większe powierzchnie lasów, na jej przeciwnych krańcach. Bardzo wartościowymi i interesującymi zarówno pod względem przyrodniczym, jak i krajobrazowym są liczne aleje i szpalery drzew wzdłuż dróg pomiędzy poszczególnymi sołectwami, ale rosną również miejscami wzdłuż cieków lub miedz. W składzie alei dominują lipy, ale zdarzają się również dęby i jesiony, rzadziej robinie akacjowe i kasztanowce. Ochroną prawną na terenie gminy jak do tej pory objęte zostały: rezerwat „Przylesie" w północno-zachodniej części gminy oraz dolina Nysy Kłodzkiej w ramach obszaru Natura 2000 „Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej". Znajduje się tu również użytek ekologiczny „Kanał Młyński", który chroni dawne koryto młynówki oraz fragmenty starorzeczy Nysy Kłodzkiej. Jako propozycje ochrony wskazywano w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego poszerzenie terenu rezerwatu Przylesie dla całego terenu Lasu Przylesie, ochronę doliny „Przyleskiego Potoku" (obecny hydronim Kanał Psarski Potok) oraz „Staw koło Pogorzeli" jako użytek ekologiczny.

Na terenie gminy Olszanka udokumentowane zostały złoża piasków i żwirów: Michałów (ID Midas 8039) oraz Jankowice Wielkie (ID 19519).

W myśl ustawy o ochronie przyrody na terenie gminy Olszanka zostały ustanowione następujące formy ochrony przyrody: rezerwat przyrody „Przylesie", obszar Natura 2000 PLH160014 „Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej" oraz użytek ekologiczny „Kanał Młyński".

Gmina Olszanka charakteryzuje się typowo wiejskim krajobrazem, tworzonym głównie przez zwarte układy zabudowy poszczególnych wsi oraz rozległe pola uprawne. Wiele miejscowości zachowało tradycyjny układ ulicówek lub owalnic, co stanowi istotny element dziedzictwa kulturowego regionu. Pomiędzy zabudowaniami rozciągają się duże połacie niezabudowanych gruntów ornych, umożliwiające dalekie widoki, rzadkie w skali kraju z uwagi na postępującą zabudowę obszarów otwartych. Dominującymi punktami orientacyjnymi w krajobrazie są wieże kościołów, często obiektów zabytkowych, otoczonych drzewami o walorach pomnikowych. Na terenie gminy Lubochnia według Audytu krajobrazowego przeważa krajobraz należący do typu wiejskiego. Na terenie gminy Olszanka zostały wyznaczone trzy krajobrazy priorytetowe: Obórki (gm. Olszanka kod: 16-318.53-27), Czeska Wieś (gm. Olszanka) (kod: 16-318.53-29) oraz Dolina Nysy Kłodzkiej (kod: 16-318.54-20).

Na terenie gminy Olszanka znajduje się obecnie 544 zabytków nieruchomych ujętych ochroną w Gminnej Ewidencji Zabytków, Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków, a także w Rejestrze zabytków. 535 obiektów zostało wpisanych do Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków, a 50 obiektów zostało wpisanych do Rejestru Zabytków Województwa Opolskiego.

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 z późn .zm.) w okolicznościach braku realizacji przedmiotowego planu ogólnego, na terenie gminy Olszanka do czerwca 2026 r. obowiązywałoby Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka. Jednakże od 1 lipca 2026 r. Studium straciłoby swoją moc, co skutkowałoby jednocześnie brakiem możliwości wydawania decyzji

o warunkach zabudowy na terenach, dla których nie obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. W rezultacie dalszy rozwój przestrzenny gminy odbywałby się wyłącznie na terenach, dla których został sporządzony plan miejscowy, co skutkowałoby niezwykle nierównomiernym rozwojem terenów zurbanizowanych. Co więcej, brak możliwości wydawania decyzji o warunkach zabudowy po utracie mocy Studium w praktyce oznaczałoby paraliż inwestycyjny. Taka sytuacja w sposób drastyczny ograniczyłaby możliwość rozwoju infrastruktury, budowy nowych mieszkań, obiektów użyteczności publicznej, czy realizacji projektów związanych z poprawą jakości życia mieszkańców. Brak możliwości realizacji działań inwestycyjnych w dłuższym okresie czasu uniemożliwiałby zrównoważony rozwój gminy, który zapewnia równowagę między obszarami zurbanizowanymi a terenami zielonymi zapewniając odpowiednie warunki do życia mieszkańcom.

Zaniechanie realizacji ustaleń projektowanego planu ogólnego nie spowoduje istotnych pozytywnych zmian w środowisku, które mogłyby stanowić uzasadnienie do przyjęcia innych (alternatywnych) rozwiązań. Plan ogólny gminy w obecnie obowiązującym prawie jest kluczowym elementem zrównoważonego rozwoju przestrzennego. Na przedmiotowym obszarze stwierdzono występowanie następujących problemów ochrony środowiska: sukcesywne zwiększanie się spływu powierzchniowego wód, przy jednoczesnym ograniczaniu infiltracji wgłębnej (skutek powstawania nowej zabudowy i utwardzania terenów), problem „niskiej emisji" toksycznych substancji z lokalnych kotłowni i pieców ze strony terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, oddziaływanie w zakresie pola elektromagnetycznego oraz hałasu ze strony linii elektroenergetycznych najwyższego napięcia 400 kV oraz wysokiego napięcia 110 kV, zanieczyszczenie spalinami ze strony układu drogowego (zwłaszcza dróg o wyższych klasach technicznych i znaczeniu ponadlokalnym), zanieczyszczenie hałasem, którego źródłem są przede wszystkim ciągi tras komunikacyjnych (odcinki drogowe j.w.).

Projekt planu ogólnego zakłada uzupełnienie istniejącej już struktury osadniczej, przeważnie w granicach dotychczasowych ram przestrzennych. Tylko w wybranych przypadkach przewiduje się rozszerzenie obszarów inwestycyjnych, jak ma to miejsce w przypadku wyznaczenia stref gospodarczych, w szczególności w zachodniej i północno-wschodniej części gminy. Urbanizacja terenów dotychczas niezabudowanych może wiązać się z oddziaływaniem na komponenty środowiska, takie jak: wody podziemne, jakość i struktura gleb, lokalny klimat, ukształtowanie terenu oraz warunki życia mieszkańców. Zidentyfikowane potencjalne skutki mogą mieć zarówno charakter pozytywny, jak i negatywny, jednakże zgodnie z ustaleniami prognozy nie przewiduje się wystąpienia znacząco negatywnych oddziaływań w skali całej gminy.

Projekt planu ogólnego, mimo swej ogólności, zawiera szereg ustaleń, które mają na celu ograniczenie presji inwestycyjnej na cenne przyrodniczo obszary oraz wspierają zasady zrównoważonego rozwoju. Do najistotniejszych rozwiązań należą: wyznaczenie stref z zakazem zabudowy na terenach, gdzie występują obszary chronione, obszar Natura 2000, korytarze ekologiczne oraz siedliska gatunków chronionych roślin i zwierząt – co stanowi istotny mechanizm zabezpieczenia ciągłości ekosystemów, ochrona obszarów retencyjnych oraz dolin rzecznych, które odgrywają istotną rolę w gospodarce wodnej, przeciwdziałaniu powodziom i suszom oraz ochronie bioróżnorodności wodno-błotnej a także ograniczenie urbanizacji gleb o wysokiej bonitacji i objęcie ochroną większości terenów o wysokich walorach przyrodniczych. Zaprojektowane rozwiązania wskazują na dążenie do harmonijnego łączenia potrzeb rozwojowych gminy z troską o zachowanie integralności środowiska przyrodniczego, a ich skuteczność będzie weryfikowana na dalszych etapach planowania, m.in. przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz w ramach procedur środowiskowych.

Analizowany plan nie wprowadza funkcji, które mogłyby potencjalnie transgranicznie oddziaływać na środowisko.

Na etapie oceny projektu planu ogólnego nie wprowadzono konkretnych rozwiązań mających na celu analizę skutków realizacji oraz częstotliwości jej przeprowadzania, nie ustalono również prac kompensacyjnych, gdyż ustawodawca nie przewiduje wprowadzenia takich rozwiązań w projekcie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Projekt planu ogólnego został opracowany z uwzględnieniem konieczności zapewnienia skutecznej ochrony obszarów Natura 2000. Ze względu na ogólny charakter planu ogólnego oraz obowiązujące przepisy prawa, możliwości zastosowania rozwiązań alternatywnych dla obszarów Natura 2000 „Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej" są ograniczone. Plan ogólny nie przesądza o realizacji inwestycji, lecz wyznacza kierunki, które podlegają dalszym procedurom planistycznym i środowiskowym.

11. LITERATURA

Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce według stanu na dzień 31.12.2024 r., PIG, Warszawa

Gumiński R., Próba wydzielenia dzielnic rolniczo-klimatycznych w Polsce, Przegląd meteorologiczny i hydrologiczny, Warszawa, 1948r.

Kondracki J., Geografia regionalna Polski. PWN, Warszawa, 2001 r.;

Matuszkiewicz J.M.: Potencjalna roślinność naturalna Polski. IGiPZ PAN, Warszawa 2008 r.;

Opracowanie ekofizjograficzne dla gminy Olszanka, Geoplan, Wrocław, grudzień 2025 r.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego przyjęty uchwałą Nr VI/54/2019 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 24 kwietnia 2019 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2019 r., poz. 1798 z dnia 14 maja 2019 r.)

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Olszanka, które zostało przyjęte uchwałą Nr XXXVIII/232/2013 z dnia 27 września 2013 r. w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,

Mapa hydrogeologiczna Polski w skali 1:50000, ark. Grodków wraz z objaśnieniem, PIG, Warszawa 1998 r.,

Mapa hydrogeologiczna Polski w skali 1:50000, ark. Lewin Brzeski wraz z objaśnieniem, PIG, Warszawa 1998 r.,

Michalska E., Szczegółowa mapa geologiczna Polski w skali 1:50000, ark. Grodków wraz z objaśnieniem, PIG, Warszawa 1999 r.,

Winnicka G., Szczegółowa mapa geologiczna Polski w skali 1:50000, ark. Lewin Brzeski wraz z objaśnieniem, PIG, Warszawa 1999 r.,

Ogólnodostępne dane:

- rastrowe: ortofotomapa, mapa topograficzna, NMT, NMPT,
- wektorowe: bdot10k (format .shp), LIDAR (format .pod), egib (format .shp), dane geologiczne z CBDG (format .shp).

Dane z portali internetowych:

- http://beta.btsearch.pl/,
- http://dm.pgi.gov.pl/,
- http://geoportal.pgi.gov.pl/SOPO/aplikacja,
- http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/,
- http://www.psh.gov.pl,
- https://mapy.geoportal.gov.pl/,
- https://opitpp.orsip.pl/imap/,
- https://www.gddkia.gov.pl/,
- https://korytarze.pl,
- https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/,
- https://www.gios.gov.pl/pl/stan-srodowiska/;

Inne:

- Inwentaryzacja terenowa, w tym fotograficzna.

12. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 1 Kanał Nysa Kłodzka – Oława w Michałowie

Fot. 2 Jedno ze starorzeczy Nysy Kłodzkiej na południe od Michałowa, widok w kierunku zachodnim

Fot. 3 Jedno ze starorzeczy Nysy Kłodzkiej na południe od Michałowa, widok w kierunku wschodnim

Fot. 4 Jaz na Nysie Kłodzkiej, element kanału Nysa Kłodzka - Oława

Fot. 5 Nysa Kłodzka, widok w kierunku północnym

Fot. 6 Jaz, widok w kierunku północnym

Fot. 7 Nysa Kłodzka, widok w kierunku południowym, widoczny wiadukt na A1

Fot. 8 Kanał Nysa Kłodzka – Oława w rejonie jazu

Fot. 9 Użytek ekologiczny „Kanał Młyński” na południe od A1

Fot. 10 Użytek ekologiczny „Kanał Młyński” na południe od A1

Fot. 11 Starorzecza w Lesie Grodkowskim

Fot. 12 Starorzecza w Lesie Grodkowskim

Fot. 13 Jeden z dębów o rozmiarach pomnikowych w Lesie Grodkowskim

Fot. 14 Nysa Kłodzka w południowo-wschodnim krańcu gminy

Fot. 15 Tablica informacyjna o obszarze Natura 2000 „Opolska Dolina Nysy Kłodzkiej”

Fot. 16 Użytek ekologiczny „Kanał Młyński” na północ od A1

Fot. 17 Widok na wieże kościołów w Michałowie

Fot. 18 Kanał Nysa Kłodzka – Oława w Michałowie, widok w kierunku wschodnim

Fot. 19 Kanał Nysa Kłodzka – Oława w Michałowie, widok w kierunku zachodnim

Fot. 20 Zbiornik poeksploatacyjny w Michałowie

Fot. 21 Zabudowa Michałowa

Fot. 22 Dawny kościół ewangelicki w Michałowie

Fot. 23 Widok z lokalnego grzbietu w kierunku Pogorzeli

Fot. 24 Kanał Pępicki Potok z drogi łączącej Pogorzelę z Michałowem, widok w kierunku wschodnim

Fot. 25 Kanał Pępicki Potok z drogi łączącej Pogorzelę z Michałowem, widok w kierunku zachodnim

Fot. 26 Aleja drzew pomiędzy Pogorzelą, a Janowem

Fot. 27 Park przypałacowy w Janowie

Fot. 28 Zabudowa Pogorzeli

Fot. 29 Szpaler drzew w Pogorzeli

Fot. 30 Zabytkowy kościół w Gierszowicach, widoczny dąb o rozmiarach pomnikowych

Fot. 31 Aleja drzew pomiędzy Olszanką, a Krzyżowicami

Fot. 32 Farma fotowoltaiczna na południowy zachód od Olszanki

Fot. 33 Park wiejski w Krzyżowicach

Fot. 34 Park wiejski w Krzyżowicach

Fot. 35 Zadrzewienia wzdłuż cieku Kościelna na północ od Krzyżowic

Fot. 36 Ciek Kościelna widoczny z DW401

Fot. 37 Szpaler lip na polach na północny wschód od Krzyżowic

Fot. 38 Kanał Pępicki Potok, widok na północ z DW 401

Fot. 39 Kanał Pępicki Potok, widok na południe z DW 401

Fot. 40 Rozległe tereny rolne w dolinie Pępickiego Potoku

Fot. 41 Dawny pałac wraz z parkiem w Obórkach

Fot. 42 Rozległe tereny rolne na północ od Obórek

Fot. 43 Drewniany kościół w Obórkach

Fot. 44 Zabudowa wsi Obórki

Fot. 45 Dolina Kanału Psarski Potok, widok z DW401 w kierunku północnym

Fot. 46 Dolina Kanału Psarski Potok, widok z DW401 w kierunku południowym

Fot. 47 Zabudowa Przylesia

Fot. 48 Aleja drzew na zachód od Przylesia

Fot. 49 Zrąb zupełny w Lesie Przylesie, przykład intensywnej gospodarki leśnej

Fot. 50 Ściana Lasu Przylesie od strony zachodniej

Fot. 51 Tablica informacyjna Rezerwatu „Przylesie”

Fot. 52 Rezerwat „Przylesie” w części północnej

Fot. 53 Dukt w Lesie Przylesie

Fot. 54 Granica rolno-leśna na północ od Lasu Przylesie

Fot. 55 Rezerwat „Przylesie" w części południowej, widoczna ambona myśliwska

Fot. 56 Autostrada A1 z mostu pomiędzy Jankowicami Wielkimi a Wierzbnikiem, widok w kierunku zachodnim

Fot. 57 Autostrada A1 z mostu pomiędzy Jankowicami Wielkimi a Wierzbnikiem, widok w kierunku wschodnim

Fot. 58 Aleja drzew na południowy zachód od Jankowic Wielkich

Fot. 59 Odkrywka piasków i żwirów na północny-wschód od Jankowic Wielkich

Fot. 60 Krajobraz terenów rolnych na północ od Jankowic Wielkich

Fot. 61 Aleja drzew pomiędzy Jankowicami Wielkimi a Czeską Wsią

Fot. 62 Niewielki wiejski skwer na południe od zurbanizowanej części Czeskiej Wsi

Fot. 63 Widok w kierunku autostrady A1 na południe od Czeskiej Wsi

Fot. 64 Zabudowa Czeskiej Wsi w części południowej

Fot. 65 Jak powyżej

Fot. 66 Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Czeskiej Wsi, w otoczeniu drzewa o charakterze pomnikowym